

DNB Q&As en Good Practices Wwft

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Risicomanagement
en opleiding

3 Cliëntenonderzoek:
het initiële cliënten-
onderzoek

4 Cliëntenonderzoek:
voortdurende controle

5 Vastleggen van
gegevens, bewaarplicht
en bescherming
persoonsgegevens

6 Overig

Begrippenlijst

Afkortingenlijst

1 Inleiding

1.1 Integriteitstoezicht DNB

Integriteit is – naast soliditeit – een voorwaarde voor een gezond en betrouwbaar financieel stelsel. De Nederlandsche Bank (DNB) houdt integriteitstoezicht uit hoofde van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) op een breed scala aan (financiële) instellingen: banken, levensverzekeraars, betaaldienstverleners en -agenten, elektronischgeldinstellingen, aanbieders van cryptodiensten,¹ wisselinstellingen, trustkantoren,² andere financiële ondernemingen,³ en bepaalde bijkantoren.⁴ Het belangrijkste doel van het integriteitstoezicht uit hoofde van de Wwft is het voorkomen van het gebruik van het financiële stelsel voor witwassen en financieren van terrorisme.

-
- ¹ Zoals bedoeld in artikel 1a lid 4 onder l en m Wwft. Het integriteitstoezicht op aanbieders van cryptodiensten wordt met de inwerkingtreding van de Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCAR) op 30 december 2024 verlegd naar de AFM.
- ² Voor trustkantoren geldt in het bijzonder ook de Wet toezicht trustkantoren 2018 (Wtt 2018). Daarin worden voor trustkantoren aanvullende eisen gesteld, waaraan in dit document geen nadere aandacht is besteed.
- ³ Andere financiële ondernemingen als bedoeld in artikel 1a lid 3 onder a Wwft. De Wwft verwijst hierbij naar degenen die, geen bank zijnde, in hoofdzaak hun bedrijf maken van het verrichten van een of meer van de werkzaamheden opgenomen onder de punten 2, 3, 5, 6, 9, 10, 12 en 14 van bijlage I bij de richtlijn kapitaalvereisten (CRD).
- ⁴ Dit betreft bijkantoren in Nederland van banken, betaaldienstverleners, elektronischgeldinstellingen, wisselinstellingen, levensverzekeraars en andere financiële ondernemingen zoals bedoeld in artikel 1a lid 3 onder a Wwft.

1.1 Integriteitstoezicht DNB	3
1.2 Aanleiding, opbouw en toekomstige aanpassing van dit document	4
1.2.1 Aanleiding voor de herziening van de Leidraad Wwft en Sw en doel van de DNB Q&As en Good practices Wwft (Q&A/GP Wwft)	4
1.2.2 Opbouw van de Q&A/GP Wwft	5
1.2.3 Toekomstige aanpassing van de Q&A/GP Wwft	5
1.3 Status van andere beleidsuitingen van DNB over integriteitstoezicht	5
1.4 Juridisch kader	5
1.4.1 Relevante (inter)nationale wet- en regelgeving	5
1.4.2 Internationale beleidsuitingen	6
1.4.3 Nationale leidraden en beleidsuitingen	6
1.5 Risicogebaseerde benadering	7
1.5.1 Achtergrond van de risicogebaseerde benadering	7
1.5.2 De visie van DNB op de risicogebaseerde benadering	7
1.6 Financiële inclusie	8

1.2 Aanleiding, opbouw en toekomstige aanpassing van dit document

1.2.1 Aanleiding voor de herziening van de Leidraad Wwft en Sw en doel van de DNB Q&As en Good practices Wwft (Q&A/GP Wwft)

In 2011 publiceerde DNB op aanbeveling van de Financial Action Task Force (FATF) de eerste versie van de Leidraad Wwft en Sanctiewet 1997 (Sw) (hierna: Leidraad). De Leidraad is sinds 2011 meerdere keren op onderdelen herzien. De laatste wijziging dateert van december 2020. Evaluaties van de FATF, de European Banking Authority (EBA) en de Raad van Europa en de aanbevelingen daaruit, het DNB-rapport 'Van herstel naar balans', en gesprekken met private stakeholders, zoals in het kader van het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer en rondetafelgesprekken met de banken, hebben DNB doen besluiten tot een integrale herziening van de Leidraad.

In het DNB-rapport 'Van herstel naar balans' staat dat het tegengaan van financieel-economische criminaliteit efficiënter en effectiever kan door een meer risicogebaseerde benadering¹ door instellingen en door toezichthouders, namelijk door slimmere toepassing van datagedreven technologische innovaties en door een meer gerichte samenwerking in de hele keten. Uit de rondetafelgesprekken met banken is verder naar voren gekomen dat de Leidraad in de praktijk als normenkader wordt beschouwd waarbij er weinig tot geen ruimte zou zijn voor eigen invulling of interpretatie. Om dit onjuiste beeld weg te nemen wordt bij deze herziening een minder voorschrijvende aanpak nagestreefd. De Leidraad wordt omgezet in een nieuwe beleidsuiting, bestaande uit een beschrijving van het juridische kader, een overzicht van relevante nationale en internationale beleidsuitingen, aangevuld met een ratio en voorbeelden in de vorm van Q&As en Good Practices². Niet iedere paragraaf bevat een juridisch kader, ratio, Q&As of Good Practices.

- **Q&As** geven aan hoe DNB naar de invulling en toepassing van wettelijke normen kijkt. Q&As vormen dus een interpretatie van die normen. Instellingen kunnen ook op andere wijze aan de wet- of regelgeving voldoen. Instellingen moeten daarbij wel gemotiveerd kunnen aantonen dat zij met hun invulling voldoen aan de wet- of regelgeving.
- **Good Practices** bevatten suggesties of aanbevelingen voor instellingen. Het zijn voorbeelden van naleving van wet- en regelgeving die naar het oordeel van DNB goede invulling geven aan de verplichtingen uit wet- en regelgeving. Instellingen zijn vrij om een andere toepassing te kiezen, zolang men voldoet aan de wet- en regelgeving en dit gemotiveerd kan aantonen.

Met de Q&A/GP Wwft beoogt DNB te zorgen voor een actueel document dat instellingen:

- een handzaam overzicht geeft van de verplichtingen uit hoofde van de Wwft;
- ondersteunt bij een proportionele inrichting van het risicomanagement;
- richting geeft bij de toepassing van een risicogebaseerde benadering voor het cliëntenonderzoek en de voortdurende controle; en
- ruimte laat voor innovatieve toepassingen.

De Q&A/GP Wwft benadrukt in dat kader het doel van de Wwft, namelijk dat poortwachters voorkomen dat het financiële stelsel kan worden gebruikt voor witwassen en financieren van terrorisme. De maatregelen die instellingen in dat kader nemen, dienen bij te dragen aan dat doel – en zijn daarmee geen doel op zich. De Wwft legt ook verplichtingen op aan instellingen waarbij geen ruimte is voor een risicogebaseerde aanpak (zoals de meldingsplicht, geheimhoudingsplicht en bewaarplicht). Aan die verplichtingen moeten instellingen zich onverkort houden.

¹ Zie paragraaf 1.5.

² Zoals beschreven in de Leeswijzer beleidsuitingen DNB hanteert DNB in beginsel vier typen beleidsuitingen, te weten een toezichthouderregeling, een beleidsregel, een Q&A en een Good Practice. De status van deze beleidsuitingen verschilt. Een nadere uitleg hierover is te vinden in de Leeswijzer beleidsuitingen DNB op Open Boek Toezicht.

1.2.2 Opbouw van de Q&A/GP Wwft

De Q&A/GP Wwft is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 komt risico-management en opleiding aan de orde. In hoofdstuk 3 wordt het initiële cliëntenonderzoek behandeld. In hoofdstuk 4 wordt besproken hoe instellingen de voortdurende controle in het kader van het cliëntenonderzoek kunnen uitvoeren. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op het vastleggen van gegevens, de bewaarplicht en bescherming persoonsgegevens. In hoofdstuk 6 worden enkele overige onderwerpen behandeld.

1.2.3 Toekomstige aanpassing van de Q&A/GP Wwft

Er zijn diverse ontwikkelingen die naar verwachting in de toekomst zullen leiden tot aanpassing van dit document. Zo wordt het Europese AML/CFT-kader herzien. In dit document wordt nog niet op die herziening vooruitgelopen, maar wordt uitgegaan van de geldende wet- en regelgeving op het moment van publicatie. Na publicatie van het nieuwe Europese kader is immers een meerjarige implementatie-/inwerking-tredingstermijn voorzien. Er kunnen ook andere aanleidingen zijn om dit document aan te passen. Zo kunnen thema-onderzoeken of signalen van instellingen leiden tot nieuwe Q&As of Good Practices. De Q&A/GP Wwft zal dus met enige regelmaat worden geëvalueerd en aangepast. De gekozen structuur maakt dat het niet nodig is de Q&A/GP Wwft steeds integraal te herzien, maar alleen de onderdelen waar wijzigingen in zijn.

1.3 Status van andere beleidsuitingen van DNB over integriteitstoezicht

De Q&A/GP Wwft vervangt de Leidraad voor wat betreft de onderdelen die zien op de Wwft. Het gedeelte van de Leidraad dat ziet op de Sw zal worden gehandhaafd en niet worden aangepast. Gelet op de modernisering van het Nederlandse sanctiestelsel heeft DNB ervoor gekozen om de Sw

buiten de reikwijdte van deze Q&A/GP Wwft te houden. Dit deel zal apart op de website van DNB worden geplaatst. Op het moment dat de uitwerking van de modernisering van het Nederlandse sanctiestelsel voldoende concreet is, zal hier opnieuw naar worden gekeken.

Naast de Leidraad, heeft DNB nog meer beleidsuitingen gepubliceerd over integriteitswetgeving. Op Open Boek Toezicht is een overzicht opgenomen van alle (algemene, dan wel sectorspecifieke) beleidsuitingen van DNB inzake integriteitswetgeving.³

1.4 Juridisch kader

1.4.1 Relevante (inter)nationale wet- en regelgeving

Het integriteitstoezicht van DNB is met name gebaseerd op de Wwft. De Wwft is de implementatie van de Europese richtlijn ter voorkoming van witwassen en terrorismefinanciering (AMLD).⁴ Deze Europese richtlijn is mede gebaseerd op de aanbevelingen van de FATF, de wereldwijde organisatie die beleid ontwikkelt op het gebied van het bestrijden van witwassen en financieren van terrorisme. Het integriteitstoezicht van DNB is, naast de Wwft, gebaseerd op de Wet op het financieel toezicht (Wft), de Pensioenwet, de Wet verplichte beroepspensioenregeling en de Wet toezicht trustkantoren 2018 (Wtt 2018) (hierna tezamen: integriteitswetgeving).⁵ Deze beleidsuiting ziet echter hoofdzakelijk op de Wwft. DNB houdt daarnaast ook integriteitstoezicht uit hoofde van de Sw.

Bij de invulling en toepassing van de Wwft moeten instellingen ook voldoen aan andere (aanverwante) wet- en regelgeving. In het bijzonder noemt DNB de Europese Wire Transfer Regulation 2 (WTR2) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). De WTR2 ziet op de bij geldovermakingen te voegen informatie en heeft als doel de herkomst en

³ <https://www.dnb.nl/voor-de-sector/open-boek-toezicht/thema-s/toezicht-op-financieel-economische-criminaliteit-integriteitstoezicht/>

⁴ Richtlijn 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 2005/60/EG van het Europees Parlement en de Raad en Richtlijn 2006/70/EG van de Commissie, PbEU 2015, L 141/73, zoals nadien gewijzigd.

⁵ Daarnaast houdt DNB integriteitstoezicht op instellingen in Caribisch Nederland. Voor dit toezicht geldt eigen wet- en regelgeving.

bestemming van gelden inzichtelijk te maken. De WTR2 wordt eind 2024 vervangen door de Transfer of Funds Regulation (TFR). Hoewel de WTR2 geen onderdeel uitmaakt van deze Q&A/GP Wwft, benadrukt DNB het belang van de verplichtingen uit hoofde hiervan. DNB verwijst tevens naar haar beleidsuitingen over de WTR2 en andere relevante wet- en regelgeving op Open Boek Toezicht. Voor wet- en regelgeving waarvoor DNB niet is aangewezen als bevoegde autoriteit (waaronder de AVG) verwijst DNB naar de relevante bevoegde autoriteit (zoals de Autoriteit Persoonsgegevens) voor nadere toelichting over verplichtingen die uit die regelgeving voortvloeien.

1.4.2 Internationale beleidsuitingen

Verschillende internationale beleidsuitingen zijn relevant voor de invulling en toepassing van de Wwft, bijvoorbeeld beleidsuitingen van de EBA en de FATF. Met name de beleidsuitingen van de EBA zijn richtinggevend voor de uitvoering van de verplichtingen uit de Wwft. De Europese wetgever heeft de EBA het mandaat gegeven om op het terrein van AML/CFT beleid te ontwikkelen, de effectieve implementatie daarvan te ondersteunen en de implementatie van beleid en standaarden te monitoren om kwetsbaarheden te identificeren. Verder leidt, coördineert en houdt de EBA toezicht op de AML/CFT-inspanningen van alle financiële instellingen in de Europese Unie en van de bevoegde autoriteiten.

De EBA heeft verschillende relevante richtsnoeren, opinies, rapporten en overige uitingen opgesteld. DNB is, samen met de andere Europese autoriteiten die zijn vertegenwoordigd in de verschillende gremia van de EBA, betrokken bij de totstandkoming van deze beleidsuitingen en neemt deze uitingen mee in haar toezicht. Doel van de richtsnoeren van de EBA is een zo consistent en uniform mogelijke toepassing van normen uit de Europese regelgeving in alle EU-lidstaten. De richtsnoeren zijn gericht aan toezichthouders en in sommige gevallen ook direct aan instellingen, maar

hebben niet dezelfde status als bindende Europese regelgeving (onder andere richtlijnen en verordeningen). Ze bevatten een toelichting voor de invulling en toepassing van Europese regelgeving. Toezichthouders en instellingen dienen zich tot het uiterste in te spannen om aan die richtsnoeren te voldoen.⁶ Dat betekent ook dat DNB, waar relevant, verwijst naar beleidsuitingen van de EBA.

De beleidsuitingen van de EBA zijn gepubliceerd op haar website. Veel van deze beleidsuitingen van de EBA zijn van recente datum, of zijn recent herzien. Ze bevatten dus nieuwe of herziene informatie ten opzichte van hetgeen beschikbaar was ten tijde van publicatie van de voorgaande Leidraad. DNB gaat ervan uit dat instellingen deze bronnen meenemen bij het opstellen en toepassen van hun gedragslijnen, procedures en maatregelen ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme om de door hen geïdentificeerde risico's effectief te beheersen. DNB kiest ervoor om, in gevallen waar relevante internationale beleidsuitingen bestaan, hiernaar te verwijzen in plaats van deze over te nemen. Op die wijze wordt geborgd dat instellingen altijd recente bronnen kunnen gebruiken.

1.4.3 Nationale leidraden en beleidsuitingen

De Q&A/GP Wwft is een handreiking voor de onder toezicht van DNB staande instellingen en bestaat naast de Algemene leidraad van de ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid. De Algemene leidraad verduidelijkt eveneens de verplichtingen uit de Wwft en biedt handvatten voor de implementatie van deze verplichtingen. Deze Algemene leidraad dient in samenhang met de Q&A/GP Wwft te worden gelezen. Daarnaast hebben diverse andere Wwft-toezichthouders leidraden gepubliceerd voor de onder hun toezicht staande instellingen, zoals de Leidraad Wwft en Sanctiewet van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

⁶ Voor richtsnoeren geldt een 'comply or explain'-procedure, waarbij toezichthouders zoals DNB moeten aangeven of zij zich committeren aan de richtsnoeren in hun toezicht. DNB neemt in haar (periodiek geactualiseerde) overzicht 'Toepassing Richtsnoeren en aanbevelingen van de Europese toezichthoudende autoriteiten' op Open Boek Toezicht op welke richtsnoeren zij in acht neemt bij de toepassing van de relevante toezichtwet- en regelgeving ([Toepassing Richtsnoeren en aanbevelingen van de Europese toezichthoudende autoriteiten](#)).

1.5 Risicogebaseerde benadering

Gelet op het belang van de risicogebaseerde benadering wordt hieronder kort stilgestaan bij de achtergrond daarvan en de visie van DNB daarop.

1.5.1 Achtergrond van de risicogebaseerde benadering

De risicogebaseerde benadering vormt een hoeksteen van de gezaghebbende FATF-standaarden, waarop de Europese regelgeving in belangrijke mate is gebaseerd.⁷ De FATF verwacht dat zowel instellingen als toezichthouders maatregelen ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme treffen die passend zijn bij de geïdentificeerde risico's. In haar standaarden werkt de FATF voorbeelden van deze aanpak nader uit. In het verlengde hiervan kent ook de AMLD een risicogebaseerde benadering.

Deze risicogebaseerde benadering is ook onderdeel van de Wwft, omdat de Wwft de AMLD implementeert. De Wwft stelt dat het aan de instellingen zelf is om de risico's op witwassen en financieren van terrorisme vast te stellen. Op basis van deze risicobeoordeling bepaalt de instelling welke mitigerende maatregelen zij toepast. Ook bepaalt de Wwft dat een instelling het cliëntenonderzoek aantoonbaar afstemt op de risico-gevoeligheid voor witwassen of financieren van terrorisme van elk type cliënt, zakelijke relatie, product of transactie. Een instelling moet kunnen aantonen dat de genomen cliëntonderzoeksmatregelen in verhouding staan tot het geïdentificeerde witwasrisico of risico van financieren van terrorisme. Bij een verhoogd risico is meer aandacht nodig, bij een laag risico kan worden volstaan met een minder intensieve controle.

1.5.2 De visie van DNB op de risicogebaseerde benadering

De samenleving verwacht van financiële instellingen dat ze niet betrokken zijn bij financieel-economische criminaliteit. Naleving van wet- en regelgeving en behoud van publiek vertrouwen is allereerst een taak voor de instellingen zelf. Die taak strekt van de werkvloer van instellingen tot aan de raad van bestuur en de raad van commissarissen.

DNB ziet erop toe dat financiële instellingen passende maatregelen nemen om betrokkenheid bij financieel-economische criminaliteit te voorkomen. DNB verwacht bijvoorbeeld dat bestuurders de integriteitsrisico's die voor hun instellingen spelen, kennen, doorgronden en beheersen. Robuuste verdedigingslinies, startend bij de commerciële bedrijfsonderdelen van instellingen en met een duidelijke eindverantwoordelijkheid bij het bestuur, zijn noodzakelijk.

Daarbij vormt de risicogebaseerde benadering ook de basis van het toezicht door DNB. DNB zet de beschikbare toezichtcapaciteit daar in waar de integriteitsrisico's het grootst zijn. De intensiteit van het toezicht neemt toe naarmate het materialiseren van risico's grotere consequenties heeft voor het vertrouwen in de sector. In haar aanpak sluit DNB aan bij de richtsnoeren inzake risicogebaseerd toezicht van de EBA.

In het rapport 'Van herstel naar balans' werkt DNB de verwachtingen rondom de risicogebaseerde benadering verder uit. Dit rapport ziet op de rol van banken. Het tegengaan van financieel-economische criminaliteit kan efficiënter en effectiever door een meer risicogebaseerde benadering. Een effectievere aanpak betekent primair dat er minder criminele gelden door de financiële infrastructuur gaan. Een efficiëntere manier om financieel-economische criminaliteit tegen te gaan betekent een beperktere belasting van banken én hun cliënten.

⁷ Zie: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>.

Een risicogebaseerde benadering brengt met zich dat instellingen bij hogere risico's over meer informatie moeten beschikken van cliënten om een beeld te hebben van het risico en om de meest passende beheersmaatregelen te kunnen nemen. Een beperktere inzet in geval van lage risico's schept de ruimte om capaciteit en aandacht te richten op hogere risico's. Zo kunnen schaarse middelen juist daar worden ingezet waar het meeste resultaat is te behalen. Een te strikte interpretatie van de Wwft kan leiden tot maatregelen van instellingen en een belasting van cliënten die disproportioneel zijn. Dit leidt potentieel tot afbreuk aan effectiviteit van, en draagvlak voor, de naleving van de Wwft en het toezicht daarop. Een hoog bewustzijn van relevante risico's bij instellingen is dan ook essentieel voor een effectieve en efficiënte risicogebaseerde aanpak van integriteitsrisico's.

1.6 Financiële inclusie

In het verlengde van de risicogebaseerde benadering benadrukt DNB het belang van financiële inclusie en het voorkomen van het onnodig weren van cliënten (de-risking). Bonafide cliënten moeten toegang kunnen hebben tot essentiële financiële diensten. DNB is met, onder andere, de ministers van Financiën en Justitie en Veiligheid,⁸ de EBA en FATF van mening dat de naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit integriteitswetgeving niet tot financiële uitsluiting mag leiden van legitieme cliënten. Het kader van de integriteitswetgeving is voldoende flexibel om mogelijk te maken dat financiële instellingen effectief aan hun verplichtingen kunnen voldoen, zonder cliënten of zelfs cliëntgroepen uit te sluiten.

⁸ Kamerstukken II 2022-2023, 31 477, nr. 80

2 Risicomanagement en opleiding

Dit hoofdstuk gaat in op het risicomanagement van de instelling (zie [paragraaf 2.1](#)) en de opleiding en screening van hun werknemers en dagelijks beleidsbepalers (zie [paragraaf 2.2](#)).

Het risicomanagement is het kader voor de instelling om het risico op witwassen en financieren van terrorisme waaraan zij is blootgesteld te beheersen. Als eerste stap identificeert de instelling de relevante risicofactoren en beoordeelt het risico op witwassen en financieren van terrorisme waaraan zij uit hoofde van haar bedrijfsmodel en bedrijfsvoering is blootgesteld (zie [paragraaf 2.1.1](#)). Op basis van, onder meer, deze bedrijfsbrede risicobeoordeling stelt de instelling gedragslijnen, procedures en maatregelen (beleid) op om het risico op effectieve wijze te beheersen en te beperken (zie [paragraaf 2.1.2](#)). Dit beleid ziet onder meer op de invulling en naleving van de verplichtingen inzake het cliëntenonderzoek, de meldingsplicht aan de FIU en de vastleggings- en bewaarplicht. De dagelijks beleidsbepalers, de compliancefunctie en de auditfunctie vervullen in dit proces diverse rollen, taken en verantwoordelijkheden (zie [paragraaf 2.1.3](#)).

Bij de naleving van de verplichtingen uit de Wwft is het van belang dat de werknemers en dagelijks beleidsbepalers van de instelling opleiding krijgen zodat zij bekend zijn met de bepalingen van de Wwft en dat zij worden gescreend (zie [paragraaf 2.2](#)).

2.1 Risicomanagement	10
2.1.1 Risico's vaststellen en beoordelen (bedrijfsbrede risicobeoordeling)	10
2.1.2 Gedragslijnen, procedures en maatregelen (beleid)	11
2.1.3 Taken en verantwoordelijkheden van beleidsbepalers en van de compliance- en auditfunctie	14
2.2 Opleiding en screening	16

2.1 Risicomanagement

2.1.1 Risico's vaststellen en beoordelen (bedrijfsbrede risicobeoordeling)

Juridisch kader

Bedrijfsbrede risicobeoordeling

De Wwft bepaalt dat een instelling maatregelen neemt om haar risico's op witwassen en financieren van terrorisme vast te stellen en te beoordelen (de risicobeoordeling). Daarbij staan de maatregelen in verhouding tot de aard en de omvang van de instelling. Bij het maken van de risicobeoordeling houdt de instelling op grond van de Wwft in ieder geval rekening met de risicofactoren die verband houden met het type cliënt, product, dienst, transactie en leveringskanaal en met landen of geografische gebieden. Verder bepaalt de Wwft dat een instelling de resultaten van de risico-beoordeling vastlegt, deze actueel houdt en deze resultaten desgevraagd aan de toezichthouder verstrekt.

De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding aan de wijze waarop een instelling invulling kan geven aan de verplichting om een risicobeoordeling te maken en aan de vastlegging en het actueel houden hiervan. Meer informatie over hoe een risicobeoordeling kan worden opgesteld is te vinden in de DNB Good Practices Integriteitsrisicoanalyse.

De Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA geven nadere duiding aan de verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden van het leidinggevend orgaan en de compliance-functie ten aanzien van de risicobeoordeling. Zie ook [paragraaf 2.1.3](#).

Voornoemde richtsnoeren van de EBA geven ook nadere duiding aan de op het niveau van de groep geldende risicobeoordeling.

Verhouding risicobeoordeling tot de SIRA

In onder meer het Besluit prudentiële regels Wft (Bpr) is bepaald dat de daar genoemde instellingen zorgdragen voor een systematische analyse van integriteitsrisico's (SIRA). De SIRA ziet op reputatierisico's en financiële risico's als gevolg van ontoereikende naleving van wet- en regelgeving. De SIRA heeft dus een breder bereik dan de risicobeoordeling op grond van de Wwft, die ziet op het risico op witwassen en financieren van terrorisme. Het ligt voor de hand, hoewel dit niet verplicht is, dat de risicobeoordeling op grond van de Wwft onderdeel is van de SIRA als de instelling tevens verplicht is om een SIRA op te stellen.⁹

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 2b Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA
- Good Practices Integriteitsrisicoanalyse DNB

Ratio

Een solide risicobeoordeling is cruciaal voor het voorkomen van betrokkenheid bij witwassen en financieren van terrorisme. De instelling maakt een risicobeoordeling om te begrijpen en inzichtelijk te maken waar in de bedrijfsvoering zij wordt blootgesteld aan risico's op witwassen en financieren van terrorisme. Dit dient de instelling in staat te stellen om haar beleid, in de vorm van gedragslijnen, procedures en maatregelen, zodanig vorm te geven, dat zij de risico's waaraan zij is blootgesteld kan beperken en beheersen.¹⁰

⁹ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 43.

¹⁰ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 43.

Good practice(s)**Good practice – Analyse van cliëntportfolio**

Een instelling voert een analyse van haar bedrijfsstrategie en cliëntportfolio uit om vast te stellen wat haar blootstelling is aan cliëntgroepen, sectoren of geografische gebieden die inherent een hoger risico meebrengen op witwassen of het financieren van terrorisme. De uitkomsten van deze analyse worden meegenomen in de risicobeoordeling.

Good practice – Risico-informatie externe bronnen

Bij de identificatie van risico's in het kader van de risicobeoordeling raadpleegt een instelling relevante externe bronnen en neemt daarbij de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA in acht. Deze relevante externe bronnen kunnen publicaties zijn van bijvoorbeeld internationale organisaties, overheden, toezichthouders en branche-organisaties. Hierbij kan gedacht worden aan de supranationale risicobeoordeling (SNRA) van de Europese Commissie en de nationale risicobeoordeling (NRA) en publicaties van instanties zoals de FATF en het Anti Money Laundering Centre (AMLC). De instelling gebruikt deze informatie, waar relevant, bij het opstellen en actualiseren van haar risicobeoordeling.

Good practice – Actualiseren risicobeoordeling

Een instelling heeft met inachtneming van de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA een proces ingericht om te borgen dat zij lessen trekt uit onder meer incidenten, FIU-meldingen en thematische analyses, en dat deze meegenomen worden in de periodieke actualisatie van de risicobeoordeling. Daarnaast zorgt de instelling ervoor dat ingrijpende incidenten direct leiden tot actualisatie van de risicobeoordeling. Onderdeel van dit proces is dat iedere functie vanuit de eigen rol bijdraagt aan een goede risicobeoordeling. Dit wordt in het proces van totstandkoming en actualisering vastgelegd.

2.1.2 Gedragslijnen, procedures en maatregelen (beleid)**Juridisch kader***Gedragslijnen, procedures en maatregelen*

De Wwft bepaalt dat een instelling beschikt over gedragslijnen, procedures en maatregelen (beleid) om de risico's die zijn geïdentificeerd in de risicobeoordeling van de instelling (zie [paragraaf 2.1.1](#)) en in de meest recente versies van de SNRA en de NRA te beperken en effectief te beheersen.

Het beleid is evenredig aan de aard en de omvang van de instelling. Het heeft ten minste betrekking op de naleving van de bepalingen in de Wwft ten aanzien van het risicomanagement van de instelling, groepen, het cliëntenonderzoek, de meldingsplicht aan de FIU, de vastleggings- en bewaarplicht, en de screening en de opleiding van medewerkers. Verder bepaalt de Wwft dat een instelling zorgdraagt voor een systematische toetsing van het beleid en, waar nodig, voor de bijstelling hiervan. De instelling stelt het beleid mede bij op basis van de actualisering van de risicobeoordeling.¹¹

¹¹ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 44.

Diverse richtsnoeren van de EBA geven nadere duiding aan de invulling van de verplichting om beleid op te stellen, te toetsen en bij te stellen (zie hieronder).

Het beleid moet worden goedgekeurd door de personen die het dagelijks beleid van een instelling bepalen. Meer in algemene zin geven de Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA nadere duiding aan het beleggen van de verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden ten aanzien van het beleid binnen de instelling. Zie ook [paragraaf 2.1.3](#).

Groepsbeleid

Verder bepaalt de Wwft dat een instelling die deel uitmaakt van een groep de op het niveau van de groep geldende gedragslijnen en procedures (groepsbeleid) op effectieve wijze toepast binnen haar eigen organisatie, voor zover dat groepsbeleid voldoet aan de Wwft. De instelling zorgt ook voor een effectieve toepassing van dit groepsbeleid door haar bijkantoren of meerderheidsdochterondernemingen met zetel buiten Nederland. Indien het recht van een betrokken derde land hieraan in de weg staat, ziet de instelling erop toe dat het bijkantoor of de meerderheidsdochteronderneming aanvullende maatregelen neemt. Het groepsbeleid ziet in ieder geval op informatiebescherming en het delen van informatie binnen de groep, voor zover de informatie betrekking heeft op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme. De Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA geven nadere duiding aan het groepsbeleid.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 2c Wwft
- Artikel 2f Wwft
- Gedelegeerde Verordening (EU) 2019/758 van de Commissie tot aanvulling van Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot technische reguleringsnormen inzake de minimumactie en de soort bijkomende maatregelen waartoe krediet-

en financiële instellingen verplicht zijn met het oog op het beperken van het witwasrisico en het risico van terrorismefinanciering in bepaalde derde landen.

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the use of remote customer onboarding solutions van de EBA
- Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA
- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA.

Q&A(s)

Vraag

Moet een instelling elk risico op betrokkenheid bij witwassen of financieren van terrorisme uitsluiten?

Antwoord

Nee. Van instellingen wordt verwacht dat zij alle redelijke maatregelen hebben getroffen om te voorkomen dat zij betrokken raken bij witwassen of financieren van terrorisme. Tegelijkertijd houdt de risico-gebaseerde aanpak ook in dat geaccepteerd wordt dat nooit volledig kan worden voorkomen dat, ondanks mitigerende maatregelen, toch criminele geldstromen door het financiële systeem gaan. Van instellingen wordt niet verwacht dat zij dit volledig kunnen uitsluiten, er is dus een geaccepteerd 'restrisico'.

Good practice(s)

Good practice – Vormgeving beleid

Een instelling staat er bij het vaststellen en wijzigen van beleid onder meer bij stil of het beleid:

- past bij de risico's op witwassen en terrorismefinanciering waaraan de instelling is blootgesteld. Onderdeel hiervan is onder meer dat het beleid:
 - een goede afweging bevat met betrekking tot de in te zetten mitigerende maatregelen;
 - een goede afweging bevat met betrekking tot de intensiteit waarmee de verplichtingen van de Wwft worden toegepast, afhankelijk van het risico. Dit betekent dat bij lagere risico's maatregelen minder intensief worden toegepast en bij hogere risico's maatregelen juist intensiever worden toegepast.
- voldoende aandacht heeft voor andere belangen zoals bescherming van persoonsgegevens en het borgen van de toegang tot het financiële systeem.

Good practice – Mitigerende maatregelen bij opmerkelijk cashgebruik

Een instelling krijgt te maken met een cliënt met opvallend veel cashgebruik wat op basis van het cliëntprofiel niet verklaard kan worden, waardoor er sprake is van een verhoogd risico. De instelling neemt maatregelen om dit risico te mitigeren. Onderdeel van het beleid is dat de instelling:

- in gesprek gaat met de cliënt over het opvallend gebruik van contant geld, waarbij de cliënt in staat wordt gesteld helderheid te verschaffen over de contante geldstroom.

- in begrijpelijke taal met de cliënt communiceert waarom de getroffen maatregel voor deze cliënt nodig is, hoe de door de cliënt gegeven toelichting is meegewogen en, indien van toepassing, wat de cliënt kan doen opdat de maatregel kan vervallen.
- waarborgt dat de mitigerende maatregel specifiek en proportioneel is voor de betrokken cliënt, en de cliënt voldoende tijd biedt om de bedrijfsvoering aan te passen.
- waarborgt dat de mitigerende maatregel het legitiem gebruik van contant geld niet onnodig belemmert.
- een opname- of stortingslimiet voor contant geld als beheersmaatregel kan inzetten voor, en toegespitst op, een individuele cliënt. De instelling toont zich bewust van de potentieel grote consequenties van het inzetten van deze beheersmaatregel voor de cliënt. De instelling zet deze maatregel in uitzonderlijke gevallen in als zij na onderzoek en cliëntcontact nog steeds een verhoogd risico op witwassen of financiering van terrorisme constateert. Van dat laatste kan sprake zijn als een cliënt aanvankelijk niet voldoende meewerkt aan het onderzoek of als de cliënt wel meewerkt maar de aangeleverde informatie onvoldoende verklarend is, of indien de maatregel noodzakelijk is om de integriteitsrisico's te beheersen en er geen minder ingrijpend alternatief is. De instelling evalueert zowel periodiek als bij wijziging van omstandigheden of de limiet nog steeds nodig is.

Good practice – Beleid aanvullende maatregelen

Een instelling heeft in haar beleid opgenomen dat zij de volgende aanvullende maatregelen toepast bij hogere risico's:

- Frequentere reviews op de zakelijke relatie.
- Bij transacties diepgaander onderzoek naar de rationale en naar de bron van de middelen.
- Verplichte advisering door de compliancefunctie over het accepteren of voortzetten van de zakelijke relatie.

- Aanvullend onderzoek met behulp van openbare bronnen waarbij onder meer wordt gekeken of de zakelijke relatie negatief in het nieuws is geweest.

Bij het opstellen van dit beleid ten aanzien van het onderzoek in openbare bronnen heeft afstemming plaatsgevonden met de functionaris gegevensbescherming om een zorgvuldige afweging te maken tussen de beheersing van witwasrisico's en de bescherming van persoonsgegevens.

Good practice – Beleid risicotolerantie

Een instelling heeft in haar beleid vastgelegd in welke gevallen cliënten binnen of buiten haar eigen risicotolerantie vallen. Als de cliënt binnen de risicotolerantie valt en niet op grond van de Wwft geweigerd dient te worden, accepteert de instelling deze en neemt de instelling (eventueel) passende mitigerende maatregelen behorend bij het risicoprofiel van de cliënt. De instelling neemt bij het opstellen van het beleid de Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA in acht, en is in dat kader ook waakzaam dat potentiële cliënten niet onnodig de toegang tot financiële dienstverlening wordt belemmerd.

Good practice – Beleid over communicatie met cliënt

Een instelling heeft in haar beleid oog voor de cliënt. De instelling houdt er rekening mee dat er onbegrip of weerstand bij een cliënt kan bestaan over het moeten aanleveren van informatie en het moeten meewerken aan het cliëntenonderzoek. Ook kan er onbegrip bestaan over mitigerende maatregelen die de instelling treft. De instelling besteedt hier bijzondere aandacht aan in haar beleid en in haar communicatie richting cliënten. De instelling borgt bijvoorbeeld

dat cliënten in begrijpelijke taal wordt uitgelegd waarom bepaalde informatie wordt opgevraagd of waarom bepaalde mitigerende maatregelen worden genomen.

2.1.3 Taken en verantwoordelijkheden van beleidsbepalers en van de compliance- en auditfunctie

Juridisch kader

Dagelijks beleidsbepalers en leden van het toezichthoudend orgaan

De Wwft vereist dat indien het dagelijks beleid van de instelling wordt bepaald door twee of meer personen, de instelling één van de dagelijks beleidsbepalers aanwijst die is belast met de verantwoordelijkheid voor naleving door de instelling van de Wwft (Wwft-beleidsbepaler). De Wwft bepaalt daarnaast dat de gedragslijnen, procedures en maatregelen (beleid) moeten worden goedgekeurd door de dagelijks beleidsbepalers. De Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA geven nadere duiding aan de taken en verantwoordelijkheden van de dagelijks beleidsbepalers, de Wwft-beleidsbepaler en de leden van het toezichthoudend orgaan.

Compliancefunctie

Indien dit passend is bij de aard en omvang van de instelling, moet een instelling op grond van de Wwft over een onafhankelijke en effectieve compliancefunctie beschikken. Uit de toelichting op de Wwft volgt dat de wijze waarop de compliancefunctie wordt ingericht op de aard en omvang van de instelling kan worden afgestemd. Ook volgt uit de toelichting dat de onafhankelijkheidseis met zich brengt dat personen die betrokken zijn bij de uitoefening van de compliancefunctie in beginsel niet tevens betrokken zijn bij de activiteiten waarop zij toezicht houden. Bij kleine instellingen kan het echter onevenredig zijn om de onafhankelijkheid van de compliancefunctie op deze wijze vorm te geven. Ook volgt uit de toelichting dat het mogelijk

is dat een instelling ervoor kiest om de compliancefunctie (geheel of gedeeltelijk) uit te besteden.¹²

Voor wat betreft de taken en verantwoordelijkheden van de compliancefunctie bepaalt de Wwft dat de compliancefunctie is gericht op het controleren van de naleving van de wettelijke regels en interne regels die de instelling zelf heeft opgesteld en de meldingsplicht aan de FIU. De Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA geven nadere duiding aan de taken en verantwoordelijkheden van de compliancefunctie.

Auditfunctie

Indien dit passend is ten opzichte van de aard en omvang van de instelling moet de instelling ervoor zorgen dat op onafhankelijke wijze een auditfunctie wordt uitgeoefend. De auditfunctie controleert de naleving door de instelling van de Wwft en de uitoefening van de compliancefunctie. De intensiteit van de invulling van de auditfunctie dient te worden afgestemd op het risicoprofiel van de instelling. De invulling die wordt gegeven aan de mate van onafhankelijkheid van de auditfunctie is afhankelijk van de aard en omvang van de instelling.¹³ Ook de auditfunctie kan (geheel of gedeeltelijk) worden uitbesteed.¹⁴

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 2c lid 3 Wwft
- Artikel 2d Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA
- Voor zover van toepassing: de Guidelines on internal governance van de EBA

¹² Kamerstukken II 2017-2018, 34808, nr. 3, p. 44.

¹³ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 45.

¹⁴ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 17.

Q&A(s)

Vraag

Is een instelling van beperkte omvang verplicht te voorzien in de invulling van een afzonderlijke compliancefunctie met een taak in het kader van de Wwft?

Antwoord

Voor een instelling van beperkte omvang kan het onevenredig en daarmee niet passend zijn om een afzonderlijke compliancefunctie met een taak in het kader van de Wwft in te richten. De omvang van de instelling, alsmede het type instelling, speelt een belangrijke rol bij de naleving van deze verplichting.

Good practice(s)

Good practice – Compliance raamwerk

Een instelling heeft de inrichting, de werkwijze en het belang van de compliancefunctie vastgelegd in een compliance raamwerk. In dit raamwerk is onder meer vastgelegd dat de compliancefunctie toegang heeft tot alle relevante informatie, ruimtes en personen binnen de organisatie. Ook is bijvoorbeeld vastgelegd aan wie de compliancefunctie rapporteert en dat de compliancefunctie rechtstreeks toegang heeft tot de raad van commissarissen. De instelling heeft bij het opstellen van dit raamwerk de Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA betrokken.

Good practice – Taken en verantwoordelijkheden eerste lijn

De instelling heeft in haar beleid helder beschreven wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van de three lines of defence. Hierbij is duidelijk beschreven dat de eerste lijn primair verantwoordelijk is voor het identificeren, beoordelen en beheersen van risico's met betrekking tot witwassen en financieren van terrorisme binnen hun dagelijkse werkzaamheden. Ook blijkt uit het beleid dat medewerkers van de eerste lijn de vereisten van de Wwft moeten integreren in hun zakelijke beslissingen en dagelijkse taken.

Good practice – Naleving beleid

De compliancefunctie van een instelling heeft vastgesteld dat het beleid binnen een afdeling onvoldoende wordt nageleefd. Hierdoor loopt de instelling ongewenste risico's met betrekking tot witwassen. De compliancefunctie bespreekt dit met het management van de afdeling. Dit leidt tot een rapportage aan het management van de afdeling, waarin ook de afgesproken acties zijn opgenomen. De Wwft-beleidsbepaler en de auditfunctie ontvangen deze rapportage ook. In overleg met het management wordt er een bijeenkomst belegd waarin de compliancefunctie de bevindingen terugkoppelt aan de medewerkers en waarin het management het belang van de afgesproken acties onderstreept. De compliancefunctie monitort de opvolging van de afgesproken acties, rapporteert hierover aan het management van de afdeling en neemt dit ook op in de reguliere monitoringsrapportage aan de Wwft-beleidsbepaler.

Good practice – Auditfunctie

Bij het inrichten van de auditfunctie heeft een instelling in ieder geval rekening gehouden met de volgende punten:

- De auditfunctie opereert onafhankelijk.
- De auditfunctie controleert ten minste een keer per jaar de naleving van de Wwft en de uitoefening van de compliancefunctie.
- De auditfunctie legt de bevindingen vast in een rapport.
- Geconstateerde bevindingen worden door de instelling vertaald naar aanscherping van de maatregelen. De auditfunctie stelt vervolgens vast in hoeverre dit voldoende is.

2.2 Opleiding en screening

Juridisch kader

De Wwft verplicht een instelling ervoor te zorgen dat haar werknemers en de dagelijks beleidsbepalers bekend zijn met de bepalingen van de Wwft. Deze verplichting geldt voor zover relevant voor de uitoefening van hun taken en rekening houdend met de risico's, aard, en omvang van de instelling. Daarnaast moet de instelling ervoor zorgen dat werknemers en dagelijks beleidsbepalers periodiek opleidingen volgen die hen in staat stellen een ongebruikelijke transactie te herkennen en een cliëntenonderzoek goed en volledig uit te voeren. Ook voor de opleidingen geldt dat deze dienen te zijn afgestemd op de risico's, aard en omvang van de instelling.

De instelling moet er ook voor zorgen dat haar werknemers en dagelijks beleidsbepalers worden gescreend, voor zover relevant voor de uitoefening van hun taken rekening houdend met de risico's, aard en omvang van de instelling. De screeningsautoriteit Justis biedt op haar website handvatten voor het screenen van personeel.¹⁵

¹⁵ www.justis.nl/producten/verklaring-omtrent-het-gedrag-vog/documenten-vog.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 35 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA

Good practice(s)

Good practice – Opleiding & training

Een instelling heeft haar opleidingsaanbod toegespitst op de verschillende functies binnen de instelling:

- Analisten leren het cliëntenonderzoek goed en volledig uit te voeren. Daarbij wordt onder andere aandacht besteed aan de te hanteren bronnen en het tijdig signaleren van 'waarschuwingssignalen'. De instelling besteedt in deze opleiding ook aandacht aan de bewustwording over mogelijke vooringenomenheid (*biases*) en aan de omgang hiermee. Ook worden de medewerkers getraind in het gebruik van de verschillende (nieuwe) bronnen die voor de analyse beschikbaar zijn.
- De medewerkers die in direct contact met cliënten staan, bijvoorbeeld het werven van klanten en verkopen van producten, worden door middel van trainingen op de hoogte gebracht van de voor hen relevante bepalingen uit de Wwft zodat zij deze kennis meenemen in de uitvoering van hun werkzaamheden.
- Senior, specialistische, leidinggevende en managementfuncties binnen de eerste lijn volgen aanvullende opleidingen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen met betrekking tot de risico's op witwassen of financieren van terrorisme en ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving.
- De compliancefunctie volgt aanvullende opleidingen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen met betrekking tot de risico's

op witwassen of financieren van terrorisme en ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving.

- De dagelijks beleidsbepalers krijgen opleidingen die hen helpen om hun (eind)verantwoordelijkheid effectief te kunnen dragen.

De instelling baseert de inhoud van haar opleidingen mede op voor de instelling relevante casuïstiek. Naast het aanbod van (verplichte) e-learnings en onsite trainingen, organiseert de instelling regelmatig kennissessies waar witwastechnieken, methodes en trends worden besproken, en waar medewerkers gerichte casussen kunnen inbrengen. Om op de hoogte te blijven van de nieuwe ontwikkelingen en de bewustwording blijvend te bevorderen, biedt de instelling de opleidingen regelmatig aan.

Een instelling evalueert en herzielt de inhoud van haar opleidingen regelmatig om aan te sluiten bij de veranderingen in integriteitsrisico's, beheersmaatregelen, wet- en regelgeving.

De instelling legt het aanbod, de gevolgde trainingen, de frequentie en wie opleidingen volgen vast. Dit stelt haar in staat om het kennis-niveau binnen de organisatie doorlopend vast te stellen, te monitoren en daarop in te spelen.

Good practice – Training

Een instelling heeft zowel voor de eerste, tweede als derde lijn een (jaarlijks) trainingsprogramma beschikbaar. Naast het bespreken van ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving ligt de nadruk op casuïstiek uit de praktijk. Dit betreft praktijkvoorbeelden rondom mogelijk witwassen en financieren van terrorisme en hoe de instelling hiermee omgaat.

In de trainingen wordt zodoende de vertaling gemaakt van zowel praktijk als wet- en regelgeving naar beleid, procedures en onderliggende werkprocessen. De instelling verschaft op die manier duidelijkheid aan medewerkers over hoe in voorkomende gevallen gehandeld dient te worden.

Good practice – Screening medewerkers

Voorafgaand aan het aannemen van nieuwe medewerkers beoordeelt een instelling de betrouwbaarheid van deze medewerkers. De procedures en maatregelen van de instelling richten zich bijvoorbeeld op:

- Het vaststellen van de identiteit van de kandidaat;
- Het controleren op juistheid en volledigheid van de door de kandidaat verstrekte gegevens en referenties;
- Het overleggen van een verklaring omtrent gedrag door de kandidaat afgegeven voor een specifieke functie.

De instelling legt de stukken en de beoordeling vast in het personeelsdossier.

3 Cliëntenonderzoek: het initiële cliëntenonderzoek

Dit hoofdstuk gaat in op het initiële cliëntenonderzoek. Het initiële cliëntenonderzoek ziet op alle onderzoeksverplichtingen voorafgaand aan het (al dan niet) aangaan van de zakelijke relatie met, of het uitvoeren van de incidentele transactie voor, de cliënt. De daarna volgende voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties wordt behandeld in [hoofdstuk 4](#).

Met het cliëntenonderzoek komt de instelling te weten met wie zij zakendoet. Instellingen moeten het cliëntenonderzoek risicogebaseerd invullen. Dit betekent echter niet dat het achterwege mag worden gelaten. Het cliëntenonderzoek moet altijd worden uitgevoerd.¹⁶ De invulling van het onderzoek is afhankelijk van de cliënt en de risico's die de instelling ziet, en wordt hier aantoonbaar op afgestemd.¹⁷ Bij het identificeren van het risico dat een zakelijke relatie of een incidentele transactie met zich brengt, neemt de instelling de relevante risicofactoren in overweging. Op basis van deze individuele risicobeoordeling past de instelling vereenvoudigde, reguliere of verscherpte cliëntenonderzoekmaatregelen toe. Als het risicoprofiel van de klant naar verwachting laag is, kan een instelling vereenvoudigd cliëntenonderzoek toepassen (zie [paragraaf 3.2](#)). Als het risico naar verwachting midden is, past de instelling regulier cliëntenonderzoek toe (zie [paragraaf 3.1](#)). Als het risico naar verwachting hoog is, moet een instelling verscherpt cliëntenonderzoek verrichten (zie [paragraaf 3.3](#)). De instelling kan een deel van het cliëntenonderzoek uitbesteden aan een derde (zie [paragraaf 3.4](#)) dan wel afgaan op het cliëntenonderzoek dat door een andere instelling is verricht (zie [paragraaf 3.5](#)).

¹⁶ Onder bepaalde omstandigheden hoeft een instelling voor zover zij een zakelijke relatie aangaat of een transactie verricht met betrekking tot elektronisch geld geen initieel cliëntenonderzoek te verrichten.

¹⁷ Artikel 3 lid 8 Wwft.

3.1 Regulier cliëntenonderzoek	20
3.1.1 Identificatie van de cliënt en verificatie van de identiteit	20
3.1.2 Vertegenwoordiging	22
3.1.3 Optreden ten behoeve van een derde	23
3.1.4 Uiteindelijk belanghebbende (UBO) & pseudo-UBO	23
3.1.5 Het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie	29
3.1.6 Bron van de middelen	30
3.2 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek	32
3.3 Verscherpt cliëntenonderzoek	34
3.3.1 Omgang met zakelijke relaties of transacties die naar hun aard een hoger risico met zich brengen	35
3.3.2 Politiek prominente personen (PEPs)	37
3.3.3 Omgang met hoogrisicolanden (HRTCs)	41
3.4 Uitbesteding van (delen van) het cliëntenonderzoek	43
3.5 Introducerend cliëntenonderzoek	46
3.6 De mogelijkheid tot aangaan zakelijke relatie met een cliënt of het verrichten van een incidentele transactie voor een cliënt	47

De instelling legt de tijdens het cliëntenonderzoek verzamelde gegevens vast (zie [hoofdstuk 5](#)). Uiteindelijk stelt de instelling met hulp van de informatie uit het cliëntenonderzoek, waaronder de individuele risicobeoordeling, een risicoprofiel op van de cliënt. Mede aan de hand van het risicoprofiel van de cliënt beoordeelt de instelling of de cliënt kan worden geaccepteerd of moet worden geweigerd (zie [paragraaf 3.6](#)). Indien de instelling de cliënt accepteert, vormt het risicoprofiel van de cliënt de basis voor de voortdurende controle (zie [hoofdstuk 4](#)).

De Wwft bepaalt dat een instelling ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme cliëntenonderzoek verricht.¹⁸ Het stelt de instelling in staat om:

- De cliënt te identificeren en diens identiteit te verifiëren (zie [paragraaf 3.1.1](#));
- Vast te stellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en in voorkomend geval de natuurlijke persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren (zie [paragraaf 3.1.2](#));
- Redelijke maatregelen te nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde (zie [paragraaf 3.1.3](#));
- De uiteindelijk belanghebbende(n) (UBO(s)) van de cliënt te identificeren en redelijke maatregelen te nemen om daarvan de identiteit te verifiëren, en indien de cliënt een rechtspersoon is redelijke maatregelen te nemen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt (zie [paragraaf 3.1.4](#));
- Het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen (zie [paragraaf 3.1.5](#));
- Een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uit te oefenen, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en diens risicoprofiel (zie hoofdstuk 4), met zo nodig een

onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden (zie [paragraaf 3.1.6](#)).¹⁹

Verder schrijft de Wwft voor in welke gevallen een instelling het cliëntenonderzoek verricht. Dat zijn de volgende situaties:

- De instelling gaat in of vanuit Nederland een zakelijke relatie aan;
- De instelling verricht in of vanuit Nederland een incidentele transactie ten behoeve van een cliënt van ten minste EUR 15.000, of twee of meer transacties waartussen een verband bestaat met een gezamenlijke waarde van ten minste EUR 15.000;
- Er zijn indicaties dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme;
- De instelling twijfelt aan de juistheid of volledigheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt;
- Het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme geeft daartoe aanleiding;
- Er bestaat een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme, gelet op de staat waarin een cliënt woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft;
- De instelling verricht in of vanuit Nederland een incidentele transactie ten behoeve van de cliënt of de trust, inhoudende een geldovermaking als bedoeld in artikel 3 lid 9 WTR2, ten bedrage van ten minste EUR 1.000.²⁰

3.1 Regulier cliëntenonderzoek

3.1.1 Identificatie van de cliënt en verificatie van de identiteit

Juridisch kader

De Wwft verplicht een instelling om de cliënt te identificeren en diens identiteit te verifiëren. De cliënt is de natuurlijke persoon of rechtspersoon met wie een zakelijke relatie wordt aangegaan of die een transactie laat

¹⁸ Artikel 3 lid 1 Wwft.

¹⁹ Artikel 3 lid 2 Wwft.

²⁰ Artikel 3 lid 5 Wwft.

uitvoeren. Een zakelijke relatie is een zakelijke, professionele of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren. Een transactie is een handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt waarvan de instelling ten behoeve van haar dienstverlening aan die cliënt heeft kennisgenomen.

Bij het identificeren van de cliënt laat de instelling opgave doen van de identiteit van de cliënt. Bij het verifiëren van de identiteit van de cliënt stelt de instelling vast dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. De identiteit wordt geverifieerd aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bronnen. De Uitvoeringsregeling Wwft geeft een niet-limitatief overzicht van documenten op basis waarvan verificatie kan plaatsvinden.

Voorbeelden zijn een geldige identiteitskaart, een geldig paspoort, of voor rechtspersonen een uittreksel uit een handelsregister. De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding aan de identificatie en verificatie. De EBA Guidelines on the use of remote customer onboarding solutions geven nadere duiding over het gebruik van technologische oplossingen, zoals het elektronisch identificatiemiddel, bij de identificatie en de verificatie van de identiteit van de cliënt.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 1 Wwft
- Artikel 3 lid 2 onder a Wwft
- Artikel 11 Wwft
- Artikel 4 Uitvoeringsregeling Wwft
- eIDAS-verordening²¹

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the use of remote customer onboarding solutions van de EBA
- Opinion on the use of innovative solutions by credit and financial institutions in the customer due diligence process van de ESA's

Ratio

Met het vaststellen van de identiteit van de cliënt en de verificatie daarvan verschaft de instelling zichzelf duidelijkheid en zekerheid over met wie zij zakendoet. Dit is een belangrijk vereiste voor de instelling om de risico's met betrekking tot de cliënt in te kunnen schatten.

Q&A(s)

Vraag

Volstaat een naam-nummer controle voor verificatie van de identiteit van de cliënt?

Antwoord

Naam-nummer controle, bijvoorbeeld door overmaking van 1 cent, is op zichzelf niet geschikt voor de verificatie van de identiteit van de cliënt. Dit houdt in dat er, als gebruik gemaakt wordt van naam-nummer controle, ook gebruik gemaakt wordt van een of meer onafhankelijke en betrouwbare bronnen voor de verificatie van de identiteit van de cliënt.

²¹ Verordening (EU) nr. 910/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juli 2014 betreffende elektronische identificatie en vertrouwensdiensten voor elektronische transacties in de interne markt en tot intrekking van Richtlijn 1999/93/EG.

Good practice(s)**Good practice – Beleid betrouwbare bronnen**

Ten behoeve van de verificatie van de identiteit van cliënten heeft een instelling in het beleid vastgelegd welke documenten, inlichtingen of gegevens voor haar acceptabel zijn, en waarom. Een relevante factor is daarbij voor de instelling onder meer of documenten bij wet erkend zijn als identificatiemiddel in de staat van herkomst van de cliënt. De instelling heeft bij het opstellen van dit beleid de bedrijfsbrede risicobeoordeling in aanmerking genomen. Uit de vastlegging van het beleid blijkt dat de instelling heeft geanalyseerd welke bronnen betrouwbaar en onafhankelijk zijn.

Good practice – Identificatie en verificatie op afstand

Een instelling maakt gebruik van oplossingen voor het accepteren van cliënten op afstand. De instelling houdt rekening met de omstandigheid dat niet-fysieke aanwezigheid van de cliënt op grond van bijlage III van de AMLD wordt gezien als een potentieel hoger risico.

De instelling heeft beleid opgesteld dat ziet op het gebruik van deze oplossingen voor de acceptatie van cliënten op afstand. De instelling heeft bij het opstellen van dit beleid de Guidelines on the use of remote customer onboarding solutions van de EBA in acht genomen. In het beleid heeft de instelling onder andere aandacht besteed aan:

- de situaties waarin oplossing(en) voor de acceptatie van cliënten op afstand kunnen worden gebruikt, rekening houdend met de bedrijfsbrede risicobeoordeling van de instelling;
- een indicatie van welke stappen autonoom verlopen en bij welke stappen menselijke tussenkomst vereist is;
- het beoordelingsproces wat voorafgaat aan het invoeren van een nieuwe oplossing voor acceptatie van cliënten op afstand;

- de voortdurende monitoring van de oplossing(en);
- informatievergaring en vastlegging van gegevens;
- beheer van ICT- en beveiligingsrisico's.

De instelling houdt er rekening mee dat acceptatie op afstand niet betekent dat deze cliënt per definitie hoog risico is.

3.1.2 Vertegenwoordiging**Juridisch kader**

Wanneer een natuurlijk persoon optreedt als vertegenwoordiger van een cliënt, moet de instelling vaststellen of deze persoon vertegenwoordigingsbevoegd is. Dit geldt bijvoorbeeld wanneer een natuurlijke persoon optreedt als bestuurder van een rechtspersoon²² of wanneer een natuurlijke persoon optreedt als vertegenwoordiger van een ander natuurlijk persoon.

De natuurlijke persoon die optreedt als vertegenwoordiger dient te worden geïdentificeerd en zijn identiteit dient te worden geverifieerd.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 3 lid 2 onder e Wwft

De volgende overige beleidsuiting is met name relevant:

- Guidelines on the use of Remote Customer Onboarding Solutions van de EBA

²² Kamerstukken II 2011-2012, 33238, nr. 3, p. 13.

Good practice(s)

Good practice – Keten van vertegenwoordigingsbevoegdheid

Bij een rechtspersoon zijn de vertegenwoordigers vaak de bestuurders. Wanneer een natuurlijk persoon stelt dat hij indirect een rechtspersoon vertegenwoordigt, wordt ook de keten van vertegenwoordigingsbevoegdheid vastgesteld. Dit kan bijvoorbeeld door uittreksels uit het handelsregister en statuten op te vragen. Op deze wijze kan een instelling vaststellen of een persoon vertegenwoordigingsbevoegd is.

3.1.3 Optreden ten behoeve van een derde

Juridisch kader

Een instelling moet redelijke maatregelen nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde.

Als het duidelijk is dat een cliënt ten behoeve van een andere persoon handelt, dan kwalificeert deze andere persoon ook als cliënt en gelden de verplichtingen ten aanzien van het cliëntenonderzoek uit de Wwft ook ten aanzien van deze persoon.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 3 lid 2 onder f Wwft

Good practice(s)

Good practice – Stromanrisico

Een instelling heeft indicatoren opgesteld die wijzen op een 'stromanrisico', een verhullingsconstructie waarbij een persoon het doet voorkomen alsof hij voor zichzelf handelt, maar in feite handelt ten behoeve van criminele derden. Die indicatoren worden toegepast in het cliëntenonderzoek. Het gaat bijvoorbeeld om gevallen waarin de persoon bepaalde vragen niet kan beantwoorden, zoals over de herkomst van het geld, of wanneer er onduidelijke, onlogische redenen voor een transactie worden gegeven.

Indien de instelling vermoedt dat de cliënt een stroman is voor criminele derden, dan behandelt de instelling dat als een onacceptabel risico. De instelling doet ook een melding bij de FIU.

3.1.4 Uiteindelijk belanghebbende (UBO) & pseudo-UBO

Juridisch kader

UBO

De Wwft verplicht de instelling om de UBO van de cliënt te identificeren en om redelijke maatregelen te nemen om de identiteit van de UBO te verifiëren. Deze verplichting geldt niet bij beursgenoteerde vennootschappen waarop reeds openbaarmakingsvereisten²³ van toepassing zijn en 100%-dochtermaatschappijen van dergelijke vennootschappen.

²³ Het gaat daarbij om openbaarmakingsvereisten zoals neergelegd in Richtlijn 2004/109/EG van het Europees Parlement en de Raad van 15 december 2004 betreffende transparantievereisten die gelden voor informatie over uitgevende instellingen waarvan effecten tot de handel op een gereguleerde markt zijn toegelaten en tot wijziging van Richtlijn 2001/34/EG, *PbEU* 2004, L 390, of vergelijkbare openbaarmakingsvereisten van een staat buiten de Europese Unie; *Stb.* 2018, 241, p. 30.

De UBO is de natuurlijke persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht. Het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 geeft aan welke categorieën van natuurlijke personen in ieder geval moeten worden aangemerkt als UBO bij BV's, NV's, kerkgenootschappen, overige rechtspersonen (waaronder stichtingen en verenigingen), personenvennootschappen (waaronder een vennootschap onder firma) en trusts. Voor veel juridische entiteiten geldt op grond van het Uitvoeringsbesluit Wwft dat een natuurlijk persoon kwalificeert als UBO indien deze direct of indirect meer dan 25% van de aandelen, stemrechten of eigendomsbelang houdt. De 25%-regel is indicatief bedoeld.²⁴ Ook personen met een kleiner belang kunnen als UBO worden aangemerkt, indien zij op andere wijze de uiteindelijke zeggenschap hebben, bijvoorbeeld op basis van contractuele betrekkingen.²⁵

Pseudo-UBO

Indien na uitputting van alle mogelijke middelen en op voorwaarde dat er geen gronden voor verdenking van witwassen of financieren van terrorisme bestaan, er geen UBOs zijn achterhaald of er enige twijfel bestaat of de achterhaalde personen UBOs zijn, dan worden de personen die behoren tot het hoger leidinggevend personeel als UBO aangemerkt ("pseudo-UBO"). Ten behoeve van het identificeren van de pseudo-UBO moeten onder hoger leidinggevend personeel alle leden van het statutair bestuur of alle vennoten (m.u.v. vennoten bij wijze van geldschieting) worden verstaan. Dit geldt ook voor niet uitvoerend bestuurders in een one tier bestuur.²⁶

De instelling legt in dat geval de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces vast. Indien een instelling in het geheel geen (pseudo-)UBOs vast kan stellen of er gronden voor verdenking bestaan, is de instelling op grond van artikel 5 Wwft gehouden de dienstverlening te weigeren of te beëindigen. Dan kan namelijk niet aan de vereisten van het cliëntenonderzoek worden voldaan.²⁷

Raadpleging UBO-register²⁸ en terugmeldplicht

Instellingen zijn verplicht bij het aangaan van een nieuwe zakelijke relatie met een juridische entiteit het handelsregister (waar het UBO-register deel van uitmaakt) te raadplegen, en in dat kader vast te stellen of de UBOs zijn geregistreerd. Een vergelijkbare verplichting zal in de toekomst gelden²⁹ bij het aangaan van een zakelijke relatie met een trust of soortgelijke juridische constructie, waarbij instellingen het UBO-register trusts³⁰ dienen te raadplegen. Bij het verrichten van het cliëntenonderzoek verlaten de instellingen zich niet uitsluitend op deze informatie.

In de Wwft is ook een zogenoemde 'terugmeldplicht' opgenomen.³¹ Indien de instelling vaststelt dat de (pseudo-)UBO-gegevens niet correct of volledig zijn opgenomen in het UBO-register is de instelling verplicht dit te melden aan de Kamer van Koophandel. Deze verplichting geldt niet indien, op grond van artikel 16 Wwft, een melding wordt gedaan aan de FIU. Indien de registratie in het UBO-register ontbreekt terwijl de juridische entiteit of constructie wel tot registratie is verplicht,³² hoeft geen terugmelding te

²⁴ Kamerstukken II 2017-2018, 34808, nr. 3, p. 4.

²⁵ Stb. 2018, 241, p. 28.

²⁶ Stb. 2020, 339, p. 19.

²⁷ Stb. 2018, nr. 241, p. 29.

²⁸ Op het moment van publicatie van deze beleidsuiting is de toegang tot het Nederlandse UBO-register voor juridische entiteiten tijdelijk beperkt voor onder meer instellingen volgend op de uitspraak van het Hof van Justitie van 22 november 2022, C-37/20 en C-601/20. Het UBO-register voor trusts kan eveneens niet geraadpleegd worden.

²⁹ Dit specifieke artikel uit de Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van trusts en soortgelijke juridische constructies is nog niet in werking getreden.

³⁰ Er is zowel een UBO-register voor juridische entiteiten, als een UBO-register voor trusts en soortgelijke constructies.

³¹ Op het moment van publicatie van deze beleidsuiting is de terugmeldvoorziening niet volledig toegankelijk. Voor meer informatie over terugmelden en de actuele status raadpleeg de [website](#) van de Kamer van Koophandel.

³² Niet alle juridische entiteiten zijn op grond van de Handelsregisterwet verplicht tot registratie van de UBOs. Voor meer informatie zie de [website](#) van de Kamer van Koophandel.

worden gedaan. Het ontbreken van de registratie vormt wel een belemmering voor het aangaan van een *nieuwe* zakelijke relatie.³³

Voorzien is dat voor het UBO-register voor trusts en soortgelijke juridische constructies ook een terugmeldplicht zal gelden. Dit artikel is ten tijde van publicatie van deze beleidsuiting echter nog niet in werking getreden.³⁴

Inzicht in de zeggenschapsstructuur

Indien de cliënt een rechtspersoon is, moet de instelling redelijke maatregelen nemen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt. Indien een cliënt handelt als trustee of ten behoeve van een andere juridische constructie, moet de instelling redelijke maatregelen nemen om inzicht te verweven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de trust of juridische constructie.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 1 Wwft
- Artikel 3 lid 2 onder b en lid 15 Wwft
- Artikel 4 lid 2 Wwft
- Artikel 10c Wwft
- Artikel 3 Uitvoeringsbesluit Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Ministerie van Financiën & Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ratio

Personen die criminele gelden in het financiële systeem willen brengen dan wel personen die gelden willen aanwenden voor terroristische doelen kunnen zich verschuilen achter bijvoorbeeld een rechtspersoon of een complexe vennootschappelijke structuur. Het is daarom belangrijk dat instellingen weten met wie ze te maken hebben, de structuur van de cliënt kennen en ook begrijpen en weten wie de natuurlijke persoon is voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht.

Q&A(s)

Vraag

Moeten er altijd identiteitsbewijzen van UBOs opgevraagd worden om aan de verificatie-eis te kunnen voldoen?

Antwoord

Nee. De instelling neemt redelijke maatregelen om de identiteit van de UBOs te verifiëren. Dit zijn maatregelen die passend zijn bij het risico. Het gaat erom dat de instelling weet wie de UBO is en voldoende (passend bij het risico) betrouwbare informatie heeft over de identiteit van de UBO. De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA laten bijvoorbeeld ruimte om bij vereenvoudigd cliëntenonderzoek informatie te accepteren van de cliënt ter verificatie van de identiteit van de UBOs.

³³ Kamerstukken II 2021-2022, 32 545, nr. 168, p. 5 en Kamerstukken II 2021-2022, nr. 3981.

³⁴ Artikel 16 Implementatiewet registratie uiteindelijk belanghebbenden van trusts en soortgelijke juridische constructies

Vraag

Op welk niveau moeten de pseudo-UBOs vastgesteld worden bij een gelaagde structuur?

Antwoord

Indien de instelling het hoger leidinggevend personeel als pseudo-UBOs vaststelt is dit op het niveau van de juridische entiteit die de cliënt is. Het kan voorkomen dat een rechtspersoon de bestuurder is van de cliënt. In dat geval kan die besturende rechtspersoon niet als pseudo-UBO kwalificeren. Alleen natuurlijke personen kunnen als (pseudo-)UBO kwalificeren. Indien er sprake is van een rechtspersoon-bestuurder, dan is elke natuurlijke persoon die daarvan bestuurder is de pseudo-UBO van de cliënt.³⁵

Vraag

Kan een instelling een zakelijke relatie aangaan met een cliënt als er een discrepantie is tussen de gegevens waar de instelling over beschikt en het UBO-register?

Antwoord

Als de instelling een discrepantie constateert tussen de gegevens waar zij zelf over beschikt en het UBO-register kan de instelling nog steeds een zakelijke relatie met de betreffende cliënt aangaan, tenzij er indicaties zijn voor witwassen of financieren van terrorisme of het cliëntenonderzoek niet kan worden afgerond.³⁶ De uitkomst van het eigen cliëntenonderzoek van de instelling is leidend.

Good Practice(s)

Good practice – UBOs in structuur met jurisdicties met een verhoogd risico

Een cliënt heeft een complexe structuur met meerdere lagen. Enkele entiteiten in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur zijn in jurisdicties met een verhoogd risico gevestigd. Gezien de geïdentificeerde risico's van deze cliëntrelatie vindt de instelling een eigen opgave van de UBOs niet afdoende. De instelling neemt redelijke maatregelen om de eigendomsstructuur in kaart te brengen (bijvoorbeeld met behulp van uittreksels uit handelsregisters, (waar mogelijk) uittreksels uit UBO-registers en aanvullende bronnen) en identificeert aan de hand daarvan drie personen met ieder indirecte formele zeggenschap van meer dan 25% als UBO. Vervolgens verifieert de instelling de identiteit van de UBOs door middel van een gewaarmerkte kopie van een identiteitsdocument. De instelling legt de uitkomsten (te weten de bronnen, analyse en conclusies) van het onderzoek vast in het cliëntendossier.

Good practice – UBO op grond van zeggenschap

Tijdens het cliëntenonderzoek blijkt dat een natuurlijke persoon geen formele functie heeft in de organisatie van de cliënt maar toch substantiële invloed heeft. Zo kan deze persoon bijvoorbeeld belangrijke beslissingen, zoals strategische beslissingen over de bedrijfsvoering of omvangrijke financiële beslissingen, blokkeren. De instelling merkt deze persoon op grond van feitelijke zeggenschap aan als UBO.

³⁵ Kamerstukken I 2019-2020, 35 179, nr. C, p. 13.

³⁶ Zie ook de Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Ministerie van Financiën & Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Good practice – UBO bij bedrijf in publieke handen

Een cliënt is een bedrijf waarvan alle aandelen (uiteindelijk) formeel gehouden worden door een functionaris in een publieke organisatie. De instelling stelt vast dat de persoon die deze functie bekleedt de aandelen niet houdt op eigen titel, en ook geen feitelijke zeggenschap heeft op eigen titel. Het aandeelhouderschap en de daaruit voortvloeiende zeggenschap is niet gekoppeld aan de natuurlijke persoon zelf, maar aan de functie (bijvoorbeeld minister of burgemeester) van de persoon. Er zijn verder geen andere bijzonderheden op basis waarvan verondersteld kan worden dat de functionaris toch op eigen titel eigendom of feitelijke zeggenschap heeft. De functionaris bekleedt de positie tijdelijk, en het aandeelhouderschap gaat over met de functie. De functionaris kan geen bindende beslissingen nemen namens de cliënt; dat is voorbehouden aan het bestuur van de cliënt. De instelling komt tot de conclusie dat er geen natuurlijke personen zijn die UBO zijn op grond van eigendom of feitelijke zeggenschap en merkt het hoger leidinggevend personeel van de cliënt aan als pseudo-UBOs. De instelling legt de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces vast.

Good practice – (in)direct aandeelhouderschap

Een cliënt is onderdeel van een grotere structuur. De instelling ziet dat geen van de directe aandeelhouders meer dan 25% van de aandelen heeft. Bij het inzichtelijk maken van de structuur merkt de instelling op dat er een persoon is die via meerdere vennootschappen een belang heeft. Deze persoon heeft direct 15% van de aandelen in de cliënt, maar houdt ook 50% van de aandelen in een moederonderneming die 50% van de aandelen in de cliënt heeft. Daarmee heeft deze persoon een indirect aandelenbelang van 25% en een direct aandelenbelang van 15%. Het totale belang komt daarmee op 40%. De instelling identificeert deze persoon als UBO op basis van meer dan 25% aandeelhouderschap.

Good practice – Beleid identificatie en verificatie UBO EU-clënten

Een instelling heeft in haar beleid het volgende opgenomen met betrekking tot cliënten in de EU:

- Voor cliënten die classificeren als laag of midden risico kan verificatie van de identiteit van de UBO plaatsvinden aan de hand van een verklaring van de correspondentbank in een EU-lidstaat, met een door de correspondentbank ondertekende kopie van een identiteitsbewijs.
- Voor cliënten die classificeren als hoog risico kan verificatie van de identiteit van de UBO plaatsvinden aan de hand van een verklaring van een notaris met een gewaarmerkte kopie van een identiteitsbewijs.

Good practice – Identificatie en verificatie UBOs bij laag risico

Een instelling heeft te maken met een laag risico cliënt. De instelling vraagt een uittreksel op uit het UBO-register waaruit blijkt dat twee natuurlijke personen aandeelhouder zijn en zij beiden 50% van de aandelen bezitten. De cliënt bevestigt op verzoek van de instelling dat de uit het register blijkende UBOs daadwerkelijk de UBOs van de cliënt zijn en dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. De instelling heeft voldoende inzicht in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur en merkt de twee aandeelhouders aan als UBOs. Hiermee zijn identificatie en verificatie van de UBOs voltooid.

Good practice – Pseudo-UBOs bij laag risico

Een instelling stelt vast dat er bij een rechtspersoon die cliënt wil worden sprake is van een laag risico situatie. Op grond van het onderzoek dat de instelling heeft uitgevoerd naar de eigendom en (feitelijke) zeggenschap kan de instelling geen UBO bepalen. De instelling identificeert daarom alle leden van het hoger leidinggevend personeel, in dit geval het statutair bestuur, van de juridische entiteit die de cliënt is als pseudo-UBOs. Hiertoe legt de instelling de gegevens uit het handelsregister voor aan de persoon die de cliënt vertegenwoordigt. Deze bevestigt namens de cliënt dat de uit het register blijkende personen daadwerkelijk het hoger leidinggevend personeel (en pseudo-UBOs) van de cliënt zijn en dat de opgegeven identiteit overeenkomt met de werkelijke identiteit. De instelling heeft geen aanleiding hieraan te twifelen. Hiermee zijn identificatie en verificatie van de identiteit van de pseudo-UBOs voltooid. De instelling legt de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces vast.

Good practice – Pseudo-UBO bij twijfel

Een instelling stelt vast dat een cliënt in de vorm van een rechtspersoon eigendom is van zes personen die allemaal een even groot aandelenbelang hebben. Geen van deze personen heeft dus een aandelenbelang van meer dan 25%. Deze personen hebben de aandelen overgedragen gekregen van hun vader. Gelet op de relatie met de kinderen vermoedt de instelling dat de vader mogelijk invloed heeft op de bedrijfsvoering. De vader heeft echter geen formele zeggenschap. De instelling twijfelt of de vader op grond van feitelijke zeggenschap als UBO moet worden aangewezen. Uit besprekingen van de accountmanager hierover met de familie blijkt geen zeggenschap van de vader. Er zijn verder geen gronden voor verdenking van witwassen of financieren van terrorisme. De instelling identificeert de statutair bestuurders van de cliënt als pseudo-UBOs. De instelling legt de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces vast.

Good practice – Pseudo-UBO bij hoog risico

Een instelling heeft vastgesteld dat een cliënt als hoog risico wordt aangemerkt, maar dat er geen gronden bestaan voor verdenking van witwassen of financieren van terrorisme. De instelling kan op grond van het onderzoek dat de instelling heeft uitgevoerd en vastgelegd naar eigendom en (feitelijke) zeggenschap geen UBO bepalen en identificeert daarom alle leden van het hoger leidinggevend personeel van de cliënt als pseudo-UBOs. De instelling vraagt de gegevens op uit het UBO-register en verzoekt de cliënt daarnaast om een opgave van het hoger leidinggevend personeel. De verificatie van de identiteit van de betreffende natuurlijke personen vindt plaats aan de hand van een identiteitsdocument. De instelling legt de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces vast.

Good practice – Onduidelijke structuur met jurisdicties met een verhoogd risico

Een rechtspersoon die cliënt wil worden van een instelling is onderdeel van een grotere structuur. De moederonderneming van deze rechtspersoon is gevestigd in een derde land en heeft meerdere dochterondernemingen in jurisdicties met een verhoogd risico.

De instelling onderzoekt waarom de groep waar de cliënt deel van uitmaakt deze complexe structuur gebruikt. De instelling heeft vaker te maken met complexe (internationale) eigendoms- en zeggenschapsstructuren en heeft beleid opgesteld waarin is vastgelegd in welke gevallen een interne of externe (fiscale of juridische) expert-opinie gevraagd moet worden ten aanzien van een structuur. De instelling bevraagt de cliënt in dat kader over de ratio en de werking van de structuur, en verlangt een opinie over de werking van de structuur.

Ook na onderzoek en na bestudering van de opinie(s) kan de instelling de rol van de potentiële cliënt in de structuur niet goed doorgronden. De instelling concludeert dat het cliëntenonderzoek niet naar behoren kan worden afgerond en besluit daarom de cliënt niet te accepteren.

3.1.5 Het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat het cliëntenonderzoek de instelling in staat stelt om het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen. De instelling stemt de intensiteit van het onderzoek naar het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie aantoonbaar af op de risico-gevoeligheid voor witwassen of financiering van terrorisme van het type cliënt, zakelijke relatie, product of transactie.

In de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA is nader toegelicht hoe de verplichting om het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vast te stellen risicogebaseerd kan worden ingevuld.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 3 lid 2 onder c Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Ratio

Met het vaststellen van het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie heeft de instelling inzicht in waarom en waarvoor de cliënt de dienstverlening wil gebruiken. Dit helpt de instelling bij het inschatten van risico's van de dienstverlening aan de cliënt.

Good practice(s).

Good practice – Bevragen cliënt over het doel en de beoogde aard

Het is voor een instelling die met name de Nederlandse markt bedient, niet duidelijk waarom een cliënt die niet in Nederland gevestigd of woonachtig is, diensten of producten bij haar afneemt. De instelling bevraagt de cliënt hierover, beoordeelt wat dit betekent voor het risicoprofiel van de cliënt en of dit risico voor haar acceptabel is.

Good practice – Het doel en de beoogde aard veronderstellen bij laag risico

Een instelling concludeert op basis van de risicobeoordeling dat een cliënt als laag risico wordt aangemerkt. Daarbij heeft het door de cliënt afgenomen product een specifieke toepassing. Een voorbeeld hiervan zijn levensverzekeringspolissen met een lage premie. De instelling veronderstelt op basis van het product in samenhang met het lage risico, conform de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA, het doel en aard van de zakelijke relatie. De instelling doet hier geen nader onderzoek meer naar.

Good practice – Referentiegroepen voor het vaststellen van het doel en de beoogde aard

Een instelling kan, indien dit bij haar cliëntenpopulatie past, het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vaststellen aan de hand van referentiegroepen (of 'peer groups'). Een referentiegroep is een groep cliënten met ten minste een aantal overeenkomende of soortgelijke kenmerken. De instelling kan deze referentiegroepen zelf definiëren.

Van belang is dat de groep cliënten in een referentiegroep voldoende homogeen is. De groep 'studenten die gebruik maakt van een studentenbetaalrekening' of de groep 'minderjarigen die gebruik maakt van een kinderrekening' kunnen bijvoorbeeld bij een product als een simpele betaalrekening tot een gedefinieerde referentiegroep behoren. Een ander voorbeeld van een mogelijke referentiegroep is een groep klein zakelijke cliënten in dezelfde (laag risico) sector met een bepaalde omzet range en/of een laag transactievolume. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan verenigingen van eigenaren.

Voor cliënten die tot de referentiegroep behoren, geldt dat de instelling het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie uniform kan vaststellen. De instelling hoeft dan voorafgaand aan het aangaan van de zakelijke relatie met de specifieke cliënt geen nader onderzoek te doen naar het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie. De instelling controleert na het aangaan van de relatie doorlopend of het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie met de cliënt nog aansluit bij de referentiegroep of aangepast moet worden.

Bij het gebruiken van referentiegroepen zorgt de instelling ervoor dat zij over juiste en volledige informatie beschikt om te kunnen vaststellen of de juiste cliënten aan een referentiegroep worden toegewezen. Daarnaast vinden periodieke controles plaats om vast te stellen of de cliënten die tot de referentiegroepen behoren nog voldoende homogeen zijn. Waar nodig worden cliënten overgezet naar een andere referentiegroep, bijvoorbeeld omdat zij niet meer voldoen aan de kenmerken van de referentiegroep of buiten de vastgestelde bandbreedtes vallen, of wordt geconcludeerd dat de cliënt niet langer geschikt is om tot een referentiegroep te behoren.

3.1.6 Bron van de middelen

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat een instelling zo nodig onderzoek verricht naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of transactie worden gebruikt. Of het nodig is om dit onderzoek te doen, is afhankelijk van de inschatting die de instelling maakt van het risico van de cliënt.³⁷

³⁷ Kamerstukken II 2011-2012, 33 238, nr. 3, p. 12.

Het onderzoek naar de bron van de middelen kan beperkt worden tot de herkomst van de middelen die worden aangewend voor de zakelijke relatie of een transactie. De overige bestanddelen van het vermogen van de cliënt kunnen buiten beschouwing blijven.³⁸

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 3 lid 2 aanhef en onder d Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Ratio

Het onderzoek naar de bron van de middelen draagt bij aan het inzicht dat de instelling heeft in de risico's van de dienstverlening aan de cliënt, waaronder de mogelijkheid dat de instelling criminele geldstromen faciliteert. De risico's bepalen de maatregelen die de instelling moet nemen.

Good practice(s)

Good practice – Onderzoek bron van middelen

Een instelling heeft in haar beleid situaties gedefinieerd wanneer voor het onderzoek naar de bron van de middelen kan worden volstaan met bureauonderzoek en wanneer diepgaander onderzoek nodig is.

Voorbeelden van situaties waarin – zonder bijkomende risicofactoren – volstaan zou kunnen worden met bureauonderzoek zijn:

- Een cliënt wil een spaarrekening bij een bank openen. De eerste storting van EUR 50.000 wordt overgemaakt vanaf de bankrekening van de cliënt bij een andere Nederlandse bank. Deze rekening van de andere Nederlandse bank is de aangewezen tegenrekening. Er zijn geen risico-indicatoren bekend voor deze cliënt.

- Het ontvangen van gelden op een spaarrekening van een cliënt voor een geplande en gedocumenteerde aankoop, zoals een vakantie of een huwelijksfeest, waarbij de cliënt een vaste spaarrekening heeft en de gestorte bedragen consistent zijn met het spaardoel.
- Het overmaken van gelden van een cliënt naar een familielid in het buitenland voor levensonderhoud, waarbij de cliënt een vast en bekend patroon van overboekingen heeft zonder verdachte activiteiten.

Voorbeelden van situaties waarin diepgaander onderzoek naar de bron van de middelen nodig is:

- Het ontvangen van gelden voor betalingen aan derden waarbij de identiteit van de begunstigde niet duidelijk is, of waarbij de betalingen ongebruikelijk hoog zijn in vergelijking met eerdere transacties van de cliënt.
- Het ontvangen van een groot bedrag aan gelden voor internationale geldovermakingen van een cliënt zonder duidelijke verklaring voor de herkomst van het geld, met name als de transactiepatronen ongebruikelijk zijn voor de cliënt.
- Het ontvangen van gelden op een spaarrekening van een cliënt die betrokken is bij verdachte transacties of die in verband is gebracht met personen of entiteiten die verband houden met criminele activiteiten.

Good practice – Gebruik van indicatoren

Een instelling identificeert indicatoren³⁹ die gebruikt worden om de diepgang van het onderzoek naar de bron van de middelen te bepalen. Dit zijn bijvoorbeeld de volgende indicatoren: het bedrag, girale of chartale vorm, de opgegeven bron van de middelen, het beroep of de bedrijfsactiviteiten van de cliënt, het land van herkomst of de bestemming van de middelen, de geleverde producten of diensten.

³⁸ Kamerstukken II 2011-2012, 33 238, nr. 3, p. 12.

³⁹ De instelling kan hiervoor o.a. putten uit de risicofactoren zoals omschreven in bijlage II en bijlage III van AMLD en de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA.

Good practice - Onderbouwing bron van middelen

Bij het onderzoek naar de bron van de middelen gebruikt de instelling onafhankelijke, betrouwbare bronnen. Afhankelijk van het risico maakt de instelling bijvoorbeeld gebruik van (gewaarmerkte kopieën van) loonstroken, werkgeversverklaringen, een verkoopcontract, overzichten van aandelenposities, testamenten, jaarrekeningen of belastingaangiften.

Bij het opvragen van bronnen houdt de instelling rekening met het gegeven dat (fiscale) bewaartermijnen voor de cliënt kunnen zijn verstreken en dat de cliënt bepaalde stukken niet meer in bezit heeft. De instelling weegt in dergelijke gevallen op basis van het risico af of de gevraagde gegevens noodzakelijk zijn, en of de cliënt om alternatieve stukken gevraagd dient te worden.

Good practice – Vragen over gebruik contant geld

Een instelling krijgt te maken met een cliënt waarbij het gebruik van contant geld opvallend is. Op basis van de informatie waarover de instelling beschikt is er geen verklaring voor het opvallende gebruik van de contante geldmiddelen. De instelling doet nader onderzoek naar de bron van de middelen om vast te stellen of er mogelijk sprake is van witwassen of terrorismefinanciering. Indien nodig, stelt de instelling aan de cliënt vragen gericht op het verklaren van de herkomst of bestemming van de contante middelen. De vragen zijn passend bij de risicobeoordeling van de cliënt. Bij deze vragen kunnen bijvoorbeeld een rol spelen:

- de karakteristieken van de regio waarin de cliënt zich bevindt;
- de sector- of het brancheprofiel waarin de cliënt actief is;
- locatie gebonden seizoensinvloeden;
- grote verschillen met relevante vergelijkbare gevallen.

Hierna overweegt de instelling of eventuele aanvullende maatregelen dienen te worden genomen.

3.2 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Juridisch kader

Indien de zakelijke relatie of transactie naar zijn aard een laag risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt, kan worden volstaan met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Bij de beoordeling van dit risico houdt de instelling ten minste rekening met de niet-limitatieve lijst van risicofactoren uit bijlage II bij de AMLD. Ook de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA beschrijven (sectorspecifieke) risicofactoren. De genoemde factoren zijn potentiële indicatoren van een lager risico, maar betekenen niet dat er altijd een laag risico is. De instelling moet deze factoren meewegen in de risicobeoordeling.

De Wwft specificeert niet wat het vereenvoudigd cliëntenonderzoek inhoudt. Uit de toelichting volgt dat instellingen ook bij vereenvoudigd cliëntenonderzoek alle cliëntonderzoeksmaatregelen moeten toepassen, maar dat zij dit risicogebaseerd kunnen doen.⁴⁰ Het cliëntenonderzoek dient dus ook in laag risico gevallen uitgevoerd te worden, maar de intensiteit hiervan kan afgestemd worden op het (lage) risico. De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding aan de wijze waarop instellingen invulling kunnen geven aan het vereenvoudigd cliëntonderzoek.

Een instelling zal in ieder geval over voldoende gegevens moeten beschikken om vast te stellen dat bij de cliënt sprake is van laag risico en kan worden volstaan met vereenvoudigd cliëntenonderzoek, en om aan de verplichting tot het melden van ongebruikelijke transacties te kunnen voldoen. Daarnaast dient een instelling ook bij vereenvoudigd cliëntenonderzoek te voldoen aan artikel 33 lid 2 Wwft, dat vereist dat instellingen op opvraagbare wijze moeten beschikken over de documenten en gegevens die zijn gebruikt voor het cliëntenonderzoek. Dit betreft onder meer gegevens over de juridische entiteit, trust, of soortgelijke constructie, en de UBOs daarvan, of de betreffende natuurlijke persoon of personen.

⁴⁰ Kamerstukken II, 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 51.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 6 Wwft
- Artikel 16 Wwft
- Artikel 33 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn onder meer relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Q&A(s)

Vraag

Vormen cliënten die zelf onder de Wwft vallen altijd een lager risico?

Antwoord

Nee. De omstandigheid dat een cliënt als Wwft-instelling kwalificeert, duidt niet zonder meer op een lager risico op witwassen of financieren van terrorisme.⁴¹ Het kan een risicoverlagende factor zijn, bijvoorbeeld als onderdeel van een risicobeoordeling waarbij wordt gekeken naar het type instelling, de aard van de aangeboden producten of diensten, het type cliënten dat de instelling bedient en of de instelling beschikt over een vergunning waar dat nodig is voor haar activiteiten.

Good practice(s)

Good practice – Beleid vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Een instelling stelt beleid op waarin is opgenomen in welke gevallen vereenvoudigd cliëntenonderzoek wordt toegepast. Dit beleid wordt bepaald op grond van een vooraf uitgevoerde risicoanalyse, met inachtneming van risicofactoren op basis waarvan de laag risico cliënten worden geïdentificeerd. De instelling neemt onder andere mee in deze risicoanalyse: risicofactoren die verband houden met de cliënt, de geleverde producten en diensten, transacties, leveringskanalen, en geografische risicofactoren. De instelling stelt dit beleid bij op basis van actuele inzichten over risico's. Bijvoorbeeld uit incidenten, FIU-meldingen en sectorbrede ontwikkelingen.

De instelling past vervolgens vereenvoudigd cliëntenonderzoek toe op cliënten die conform dit beleid als laag risico worden gezien. De instelling onderbouwt bij toepassing van dit beleid dat de betreffende zakelijke relatie of transactie naar haar aard een lager risico op witwassen of financieren van terrorisme met zich brengt, en legt deze onderbouwing en, indien van toepassing, de documentatie waarop deze gebaseerd is vast.

Good practice – Overheidsinstelling als cliënt

Een instelling stelt vast dat een potentiële cliënt een Nederlandse overheidsinstelling is aan de hand van het Register van Overheidsorganisaties.⁴² Bijlage II van de vierde anti-witwasrichtlijn noemt zowel overheidsinstellingen uit EU-lidstaten als uit derde landen die doeltreffende wetgeving en toezicht hebben op de bestrijding van witwassen en terrorisme financiering, als potentieel lager risico. Er zijn geen andere indicatoren die duiden op midden of hoog risico. De instelling past vereenvoudigd cliëntenonderzoek toe.

⁴¹ Kamerstukken II 2017-2018, 34808, nr. 3, p. 35.

⁴² Zie de [website](#) van de Overheid voor het Register van Overheidsorganisaties.

Good practice – Beursgenoteerde vennootschap als cliënt

Een instelling stelt vast dat een potentiële cliënt een vennootschap is genoteerd aan de beurs van een EU-lidstaat. Bijlage II van AMLD noemt beursgenoteerde vennootschappen die onderworpen zijn aan transparantieregels als indicator voor een lager risico. Dit is het geval bij een beursnotering in de EU. De instelling gaat na of er andere factoren aan de orde zijn die van invloed zijn op het risico. De instelling houdt hierbij rekening met het afgenomen product, dienst of transactie, geografische risicofactoren die verbonden zijn aan de cliënt, welk percentage van het aandelenkapitaal vrij verhandelbaar is, en of het niet vrij-verhandelbare deel eveneens is onderworpen aan de transparantievereisten. De instelling ziet op basis hiervan geen factoren die wijzen op een hoger risico en past vereenvoudigd cliëntenonderzoek toe.

Voorbeelden van de invulling van het vereenvoudigd cliëntenonderzoek ten aanzien van specifieke verplichtingen zijn te vinden in onder meer [paragraaf 3.1](#) en [4.1](#).

3.3 Verscherpt cliëntenonderzoek

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat in bepaalde gevallen verscherpt cliëntenonderzoek moet worden verricht. Dat betreft de volgende gevallen:

- indien een zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico vertegenwoordigt (zie [paragraaf 3.3.1](#));
- bij complexe of ongebruikelijk grote transacties of transacties met een ongebruikelijk patroon of zonder duidelijk economisch en rechtmatig doel;
- bij transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties gerelateerd aan staten die door de Europese Commissie zijn aangewezen als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme (ook bekend als *High Risk Third Countries*, HRTC) (zie [paragraaf 3.3.2](#));

- bij het aangaan van correspondentrelaties met respondentinstellingen in een derde land waarbij betalingen worden verricht;
- bij zakelijke relaties of transacties met politiek prominente personen (zie [paragraaf 3.3.3](#))

In de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA wordt, per (boven-genoemd) geval waarin verscherpt cliëntenonderzoek verricht moet worden en per sector die verscherpt cliëntenonderzoek moet verrichten, een toelichting en voorbeelden gegeven over de wijze waarop instellingen invulling kunnen geven aan het verscherpt cliëntenonderzoek.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 8 Wwft
- Artikel 9 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Ministerie van Financiën & Ministerie van Justitie en Veiligheid.

Good Practice – Correspondent Banking

Een instelling heeft meerdere correspondentrelaties en heeft bij aanvang van de relatie een transactieprofiel opgesteld, op basis van input van de correspondentrelatie. Input die hiervoor is gebruikt zijn verkregen inzichten in de cliëntportfolio van de instelling, het verwachte volume en de tegenpartijen waar de geldstromen heen gaan. De bank controleert periodiek of de omvang en aard van deze transactiestroom overeenkomt met hetgeen is besproken met de instelling. Daarnaast wordt jaarlijks de lijst met landen geëvalueerd waarmee correspondentrelaties toegestaan zijn en wordt iedere relatie met een bank buiten de EER geaccordeerd door het senior management.

3.3.1 Omgang met zakelijke relaties of transacties die naar hun aard een hoger risico met zich brengen

Juridisch kader

Een instelling moet verscherpt cliëntenonderzoek verrichten indien een zakelijke relatie of transactie naar haar aard een hoger risico vertegenwoordigt. Uit de toelichting volgt dat een instelling op basis van een risicobeoordeling voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een transactie vast dient te stellen of zich een hoger risico manifesteert.⁴³ In deze risicobeoordeling houdt de instelling ten minste rekening met de niet-limitatieve lijst van risicofactoren uit Bijlage III bij de AMLD. Ook de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA beschrijven (sectorspecifieke) risicofactoren.

De Wwft specificeert niet wat het verscherpt cliëntenonderzoek inhoudt bij zakelijke relaties of transacties die naar hun aard een hoger risico vertegenwoordigen. De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding over de wijze waarop instellingen invulling kunnen geven aan het verscherpt cliëntenonderzoek.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 8 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- EBA report on ML/TF risks associated with payment institutions

Q&A(s)

Vraag

Kan een hele sector of een groep cliënten met verhoogde integriteitsrisico's automatisch als onacceptabel risico worden gecategoriseerd?

Antwoord

De Wwft biedt geen grondslag om een hele sector of groep cliënten met vergelijkbare kenmerken categoriaal als 'onacceptabel' te bestempelen. Het is overigens ook niet mogelijk om cliënten uit een laag risico sector automatisch als laag risico te categoriseren.

Er zijn groepen cliënten of sectoren die kwetsbaarder zijn voor integriteitsschendingen en die daarmee een hoger integriteitsrisicoprofiel hebben. Dit wordt ook benoemd in de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA. Dit betekent echter niet dat deze cliënten per definitie een hoog risicoprofiel moeten krijgen. Alle relevante risicofactoren spelen een rol bij het bepalen van het risicoprofiel. Dit omvat bijvoorbeeld de sector waarin de cliënt actief is, maar ook het type product. Instellingen houden in hun risicobeoordeling ten minste rekening met de risicofactoren zoals genoemd in bijlage III bij de AMLD.

De Wwft biedt voldoende ruimte om onnodige weigering van cliënten of transacties te voorkomen. Instellingen kunnen immers adequate, cliëntspecifieke maatregelen inzetten die gebaseerd zijn op een cliëntspecifieke beoordeling.

⁴³ Kamerstukken II 2017 – 2018, 34 808, nr. 3, p. 53.

Vraag

Is contant geld altijd een hoog risico?

Antwoord

Nee. Contant geld is een wettig betaalmiddel dat legitiem wordt gebruikt voor dagelijkse betalingen en waarvan het legitieme gebruik niet gehinderd mag worden.

Uit onderzoek blijkt dat contant geld bij witwassen of terrorisme-financiering een belangrijke rol kan spelen. De voornaamste reden hiervoor is dat contant geld moeilijk traceerbaar en daarom aantrekkelijk is om de herkomst van crimineel vermogen te verhullen. Het gebruik van contant geld door consumenten en toonbankinstellingen kan een indicator zijn van verhoogd risico op witwassen of terrorisme-financiering. Dit speelt vooral indien het contant geldgebruik opvallend afwijkt, in combinatie met andere risicoverhogende factoren.

In de rechtspraak is vastgesteld dat het een feit van algemene bekendheid is dat diverse vormen van criminaliteit gepaard gaan met grote hoeveelheden contant geld in doorgaans grote coupures. Transacties met biljetten met relatief veel hoge coupures (bijvoorbeeld EUR 500 of EUR 200) kunnen wijzen op verhoogd risico op criminele activiteiten. Sinds januari 2019 zijn door nationale banken in de Eurozone geen biljetten van EUR 500 meer uitgegeven. Er zijn echter nog steeds biljetten van EUR 500 in omloop. Deze biljetten zijn een wettig betaalmiddel en dienen bruikbaar te blijven. Verhoogde alertheid mag echter worden verwacht.

Good practice(s)

Good practice – Cliëntgebonden risicofactoren

Een instelling heeft in het beleid vastgelegd welke cliëntgebonden risicofactoren kunnen bijdragen aan een hoger risico. De instelling heeft daarbij de ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA in acht genomen. Daarin staat dat de instelling bijvoorbeeld kijkt naar:

- Bedrijfsactiviteiten of beroepsactiviteiten van de cliënt en uiteindelijk begunstigde;
- Reputatie van de cliënt en uiteindelijk begunstigde;
- Aard en gedrag van de cliënt en uiteindelijk begunstigde.

Belangrijke overwegingen die de instelling meeneemt in de risico-beoordeling zijn bijvoorbeeld banden met sectoren met een hoog corruptierisico, sectoren met een hoog risico op witwassen, betrokkenheid bij sectoren waarin grote hoeveelheden contant geld worden gebruikt, politieke banden, prominente functies of publieke bekendheid, naleving van openbaarmakingsvereisten, en eventuele bevroren activa of negatieve mediaberichten die de reputatie kunnen schaden.

Good practice – Cliënten met een opvallend cashgebruik

Een instelling besteedt in haar beleid aandacht aan cliënten die ten opzichte van vergelijkbare partijen opvallend veel gebruik maken van contant geld. Een voorbeeld hiervan is een instelling die als cliënt een webwinkel heeft zonder fysieke winkel die veel contante betalingen ontvangt. Het is voor de instelling onduidelijk hoe deze webwinkel contante betalingen kan ontvangen. De instelling heeft in haar beleid vastgelegd dat bij cliënten waarbij sprake is van opvallend cashgebruik in combinatie met andere risicoverhogende factoren, extra onderzoek wordt gedaan naar de herkomst van deze geldstromen. De instelling heeft indicatoren vastgesteld op basis waarvan de diepgang van het onderzoek naar de bron van middelen bij stortingen van contant geld wordt bepaald.

3.3.2 Politiek prominente personen (PEPs)

Juridisch kader

Een PEP is een persoon die een prominente publieke functie bekleedt of heeft bekleed. Een instelling moet over passende risicobeheerssystemen beschikken om te bepalen of de cliënt of een UBO van de cliënt een PEP is. Het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 geeft een nadere uitwerking van wat in elk geval beschouwd wordt als prominente publieke functie. De Belastingdienst heeft een lijst opgesteld met prominente publieke functies in Nederland.⁴⁴

Indien de cliënt of de UBO van de cliënt een PEP is, moet de instelling verscherpt cliëntenonderzoek toepassen en aanvullend op het reguliere cliëntenonderzoek de volgende maatregelen nemen bij het aangaan of voortzetten van een zakelijke relatie met, of het verrichten van een transactie voor, een PEP:

- toestemming verkrijgen van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel van de instelling;⁴⁵
- passende maatregelen nemen ter vaststelling van de bron van het vermogen⁴⁶ en van de middelen die bij de zakelijke relatie of transactie gebruikt worden;
- de zakelijke relatie doorlopend aan verscherpte controle onderwerpen.

De instelling vult deze maatregelen risicogebaseerd in. Dit betekent dat de intensiteit van de maatregelen varieert met het risico. De maatregelen kunnen niet achterwege worden gelaten.

Deze maatregelen zijn van overeenkomstige toepassing op familieleden en naaste geassocieerden van een PEP. Het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 geeft een nadere uitwerking van de begrippen familierelaties en naaste geassocieerden van een PEP.

Indien de cliënt of de UBO niet langer een prominente publieke functie bekleedt, past de instelling passende risicogebaseerde maatregelen toe. Dit doet de instelling zo lang als nodig totdat deze persoon niet langer het hogere risico met zich brengt dat hoort bij een PEP, doch ten minste gedurende twaalf maanden. Uit de toelichting volgt dat mogelijke relevante risicofactoren hierbij zijn het type functie dat voorheen door de betreffende persoon werd bekleed en de mate van invloed die een persoon ook na het bekleeden van een politiek prominente functie nog kan uitoefenen.⁴⁷

⁴⁴ Wwft: Prominente publieke functies in Nederland (belastingdienst.nl)

⁴⁵ Hoger leidinggevend personeel is gedefinieerd als: a. personen die het dagelijks beleid van een instelling bepalen; of b. personen werkzaam onder verantwoordelijkheid van een instelling, die een leidinggevende functie vervullen direct onder het echelon van de dagelijks beleidsbepalers en die verantwoordelijk zijn voor natuurlijke personen wier werkzaamheden van invloed zijn op de blootstelling van een instelling aan de risico's op witwassen en het financieren van terrorisme.

⁴⁶ De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA leggen uit dat waar de bron van de middelen ziet op de middelen die gebruikt worden in de zakelijke relatie of incidentele transactie, de bron van vermogen ziet op de bron van het totale vermogen van de cliënt.

⁴⁷ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 56.

Indien de cliënt of de UBO gedurende de zakelijke relatie een PEP wordt of blijkt te zijn, moet de instelling onverwijld nadat hiervan is gebleken de aanvullende maatregelen toepassen.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 1 Wwft
- Artikel 8 lid 5 t/m 9 Wwft
- Artikel 9a Wwft
- Artikel 2 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Lijst met prominente publieke functies in Nederland van de Belastingdienst

Ratio

Vanwege de potentiële corruptierisico's en de daarmee samenhangende witwas- en reputatierisico's die verbonden zijn aan een PEP, vereist de Wwft bijzondere aandacht voor deze personen. Het is van belang dat instellingen weten of zij met een PEP te maken hebben om de risico's met betrekking tot de cliënt beter te kunnen vaststellen en beheersen.

Q&A(s)

Vraag

Vormen PEPs per definitie een hoog risico?

Antwoord

Nee. Een PEP in de structuur van een cliënt is een risicoverhogende factor, maar hoeft er niet direct voor te zorgen dat het risicoprofiel van de cliënt als 'hoog' ingeschat moet worden. De Wwft vereist wel bij alle PEPs aanvullende (onderzoeks)maatregelen. Instellingen kunnen de intensiteit van deze aanvullende maatregelen echter afstemmen op de risico's in het concrete geval. De risico's per PEP kunnen verschillen. Het risico is daarnaast afhankelijk van meer factoren dan alleen de PEP-status.⁴⁸ Zo zijn kinderen van een Kamerlid in Nederland met een eenvoudige betaalrekening in de regel minder risicogevoelig dan een staatshoofd van een land met een verhoogd corruptierisico, die een *private bank*-relatie wil aangaan.

⁴⁸ FATF (2013), *FATF Guidance Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22)*. In dat kader kan het van pas komen om te weten wat het corruptieniveau is in het land waar de persoon de functie bekleedt. Hiertoe kan bijvoorbeeld de Corruption Perception Index van Transparency International worden gebruikt.

Good practice(s)

Good practice – Beleid PEP-screening

Een instelling heeft een beleid op PEP-screening. Onderdeel hiervan is dat de instelling zowel bij cliëntacceptatie als doorlopend toetst of haar cliënten of diens UBOs kwalificeren als PEP. De PEP-screening bestaat uit:

- Screening tegen algemene en 'lokale' PEP-lijsten, waaronder functielijsten.⁴⁹ Deze lijsten worden periodiek geaudit. De instelling maakt voor deze lijsten onder meer gebruik van een abonnement bij een externe dienstverlener. PEP-lijsten worden ook geactualiseerd na bepaalde gebeurtenissen, zoals verkiezingen.
- Internetonderzoek naar (potentiële) cliënten met een publieke functie, bijvoorbeeld via het lokale handelsregister, om te bepalen of de publieke functie moet worden aangemerkt als een prominente publieke functie met de bijbehorende hogere corruptie- en reputatierisico's.
- Het hanteren van een gerichte vragenlijst tijdens het cliëntenonderzoek, onder meer om te achterhalen of sprake is van een familielid of naaste geassocieerde op wie de PEP-regels van overeenkomstige toepassing zijn.
- Combinatie van de PEP-screening met andere doorlopende screenings, zoals het ophalen van eventuele nadelige mediaberichtgeving over een cliënt.

Indien blijkt dat een cliënt of UBO op enig moment kan worden aangemerkt als PEP, brengt de instelling allereerst het risico in kaart. Vervolgens neemt de instelling de voor de PEP geldende en passende maatregelen.

Good practice – Gebruik 'waarschuwingssignalen'

Bij beoordeling van het risico bij PEPs hanteert de instelling een aantal indicatoren of 'waarschuwingssignalen'. De instelling vindt het risico hoger wanneer bijvoorbeeld:

- de PEP uit een jurisdictie met een hoger risico op witwassen en/of corruptie komt, of uit een door de EU of VN gesanctioneerd land. In het bijzonder wanneer er sprake is van een HRTC (zie paragraaf 3.3.3);
- er negatief nieuws of negatieve rechtspraak is over de PEP;
- de beschikbare informatie over de PEP (beroep, leeftijd, inkomen) niet goed past bij de informatie over de bron van middelen en vermogen;
- de informatie of documenten die worden verschaft over de bron van middelen of van het vermogen van de PEP:
 - inconsistent zijn met dat wat vergelijkbare cliënten aanleveren;
 - afkomstig zijn uit jurisdicties met een verhoogd risico;
 - gebrekkig of onlogisch zijn;
 - via complexe, ondoorzichtige structuren wordt gedeeld (bijvoorbeeld offshore structuren, trusts, bankrekeningen in jurisdicties met een verhoogd risico), en de informatie onduidelijk blijft.

Good practice – Toestemming hoger leidinggevend personeel

Een instelling waarborgt de benodigde toestemming van een lid van het hoger leidinggevend personeel bij het aangaan of voortzetten van een zakelijke relatie met, of het verrichten van transacties voor, een PEP, volgens een vooraf vastgesteld raamwerk ('*senior management approval framework*').

⁴⁹ Het komt zowel voor dat landen lijsten met namen van PEPs publiceren als lijsten met functietitels die in dat land gezien worden als PEP. Zie ook FATF (2013), *FATF Guidance. Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22)* Hoofdstuk 5, onder E 'Government Issued PEP-lists'. De Europese Commissie publiceert daarnaast ook een lijst met PEP-functies in EU-lidstaten, EU-instellingen, en van internationale organisaties.

Volgens dit raamwerk geeft het hoger leidinggevend personeel vooraf toestemming voor het aangaan of voorzetten van een zakelijke relatie met een PEP, of voor het verrichten van een transactie in bepaalde duidelijk gedefinieerde scenario's, met een laag en midden risico, passend bij (i) de omvang van de instelling en (ii) de risico's die zijn geïdentificeerd met betrekking tot de transactie of zakelijke relatie.

Het (lagere) management kan dan in individuele gevallen beoordelen of de zakelijke relatie of transactie binnen het vooraf gedefinieerde raamwerk past en of de goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel als gegeven kan worden beschouwd. Individuele gevallen die niet binnen het vooraf gedefinieerde raamwerk vallen, moeten separaat worden goedgekeurd door het hoger leidinggevend personeel. Dit raamwerk voor goedkeuring wordt vastgesteld en geoperationaliseerd conform het governance-model van de instelling.

Dit raamwerk omvat onder andere de volgende elementen:

- beschrijving van de gedefinieerde risicogebaseerde laag en midden risico scenario's;
- voorafgaande goedkeuring door het hoger leidinggevend personeel voor zakelijke relaties met, en transacties voor, PEPs welke passen binnen de gedefinieerde scenario's;
- de kennis en het besluitvormingsniveau van het aangewezen (lagere) management;
- rapportageverplichting over PEPs aan het hoger leidinggevend personeel;
- audittrail van de implementatie.

Het aangewezen (lagere) management:

- heeft voldoende kennis van ML/TF risico's;
- beschikt over het geëigende besluitvormingsniveau;
- wordt adequaat op de hoogte gesteld over de risico's van transacties en zakelijke relaties met PEPs.

Het hoger leidinggevend personeel blijft verantwoordelijk. Om dat aan te tonen is een rapportageverplichting aan het hoger leidinggevend personeel onderdeel van het raamwerk. Deze rapportage omvat de positie van de instelling in zakelijke relaties en transacties met PEPs. De rapportagemethodiek omvat:

- frequentie en wijze van rapportage – waaronder informatie over:
 - het aantal, de aard en het risicoprofiel van zakelijke relaties met PEPs;
 - transacties die tot een alert hebben geleid, zijn onderzocht en gesloten, ongeacht of dit handmatig of automatisch is gebeurd;
 - scenario's die zijn ingediend bij het hoger leidinggevend personeel voor bevestiging;
- monitoring en audit door tweede- en derdelijns partijen binnen het toepasselijke raamwerk.

Verder kijkt de compliancefunctie actief mee bij de acceptatie van cliënten waar een PEP bij betrokken is en geeft zij advies over de acceptatie.⁵⁰ De compliancefunctie betreft daarbij de totale blootstelling aan PEP en het daadwerkelijke risico dat de instelling kan lopen bij acceptatie. De compliancefunctie heeft de middelen en de positie om daarin onafhankelijk te opereren en adviseren. Het advies van de compliancefunctie over het risico wordt zwaarwegend meegewogen door het hoger leidinggevend personeel in de beslissing over de relatie.

⁵⁰ Vgl. de Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA.

Good practice – Vaststellen bron van middelen en vermogen bij laag risico

Een binnenlandse PEP gaat een zakelijke relatie aan met een instelling. De instelling voert daarom verscherpt cliëntenonderzoek uit. Op basis van het cliëntenonderzoek en de productkenmerken merkt de instelling de relatie als laag risico aan. De instelling bepaalt dat het in deze gevallen gezien het risico passend is om het onderzoek naar de bron van de middelen en het vermogen met een lagere intensiteit toe te passen, waarbij de instelling de reeds beschikbare informatie over de bron van de middelen en het vermogen beoordeelt, en aanvullende (onafhankelijke) gegevens of informatie opvraagt indien hier aanleiding voor is.

3.3.3 Omgang met hoogerisicolanden (HRTCs)

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat een instelling verscherpt cliëntenonderzoek verricht met betrekking tot transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties gerelateerd aan staten die door de Europese Commissie zijn aangewezen als staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme (ook bekend als *High Risk Third Countries*, HRTC). De Europese Commissie wijst landen aan die in hun nationale regelgeving strategische tekortkomingen vertonen die een aanzienlijke bedreiging vormen voor het financiële stelsel van de Europese Unie. Deze landen worden op de lijst in de bijlage bij de gedelegeerde verordening (EU) 2016/1675 geplaatst.⁵¹

Bij transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties gerelateerd aan HRTC neemt de instelling de volgende aanvullende maatregelen zolang een land op de HRTC-lijst staat:

- Verzamelen van aanvullende informatie over de cliënt en de UBO;
- Verzamelen van aanvullende informatie met betrekking tot het doel en de aard van de zakelijke relatie;

- Verzamelen van informatie over de herkomst van de fondsen die bij de zakelijke relatie of transactie gebruikt worden en de bron van het vermogen van de cliënt en de UBO;
 - Verzamelen van informatie over de achtergrond van en beweegredenen voor de transactie van de cliënt;
 - Verkrijgen van goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van de zakelijke relatie;
 - Verrichten van verscherpte controle op de zakelijke relatie met en de transacties van de cliënt, door het aantal controles en de frequentie van actualisering van gegevens over de cliënt en de UBO te verhogen en door transactiepatronen te selecteren die nader onderzocht moeten worden.
- Wanneer een land van de HRTC-lijst wordt afgehaald zijn deze aanvullende maatregelen niet meer vereist.

De instelling vult deze maatregelen risicogebaseerd in. Dit betekent dat de intensiteit van de maatregelen varieert met het risico. De maatregelen kunnen niet achterwege worden gelaten.

De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding over wanneer transacties, zakelijke relaties en correspondentbankrelaties geacht worden 'gerelateerd' te zijn aan een HRTC.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 8 lid 1 onder b Wwft
- Artikel 9 Wwft
- Gedelegeerde verordening (EU) 2016/1675

⁵¹ De lijst van de Europese Commissie is gebaseerd op de lijsten van de FATF.

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- FATF: jurisdictions under increased monitoring⁵²
- FATF: high-risk jurisdictions subject to a call for action⁵³

Q&A(s)

Vraag

Vereist de Wwft dat verscherpt cliëntenonderzoek wordt gedaan als de cliënt een natuurlijk persoon afkomstig uit een HRTC is?

Antwoord

Nee. Het enkel hebben van de nationaliteit van een HRTC zonder daar woonachtig te zijn vereist, behoudens andere omstandigheden, niet zonder meer dat verscherpt cliëntenonderzoek wordt uitgevoerd. Dit is afhankelijk van de omstandigheden van het geval.

De *verplichting* tot het uitvoeren van verscherpt cliëntenonderzoek geldt wanneer er bijvoorbeeld transacties, correspondentbankrelaties of zakelijke relaties zijn gerelateerd aan de HRTC, of indien de cliënt woonachtig of gevestigd is in de HRTC. De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding wanneer hiervan sprake is. Dat is onder meer het geval indien de middelen gegenereerd zijn in een HRTC, ontvangen zijn uit een HRTC of bestemd zijn voor een HRTC. In genoemde richtsnoeren van de EBA is opgenomen dat instellingen het risico dat gepaard gaat met de zakelijke relatie of transactie goed moeten beoordelen indien de cliënt, of UBO, nauwe relaties heeft met de HRTC. De instelling dient op basis van het risico te bepalen of het nodig is verscherpt cliëntenonderzoek toe te passen.

Good practice(s)

Good practice – Raamwerk voor goedkeuring hoger leidinggevend personeel

De instelling borgt de goedkeuring door het hoger leidinggevend personeel bij het aangaan van zakelijke relaties en het aangaan van correspondentbankrelaties gerelateerd aan HRTCs door gebruikmaking van een *senior management approval framework*. In het beleid is duidelijk en gedetailleerd vastgelegd hoe dit raamwerk functioneert (zie de Good Practice 'Toestemming hoger leidinggevend personeel' in paragraaf 3.3.2⁵⁴ voor meer detail).

Good practice – Transacties met HRTC in het transactieprofiel

Bij onboarding vraagt de instelling naar potentiële transacties gerelateerd aan een HRTC. Als de cliënt aangeeft transacties te gaan doen naar leveranciers in een HRTC verzamelt de instelling aanvullende informatie over onder meer de achtergrond van deze transacties en gaat de instelling na of de transacties passend zijn met het oog op het profiel van de cliënt. De instelling maakt op basis hiervan een risicoanalyse. Voorts wordt er goedkeuring verkregen voor het aangaan van de zakelijke relatie van het hoger leidinggevend personeel.

De transacties die vervolgens plaatsvinden binnen deze zakelijke relatie vallen onder voortdurende verscherpte controle (transactie-monitoring). In gevallen waarin transacties worden gedaan die buiten het verwachte transactieprofiel van de cliënt vallen, worden deze transacties nader onderzocht (zie ook paragraaf 4.1)

⁵² Deze lijst wordt gepubliceerd op de [website](#) van de FATF.

⁵³ Deze lijst wordt gepubliceerd op de [website](#) van de FATF.

⁵⁴ N.B. Anders dan bij PEPs is geen goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel vereist bij *transacties* gerelateerd aan een HRTC.

Good Practice – Contact met cliënt bij aan HRTC gerelateerde transacties

Een instelling besluit bij transacties gerelateerd aan een HRTC of het nodig is de cliënt te benaderen voor aanvullende informatie. In lijn met de risicogebaseerde benadering kiest de instelling ervoor om in bepaalde gevallen aanvullende informatie op basis van eigen bureau-onderzoek of openbare bronnen te verzamelen, zonder direct contact op te nemen met de cliënt. De instelling houdt bij de afweging rekening met het risico en haar informatiepositie.

Zo kan de instelling na een beoordeling van de reeds aanwezige informatie tot het oordeel komen dat het cliëntendossier in verhouding tot de aard en het risico van de transactie voldoende informatie (o.a. over identiteit, bron van middelen) bevat. Deze informatie hoeft niet opnieuw opgevraagd te worden indien deze actueel is, tenzij er bijvoorbeeld sprake is van een situatie die niet past in het profiel zoals dat uit het cliëntendossier blijkt.

Bepaalde informatie (bijvoorbeeld over de aard van de transactie) kan de instelling vaststellen door analyse van transactiedata en/of openbare bronnen.

Good Practice – Wijziging HRTC-lijst

Een instelling houdt de wijzigingen van de HRTC-lijst in de gaten. In het geval een land op de HRTC-lijst wordt geplaatst neemt de instelling ten aanzien van nieuwe cliënten en bestaande cliënten de aanvullende maatregelen die vereist zijn op grond van de Wwft. Bij bestaande cliënten besluit zij op grond van de reeds aanwezige informatie en het risicoprofiel of het noodzakelijk is contact met de cliënt op te nemen om nadere informatie te verzamelen. Zodra een land van de lijst wordt gehaald past de instelling, behoudens bijzondere omstandigheden, de aanvullende maatregelen niet meer toe op cliëntendossiers gerelateerd aan dat land.

3.4 Uitbesteding van (delen van) het cliëntenonderzoek

Juridisch kader

Op grond van de Wwft mag een instelling bepaalde delen van het cliëntenonderzoek door een derde laten verrichten op basis van een uitbestedings- of agentuurovereenkomst. Een instelling kan de volgende onderdelen van het cliëntenonderzoek door een derde laten verrichten:

- identificatie en verificatie van de cliënt (artikel 3, lid 2, onderdeel a);
- identificatie en verificatie van de UBO (artikel 3, lid 2, onderdeel b);
- vaststellen doel en beoogde aard van de zakelijke relatie (artikel 3, lid 2, onderdeel c);
- vaststellen vertegenwoordigingsbevoegdheid en identificatie en verificatie vertegenwoordiger (artikel 3, lid 2, onderdeel e);
- verifiëren of een cliënt voor zichzelf optreedt, dan wel ten behoeve van een derde (artikel 3, lid 2, onderdeel f).

De instelling die (delen van) het cliëntenonderzoek uitbesteedt, blijft verantwoordelijk voor naleving van de Wwft. Als de uitbesteding een structureel karakter heeft, moet de instelling de opdracht daartoe schriftelijk vastleggen. Het is de verantwoordelijkheid van de instelling om te beoordelen of er sprake is van uitbesteding.

Uitbesteding van (delen van) het cliëntenonderzoek op grond van artikel 10 Wwft moet worden onderscheiden van het introducerend cliëntenonderzoek als bedoeld in artikel 5, lid 1, onderdeel a Wwft. Bij uitbesteding wordt een onderdeel van het cliëntenonderzoek door een derde partij verricht, die het namens de uitbestedende instelling uitvoert. Deze derde partij hoeft geen Wwft-instelling te zijn. Bij de introductie van een cliënt op basis van artikel 5 Wwft kan een instelling gebruikmaken van het onderzoek dat is uitgevoerd door een andere Wwft-instelling (of onder voorwaarden een bijkantoor of meerderheidsdochteronderneming van een Wwft-instelling). Zie voor het introducerend cliëntenonderzoek [paragraaf 3.5](#).

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 10 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT compliance officer van de EBA
- Voor zover van toepassing: de Guidelines on outsourcing arrangements van de EBA

Q&A(s)

Vraag

Kan een instelling het besluit over het al dan niet aangaan van een zakelijke relatie met een cliënt uitbesteden?

Antwoord

Nee. De instelling kan het besluit over het al dan niet aangaan van een zakelijke relatie met een cliënt niet uitbesteden, maar de instelling kan wel bepaalde onderdelen van het cliëntenonderzoek uitbesteden waarop dit besluit wordt gebaseerd.

Vraag

Welke onderdelen van het cliëntenonderzoek mag een instelling door een derde laten verrichten?

Antwoord

Een instelling kan de volgende onderdelen van het cliëntenonderzoek door een derde laten verrichten:

- identificatie en verificatie van de cliënt;
- identificatie en verificatie van de UBO;
- vaststellen vertegenwoordigingsbevoegdheid en identificatie en verificatie vertegenwoordiger;
- verifiëren of een cliënt voor zichzelf optreedt, dan wel ten behoeve van een derde.

De voortdurende controle kan niet door een derde worden verricht.⁵⁵

Vraag

Is het gebruik van software van een derde ter ondersteuning van het cliëntenonderzoek uitbesteding?

Antwoord

Dit is afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Het enkel inkopen van gestandaardiseerde software is in de regel geen uitbesteding. Bij het enkel inkopen blijft de uitvoering immers volledig bij de instelling liggen. Dit kan anders zijn naarmate de derde meer betrokken is bij het specifieke gebruik van de software door de instelling en de software doorlopend aanpast aan de behoeften van de instelling. Dit hangt ook samen met de mate waarin het cliëntenonderzoek middels de software van de derde wordt verricht. Het is de verantwoordelijkheid van de instelling om te beoordelen of sprake is van uitbesteding.

⁵⁵ Artikel 3 lid 2 onder d van de Wwft (voortdurende controle) wordt niet genoemd in artikel 10 lid 1 Wwft. Voor instellingen die onder de Wft vallen en waarbij de uitvoerende partij behoort tot dezelfde groep, zet DNB haar beleid voort dat deze voortdurende controle door deze partij binnen de groep mag worden uitgevoerd. DNB houdt hierbij rekening met de huidige en verwachte Europese wet- en regelgeving en de waarborgen die voor uitbesteding gelden onder de Wft.

Good practice(s) Good practice – Uitbestedingsbeleid

Een instelling heeft de gevolgen van mogelijke uitbestedingen goed in kaart gebracht in de vorm van algemeen uitbestedingsbeleid dat alle aspecten van uitbesteding omvat. De instelling heroverweegt regelmatig haar uitbestedingsbeleid en of zij met de uitbesteding het risico loopt dat naleving op de Wwft en andere wet- en regelgeving onvoldoende is gewaarborgd. Het besluit tot het uitbesteden van Wwft-werkzaamheden wordt genomen door de dagelijks beleidsbepalers.

Good practice – Beoordeling van de risico's van uitbesteding

Een instelling die over wil gaan tot het uitbesteden van het cliëntenonderzoek aan een derde partij heeft een zichtbare risicobeoordeling gemaakt van de uitbesteding. Deze ziet onder meer op de deskundigheid van deze derde partij en op hoe deze derde partij in de praktijk de Wwft voor de instelling uitvoert.

Good practice – Schriftelijke overeenkomst

Bij het inschakelen van een derde partij heeft een instelling de rechten en plichten van de instelling en de derde partij duidelijk afgebakend en in een schriftelijke overeenkomst vastgelegd. In de overeenkomst is onder meer aandacht besteed aan de volgende aspecten:

- De verplichting voor de derde om te voldoen aan de Wwft en het beleid van de instelling.
- De toegankelijkheid, privacy en veiligheid van de betrokken (persoons)gegevens. Zo is opgenomen dat de derde de vertrouwelijkheid en informatiebeveiliging van (persoons)gegevens op minimaal hetzelfde niveau waarborgt als de instelling zelf.
- De verplichtingen van de derde betreffende rapportage aan de instelling en de bevoegdheid van de instelling om de derde te controleren.
- Beëindigingsrechten, waaronder het faciliteren van de overdracht van de uitbestede taken aan een andere derde of de instelling zelf.

Good practice – Controleren uitvoering uitbesteding

Een instelling heeft voldoende kerncompetenties binnen de eigen organisatie in stand gehouden (bijvoorbeeld in de vorm van deskundige compliancefuncties en auditors) om de uitvoering van de uitbesteding van bepaalde onderdelen van het cliëntenonderzoek te kunnen controleren. De instelling kan aantonen dat zij de dienstverlener adequaat aanstuurt en controleert, en in het uiterste geval de rechtstreekse leiding over de uitbestede activiteit kan overnemen of voor de overdracht aan een andere geschikte partij kan zorgdragen.

Ook voert de instelling systematische controles uit op de uitbesteding om te bepalen of de uitbesteding in lijn met de wettelijke eisen wordt verricht en zoals vooraf door de instelling beoogd. De instelling test periodiek de processen, systemen en het gebruik van relevante lijsten (waaronder de HRTC-lijst van de Europese Commissie).

Good practice – Uitbesteden aan dienstverlener buiten de EER

Een instelling heeft ervoor gekozen om bepaalde delen van het cliëntenonderzoek uit te besteden aan een dienstverlener buiten de Europese Economische Ruimte (EER). Gelet op de risico's die hiermee gepaard kunnen gaan, heeft de instelling bijzondere aandacht besteed aan belangrijke punten zoals de bescherming van (persoons)gegevens, het waarborgen dat zij effectief toezicht kan houden op de partij waaraan de diensten zijn uitbesteed en dat de derde partij conform de Wwft handelt.

3.5 Introducerend cliëntenonderzoek

Juridisch kader

Een instelling (de accepterende instelling) kan afgaan op het initiële cliëntenonderzoek door een andere instelling (de introducerende instelling). De accepterende instelling maakt in dat geval gebruik van introducerend cliëntenonderzoek en hoeft geen eigen initieel cliëntenonderzoek te doen. De Wwft verbindt een aantal voorwaarden aan introducerend cliëntenonderzoek:

- de introducerende instelling moet een instelling zijn als bedoeld in artikel 5 lid 1 onder a Wwft;
- het cliëntenonderzoek moet hebben geleid tot het door de Wwft vereiste resultaat; én
- de accepterende instelling moet beschikken over alle identificatie- en verificatiegegevens en overige gegevens inzake de identiteit van de in artikel 3 lid 2 tot en met 4 Wwft bedoelde personen.⁵⁶

Daarbij kan het vereiste resultaat ook zijn verkregen door een gezamenlijke inspanning van de introducerende instelling en de accepterende instelling. Zo kan het voor de introducerende instelling lastig of onwenselijk zijn om het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie voor de accepterende instelling vast te stellen. De accepterende instelling kan dan dit onderdeel van het initiële cliëntenonderzoek zelf uitvoeren.⁵⁷

Daarnaast beschikt de accepterende instelling voor het aangaan van de zakelijke relatie, of voor het uitvoeren van een incidentele transactie over de informatie en documenten die zijn gebruikt bij het cliëntenonderzoek door de introducerende instelling, en legt deze op opvraagbare wijze vast.

Ook in het geval van introducerend cliëntenonderzoek rust de verantwoordelijkheid voor het cliëntenonderzoek en voor de naleving van de relevante bepalingen uit de Wwft, zoals over de vastlegging van dit onderzoek, te allen tijde bij de accepterende instelling.⁵⁸

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 5 lid 1 Wwft
- Artikel 5 lid 2 Wwft
- Artikel 5 lid 4 Wwft
- Artikel 33 lid 1 Wwft

Q&A(s)

Vraag

Kan bij introductie het risicoprofiel van de cliënt worden overgenomen van de introducerende instelling?

Antwoord

Nee, de accepterende instelling is zelf verantwoordelijk voor het opstellen van het risicoprofiel en zal dat doen aan de hand van alle relevante gegevens van de cliënt waarover de instelling moet beschikken.

⁵⁶ Andere partijen dan gespecificeerd in artikel 5 lid 1 onder a Wwft kunnen mogelijk wel onderdelen van het cliëntenonderzoek voor de instelling uitvoeren op grond van uitbesteding zoals beschreven in artikel 10 Wwft.

⁵⁷ Kamerstukken II 2011-2012, 33 238, nr. 3, p. 15.

⁵⁸ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 51.

Good practice(s)

Good practice – Controle op introducerende instelling

In het beleid van een instelling ligt vast op welke manier wordt omgegaan met het vertrouwen op de door de introducerende instelling uitgevoerde identificatie en verificatie van cliënten. Hieraan ligt bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst tussen de instelling en de introducerende instelling ten grondslag. Ook ligt vast op grond waarvan, hoe en wanneer de introducerende instelling de gegevens over de identificatie en verificatie van cliënten beschikbaar stelt. Een instelling gaat op risicogebaseerde wijze na of de introducerende instellingen adequate maatregelen hebben genomen om uitvoering te geven aan het cliëntenonderzoek. Zo kan de instelling bij instellingen die per jaar bijvoorbeeld gemiddeld meer dan 50 cliënten introduceren jaarlijks de Wwft-procedures opvragen ter beoordeling. Bij instellingen die per jaar bijvoorbeeld gemiddeld meer dan 100 cliënten introduceren kan daarbij ook een accountantsverklaring worden opgevraagd over de werking van de Wwft-procedures. Bij andere instellingen kan de instelling steekproefsgewijs de werking van het cliëntenonderzoek nagaan.

3.6 De mogelijkheid tot aangaan zakelijke relatie met een cliënt of het verrichten van een incidentele transactie voor een cliënt

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat het verboden is een zakelijke relatie aan te gaan met, of een transactie uit te voeren voor, een cliënt tenzij:

- er cliëntenonderzoek is verricht conform artikel 3 Wwft (waar dat verplicht is);
- het initiële cliëntenonderzoek heeft geleid tot het vereiste resultaat; en
- de instelling beschikt over alle identificatie- en verificatiegegevens en overige gegevens inzake de identiteit van de cliënt, de UBO en eventuele vertegenwoordigers.

Het is een instelling daarnaast verboden een correspondentrelatie aan te gaan met een shellbank⁵⁹ of met een instelling waarvan bekend is dat deze een shellbank toestaat van haar rekeningen gebruik te maken.

In afwijking van de verplichting om de verificatie van de cliënt en de UBO te hebben afgerond vóór het aangaan van de zakelijke relatie met een cliënt, mag een instelling de identiteit van de cliënt en die van de UBO verifiëren tijdens het aangaan van de zakelijke relatie, indien dit noodzakelijk is om de dienstverlening niet te verstoren en indien er weinig risico op witwassen en financieren van terrorisme bestaat. In dat geval verifieert de instelling de identiteit van de cliënt en de UBO zo spoedig mogelijk na het eerste contact met de cliënt. Ook is het een bank of financiële onderneming toegestaan een rekening te openen voordat de verificatie van de identiteit van de cliënt heeft plaatsgevonden, indien zij waarborgt dat deze rekening niet kan worden gebruikt voordat de verificatie heeft plaatsgevonden.

⁵⁹ Een shellbank is in de Wwft gedefinieerd als een bank of andere financiële onderneming als bedoeld in artikel 1a, tweede en derde lid Wwft, of onderneming die gelijkwaardige activiteiten als die van een bank of andere financiële onderneming verricht, die is opgericht in een staat waar zij geen fysieke aanwezigheid heeft en die geen onderdeel uitmaakt van een onder toezicht staande groep.

Indien een instelling een zakelijke relatie of transactie weigert omdat het cliëntenonderzoek niet heeft geleid tot het bedoelde resultaat⁶⁰ en er tevens indicaties zijn dat de desbetreffende cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme, dan is de instelling verplicht daarvan melding te doen bij de FIU. De instelling moet daarbij ook een beschrijving verstrekken van de redenen waarom het cliëntenonderzoek niet heeft geleid tot het vereiste resultaat en waarom er indicaties van witwassen of financieren van terrorisme zijn.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 4 lid 3 en lid 4 Wwft
- Artikel 5 lid 1 en lid 5 Wwft
- Artikel 16 lid 4 onderdeel a en lid 5 Wwft

De volgende overige beleidsuiting is met name relevant:

- Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA

Q&A(s)

Vraag

Is een instelling verplicht om een zakelijke relatie aan te gaan of een incidentele transactie uit te voeren als de wettelijke weigeringsgronden niet van toepassing zijn?

Antwoord

Nee. Ook in de omstandigheid dat het de instelling op grond van de Wwft niet uitdrukkelijk verboden is om een zakelijke relatie aan te gaan met of een transactie uit te voeren voor de cliënt, is het mogelijk dat de instelling geen zakelijke relatie wil aangaan of transactie wil uitvoeren omdat de instelling concludeert dat de zakelijke relatie of transactie buiten de risicotolerantie van de instelling valt. Zie daarover nader paragraaf 2.1.1.

Vraag

Moet een instelling per cliënt een risicoprofiel toekennen?

Antwoord

Ja. Aan de hand van de informatie die een instelling heeft verzameld tijdens het initiële cliëntenonderzoek, waaronder alle relevante risicofactoren, stelt de instelling een risicoprofiel op van de cliënt. De instelling gebruikt het risicoprofiel onder meer bij de beoordeling of zij een zakelijke relatie aangaat met of een incidentele transactie uitvoert voor de cliënt. Zie ook de Good Practice over het verwachte transactieprofiel, als onderdeel van het risicoprofiel, in paragraaf 4.1.1.

⁶⁰ In artikel 5, lid 1 onder b Wwft wordt gesteld dat het onderzoek moet hebben geleid tot het in artikel 3, tweede lid, aanhef en onderdelen a, b, c, e en f, derde en vierde lid bedoelde resultaat.

Good practice(s)**Good practice – Melding en toelichting**

Een instelling ontvangt van een onderneming die bij haar nog geen cliënt is een aanvraag voor een zakelijke lening voor het financieren van verhuurd vastgoed. Uit het cliëntenonderzoek blijkt dat er sprake is van verschillende opvallende zaken. De aanvrager laat in korte tijd een flinke groei van de vastgoedportefeuille zien. Verder worden in een aantal gevallen de woningen door particulieren aan de onderneming verkocht onder de WOZ-waarde, terwijl zij op de reguliere woningmarkt een hogere prijs hadden kunnen ontvangen.

De instelling krijgt onvoldoende antwoord op haar vragen waardoor het cliëntenonderzoek niet leidt tot het bedoelde resultaat.

De instelling stelt tevens vast dat er bij deze cliënt vermoedens van betrokkenheid bij witwassen bestaan. De instelling besluit de zakelijke relatie niet aan te gaan.

De instelling gaat over tot een melding als bedoeld in artikel 16 lid 4 Wwft aan de FIU. De instelling neemt bij het doen van de meldingen de instructies die de FIU hieromtrent publiceert op haar website in acht. In de melding wordt uiteengezet wat voor financieringsproduct het betreft en welke overwegingen hebben geleid tot de conclusie dat het cliëntenonderzoek niet tot het bedoelde resultaat heeft geleid en dat vermoedens bestaan van betrokkenheid bij witwassen.

De omstandigheden worden gedetailleerd uiteengezet in de transactieomschrijving en de betrokkenen zijn allen opgevoerd als partij in de melding.

Good practice – Buiten risicotolerantie

Een potentiële cliënt wil een rekening openen bij een bank. De cliënt is een lokale bakkerij. Uit het cliëntenonderzoek blijkt dat de lokale bakkerij onderdeel is van een grotere structuur. De bakkerij is daarin de enige entiteit waarin economische activiteit plaatsvindt. De UBO van de bakkerij is woonachtig in een HRTC en stuurt de structuur aan vanuit dat land. Omdat het de bank niet duidelijk is waarom deze structuur zo is opgezet en gelet op de sterke link met een HRTC, oordeelt de bank dat de cliëntstructuur buiten de in haar beleid vastgestelde risicotolerantie valt.

Good practice – Vastlegging

Een instelling legt haar besluit om al dan niet een zakelijke relatie aan te gaan, of al dan niet een incidentele transactie uit te voeren, vast. Uit de toelichting hierbij blijkt hoe de instelling tot dit besluit is gekomen. Verder blijkt op welk moment de instelling dit besluit heeft genomen zodat kan worden gecontroleerd dat de instelling haar cliëntenonderzoek heeft afgerond voorafgaand aan het aangaan van de zakelijke relatie of toepassing heeft gegeven aan artikel 4 lid 3 Wwft. De instelling neemt bij deze vastlegging de Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA in acht.

Good practice – Comité bij complexe gevallen

Een instelling heeft een cliëntacceptatiecomité ingericht waarin het hoger leidinggevend personeel besluit over acceptatie in complexe gevallen. Het besluitvormingsproces en het besluit worden consistent vastgelegd in het cliëntendossier. De opvolging van besluiten en eventueel aanvullende mitigerende maatregelen wordt bewaakt en vastgelegd door een daartoe aangewezen functionaris.

4 Cliëntenonderzoek: voortdurende controle

De Wwft verplicht instellingen om een voortdurende controle uit te oefenen op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze zakelijke relatie verrichte transacties. Als onderdeel van de voortdurende controle monitort de instelling de voorgenomen en verrichte transacties van de cliënt. Het doel hiervan is om ongebruikelijke transacties te detecteren (zie [paragraaf 4.1](#)).

In dit hoofdstuk worden de volgende elementen van transactiemonitoring besproken:

- business rules & modellen (zie [paragraaf 4.1.1](#));
- pre-transactiemonitoring (zie [paragraaf 4.1.2](#));
- post-transactiemonitoring (zie [paragraaf 4.1.3](#));
- alert handling (zie [paragraaf 4.1.4](#));
- feedback en testen (zie [paragraaf 4.1.5](#)).

De instelling is verplicht ongebruikelijke transacties te melden aan de FIU (zie [paragraaf 4.2](#)). Daarnaast bepaalt de Wwft dat een instelling het cliëntenonderzoek onder omstandigheden opnieuw verricht en redelijke maatregelen neemt om de gegevens van de cliënt actueel te houden (zie [paragraaf 4.3](#)). Deze review van de cliënt kan aanleiding zijn om het risicoprofiel van de cliënt aan te passen. In bepaalde gevallen kan de controle op de zakelijke relatie met een cliënt ertoe leiden dat de instelling besluit om de zakelijke relatie met de cliënt te beëindigen (zie [paragraaf 4.4](#)).

4.1 Transactiemonitoring	51
4.1.1 Business rules & modellen	53
4.1.2 Pre-transactiemonitoring	57
4.1.3 Post-event transactiemonitoring	59
4.1.4 Alert behandeling	60
4.1.5 Feedback en testen	62
4.2 Melden ongebruikelijke transactie	64
4.3 Review van de cliënt	68
4.4 Beëindigen van de zakelijke relatie	70

4.1 Transactiemonitoring

Juridisch kader

Als onderdeel van het cliëntenonderzoek verplicht de Wwft een instelling om een voortdurende controle uit te oefenen op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze zakelijke relatie verrichte transacties, om te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en diens risicoprofiel. Daarnaast verplicht de Wwft een instelling om aan de hand van de indicatoren in het Uitvoeringsbesluit Wwft te beoordelen of een voorgenomen of verrichte transactie ongebruikelijk is en, zo ja, om deze te melden aan de FIU (zie paragraaf 4.2). Om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen, monitort de instelling voorgenomen en verrichte transacties van de cliënt.

Een transactie is een handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt waarvan de instelling ten behoeve van haar dienstverlening aan die cliënt heeft kennisgenomen. Deze definitie omvat onder meer betalingstransacties, verpandingsopdrachten, afkoopverzoeken, wijzigingen van bankrekeningen en cash stortingen. Dit gaat kortom om transacties die gerelateerd zijn aan de dienstverlening van de instelling. Een betaling van de instelling zelf aan een eigen leverancier valt hier bijvoorbeeld buiten. De woorden "handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt" dienen zo te worden uitgelegd dat ook een passieve betrokkenheid van de instelling (doordat zij wetenschap heeft van de transactie) valt onder de wettelijke plicht tot het melden van ongebruikelijke transacties. Met deze ruime definitie van transactie heeft de wetgever beoogd duidelijk te maken dat de verplichting om ongebruikelijke transacties te melden niet slechts geldt voor de transacties die instellingen zelf verrichten, maar ook voor die waarmee zij worden geconfronteerd in hun dienstverlening. Zodoende wordt belemmerd dat instellingen met hun dienstverlening voortbouwen op transacties gericht op witwassen of financieren van terrorisme.⁶¹

De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding aan de invulling van de transactiemonitoring, waaronder de wijze waarop de instelling de frequentie en de intensiteit van de transactiemonitoring kan afstemmen op het risicoprofiel van de cliënt.

Bij de transactiemonitoring besteedt de instelling bijzondere aandacht aan ongebruikelijke transactiepatronen en transacties van cliënten, die naar hun aard een hoger risico op witwassen of het financieren van terrorisme met zich brengen. De Wwft schrijft in ieder geval bij transacties met PEPs, transacties gerelateerd aan HRTC, complexe of ongebruikelijk grote transacties, transacties met een ongebruikelijk patroon of zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel, een verscherpte controle voor (zie paragraaf 3.3).

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 1 lid 1 Wwft
- Artikel 2a lid 1 Wwft
- Artikel 3 lid 2 onder d Wwft
- Artikel 8 lid 3 en lid 5 onder b Wwft
- Artikel 9 lid 1 Wwft
- Artikel 15 lid 1 Wwft
- Artikel 16 lid 1 Wwft
- Artikel 4 jo. bijlage 1 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA

⁶¹ Kamerstukken II, 33 238, nr. 3.

Ratio

Een instelling die adequaat de transacties monitort die in het kader van haar dienstverlening zijn voorgenomen of worden uitgevoerd, kan tijdig actie ondernemen als sprake is van een situatie waarbij er aanleiding is om te veronderstellen dat de transactie verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme, of van een transactiepatroon dat daarop wijst.

Good practice(s)**Good Practice – Geautomatiseerde transactiemonitoring**

Een instelling besluit haar transactiemonitoring geautomatiseerd uit te voeren, gebaseerd op de risico's en de aard en omvang van de transacties. Dit besluit wordt genomen om de effectiviteit, consistentie en snelheid van de monitoring te waarborgen, en om te voldoen aan de eisen van voortdurende controle.

De instelling begint met het identificeren van alle bronsystemen die relevante transactiedata bevatten. Hierbij wordt ervoor gezorgd dat alle benodigde gegevens over cliënten, diensten en transacties volledig en accuraat worden meegenomen in het transactiemonitoringproces. Dit omvat ook het opstellen van gedetailleerde business rules die verdachte transacties identificeren op basis van vastgestelde criteria, zoals transacties boven een bepaald bedrag of transacties naar risicovolle regio's.

Daarnaast ontwikkelt de instelling geavanceerde modellen op basis van historische gegevens en gedragspatronen om verdachte activiteiten te voorspellen. Deze modellen worden geïntegreerd in het geautomatiseerde transactiemonitoringsysteem om verdachte transacties nog beter te identificeren.

Om de effectiviteit van het geautomatiseerde systeem te waarborgen, voert de instelling regelmatig tests uit. De instelling kan gebruik maken van historische gegevens om te controleren of alle verdachte transacties correct zijn geïdentificeerd en of er geen ongewenste neveneffecten zijn, zoals discriminatie. Op basis van de testresultaten worden de business rules en modellen indien nodig aangepast en bijgestuurd om de nauwkeurigheid en effectiviteit van de transactiemonitoring te verbeteren.

Good Practice – Dynamische transactiemonitoring

Een instelling zorgt ervoor dat haar transactiemonitoring dynamisch wordt ingericht, waarbij de gemitigeerde risico's uit haar bedrijfsbrede risicobeoordeling nauwlettend worden gevolgd. Dit dynamische proces omvat drie belangrijke elementen:

- **Business rules en modellen op basis van risico's (zie 4.1.1):** De instelling baseert haar business rules en modellen, inclusief bijbehorende drempelwaarden, op de aard en omvang van de geïdentificeerde risico's. Dit omvat bijvoorbeeld regels met betrekking tot contante transacties of betalingen naar hoogrisicolanden.
- **Testen (zie 4.1.5):** De instelling voert regelmatig tests uit, waarbij wordt geverifieerd of de geïdentificeerde risico's voldoende worden gedetecteerd door het transactiemonitoringsysteem. Deze tests maken gebruik van historische transactiedatasets om te beoordelen of het systeem effectief is in het identificeren van transacties die verband houden met de vastgestelde risico's. De inzichten uit deze tests worden geïmplementeerd in de operationele bedrijfsvoering van de instelling.
- **Vastleggen:** Eventuele bevindingen of aanpassingen naar aanleiding van de tests worden gedocumenteerd, samen met de overwegingen achter de genomen beslissingen.

Als uit de tests blijkt dat een bepaald risico nog onvoldoende wordt gedetecteerd, kan dit leiden tot de implementatie van aanvullende mitigerende maatregelen door de instelling. Deze aanpak waarborgt dat het transactiemonitoringsysteem continu wordt afgestemd op de actuele risicoprofielen van de instelling, wat bijdraagt aan een effectieve en dynamische risicogebaseerde transactiemonitoring.

4.1.1 Business rules & modellen

Ratio

De risicobeoordeling ligt aan de basis van transactiemonitoring. De kans om relevante transacties te detecteren wordt vergroot door kennis over risico's, waaronder hoe een instelling betrokken kan raken bij witwassen of financieren van terrorisme, toe te passen op transactiedata. Een instelling kan dit vastleggen in *business rules*. Een instelling kan deze kennis ook inzetten door gebruik te maken van geavanceerde modellen, zoals machine learning (ML), in plaats van traditionele business rules. Dit stelt de instelling in staat om complexe patronen en afwijkingen te identificeren die kunnen wijzen op verdachte activiteiten.

Q&A(s)

Vraag

Moet een instelling de business rules en modellen systematisch toetsen?

Antwoord

Ja. Bij gebruik van zowel business rules als modellen wordt een proces ingericht om de effectiviteit van de gebruikte modellen systematisch te monitoren en te beoordelen - en waar nodig aan te passen.

Good practice(s)

Good practice – Kennis en typologieën

Een instelling maakt gebruik van kennis over cliënten en typologieën die kunnen duiden op witwassen of financieren van terrorisme om effectief transacties te monitoren. Deze kennis wordt door de instelling onder meer verwerkt in:

- Business rules om potentiële witwas- en terrorismefinancieringspatronen te detecteren, bijvoorbeeld in de vorm van scenario's en bijbehorende grensbedragen.
- Modellen. Zoals modellen die cliënten met uitzonderlijk gedrag ten opzichte van hun referentiegroep kunnen detecteren. Of modellen die netwerkanalyses maken of op basis van historische meldingen van ongebruikelijke transacties, transacties met vergelijkbare kenmerken kunnen destilleren uit transactiedata.
- De handmatige monitoring van transacties. Bijvoorbeeld in een handboek of werkinstructies.

Good practice – Koppeling business rules en risicobeoordeling

Een instelling heeft business rules opgesteld die zijn gebaseerd op haar risicobeoordeling. Het verband tussen de risicobeoordeling en de business rules heeft de instelling vastgelegd.

Bij het opstellen van de business rules heeft de instelling rekening gehouden met verschillende factoren zoals:

- het soort cliënt (bijvoorbeeld particulier, zakelijk, PEP);
- het cliëntsegment;
- het risicoprofiel van de cliënt, zoals opgesteld bij cliëntacceptatie en waar nodig later aangepast, bijvoorbeeld laag, midden of hoog;
- het land waar de transactie naartoe gaat of vandaan komt, bijvoorbeeld internationale transacties die vanuit offshore landen via Nederland doorgeboekt worden naar andere offshore landen;

- het product, bijvoorbeeld sparen, vastgoedfinanciering of handelsfinanciering;
- de distributiekanaal, bijvoorbeeld fysieke aanwezigheid van de cliënt of online;
- de aard en frequentie van de transacties, bijvoorbeeld giraal of contant.

Verder is bij het bepalen van de business rules gebruik gemaakt van vergelijkingen met andere transacties van de cliënt en de referentiegroep.

Good practice – Opzet business rules

Een instelling heeft de opzet, inrichting en adequaatheid van de business rules onderbouwd. Hierbij heeft de instelling onder meer aandacht besteed aan:

- duidelijke vaststelling van grenswaarden;
- differentiatie in de grenswaarden voor hoog risico cliënten in het kader van verscherpte monitoring;
- differentiatie in de grenswaarden voor verschillende producten of diensten.

Good practice –Referentiegroepen bij transactiemonitoring

Een instelling heeft haar zakelijke relaties ingedeeld naar referentiegroepen en het individuele risicoprofiel en verwachte transactieprofiel daarop gebaseerd. De instelling hanteert referentiegroepen om afwijkend transactiegedrag te detecteren van cliënten ten opzichte van hun peers. De instelling kan deze referentiegroepen zelf definiëren.

Van belang is dat de groep cliënten in een referentiegroep voldoende homogeen is. De instelling definieert haar referentiegroepen aan de hand van een aantal cliëntkenmerken, bijvoorbeeld sectoren, rechtsvormen, leeftijden, natuurlijke personen, transactiegedrag, inkomen, landen, et cetera. De instelling gebruikt het gebruikelijke gedrag van de cliënten binnen de referentiegroep bij het vaststellen van grenswaarden voor transactiemonitoring. Zo zullen de grenswaarden die worden gehanteerd voor bijvoorbeeld het monitoren van de referentiegroep minderjarigen anders zijn dan die bij de referentiegroep kleinzakelijk.

Good practice – Verwachte transactieprofiel

Een instelling hanteert verwachte transactieprofielen ten aanzien van haar cliënten in gevallen dat dit de instelling kan helpen ongebruikelijke transacties te detecteren. Een verwacht transactieprofiel geeft inzicht in de verwachte transacties van de cliënt en de daarbij behorende business rules. Door het verwachte transactiegedrag van de cliënt in beeld te brengen kan de instelling toetsen of de door de cliënt uitgevoerde transacties afwijken. Dat betekent dat een bruikbaar verwacht transactieprofiel voldoende onderscheidend is en wordt toegepast op een individuele of voldoende homogene groep cliënten.

Zo heeft de instelling bijvoorbeeld voor haar minderjarige cliënten lagere drempelwaarden opgenomen in het verwachte transactieprofiel dan cliënten van hogere leeftijd, en maakt de instelling ook aanpassingen naar aanleiding van inkomen en andere onderscheidende kenmerken.

De instelling kan, indien dit bij haar cliëntenpopulatie past, het verwachte transactieprofiel opstellen aan de hand van referentiegroepen (of 'peer groups'). Voor cliënten die tot een referentiegroep behoren, geldt dat de instelling het verwachte transactiepatroon uniform kan vaststellen.

De instelling hoeft dan voorafgaand aan de transactiemonitoring geen nader onderzoek te doen naar de verwachte transacties. De instelling controleert vervolgens doorlopend of het verwachte transactieprofiel passend is of aangepast moet worden.

De instelling gebruikt het verwachte transactieprofiel om te controleren of de tijdens de duur van de zakelijke relatie verrichte transacties overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt. Indien de verrichte transacties afwijken van het verwachte transactieprofiel, stelt de instelling het verwachte transactieprofiel bij. Daarnaast beoordeelt de instelling of zij de frequentie en intensiteit van de monitoring van de transacties van de cliënt aan moet passen.

Good Practice – Verscherpte controle bij PEPs en HRTCs

Een instelling heeft in haar beleid gedetailleerd vastgelegd hoe zij omgaat met de vereiste verscherpte controle bij PEPs en HRTCs. De instelling doet dit als volgt:

- **Risicobeoordeling:** De instelling voert een risicobeoordeling uit om de specifieke risico's verbonden aan PEPs en HRTCs te identificeren. Dit omvat het analyseren van de relevantie van factoren zoals politieke functies, invloedssferen en reputatie van PEPs, evenals de risicoprofielen van landen die worden beschouwd als HRTCs voor haar portefeuille.
- **Aanpassing van maatregelen:** Op basis van de risicobeoordeling past de instelling haar maatregelen aan om de verscherpte controle op PEPs en HRTCs te waarborgen. Dit omvat onder meer het versterken van de cliëntidentificatieprocedures, het uitvoeren van uitgebreidere due diligence-onderzoeken en het implementeren van specifieke monitorings-mechanismen voor transacties met betrekking tot PEPs en HRTCs.

- **Continue monitoring en bijstelling:** De instelling voert voortdurende monitoring uit van haar cliëntenbestand en transacties met PEPs en HRTCs. Eventuele nieuwe risico's of ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd en de maatregelen worden zo nodig bijgesteld om hierop in te spelen.
- **Opleiding en bewustwording:** Medewerkers worden regelmatig getraind en geïnformeerd over de risico's verbonden aan PEPs en HRTCs, evenals over de specifieke maatregelen die moeten worden toegepast. Dit vergroot het bewustzijn binnen de instelling en zorgt ervoor dat medewerkers bekwaam zijn in het omgaan met deze specifieke risico's.

Good practice – Gebruik van Artificial Intelligence/Machine Learning modellen

Een instelling implementeert een AI/ML model in haar transactiemonitoringsproces. Het model signaleert niet alleen transacties met bekende risicopatronen, maar heeft ook de capaciteit om nieuwe en minder bekende risico's op te sporen. Het doet dit bijvoorbeeld door transacties te identificeren die significant afwijken van gevestigde gedragspatronen. Dit proces houdt in dat het systeem getraind wordt om te begrijpen wat als 'normaal' wordt beschouwd, waarna het anomalieën kan markeren die potentieel duiden op bijvoorbeeld witwassen of het financieren van terrorisme. De instelling heeft bij het implementeren van het model ervoor gezorgd dat aan diverse cruciale randvoorwaarden is voldaan, waaronder:

Soundness (Degelijkheid): De instelling verzekert dat het Machine Learning (ML)-model gebaseerd is op degelijke methodologieën en gevalideerde data. Dit omvat het gebruik van hoogwaardige data, robuuste algoritmen en regelmatige evaluaties om de nauwkeurigheid en effectiviteit van het model te waarborgen.

Accountability (Verantwoordelijkheid): De instelling legt duidelijke verantwoordelijkheden vast voor het ontwerp, de implementatie en het onderhoud van het ML-model. Er worden procedures opgesteld om eventuele beslissingen of uitkomsten van het model te traceren en verantwoording af te leggen voor de genomen acties.

Fairness (Eerlijkheid): Het ML-model wordt ontwikkeld met aandacht voor eerlijkheid en gelijkheid. Er worden maatregelen genomen om vooroordelen en discriminatie in het model te voorkomen of te verminderen, bijvoorbeeld door middel van zorgvuldige selectie van features, het uitvoeren van biasanalyses en het toepassen van eerlijkeheidscontroles.

Ethics (Ethiek): De instelling houdt zich aan ethische richtlijnen en normen bij het gebruik van het ML-model. Dit omvat het respecteren van privacy, het beschermen van de rechten van cliënten en het vermijden van onbedoelde negatieve gevolgen voor individuen of gemeenschappen.

Skills (Vaardigheden): De instelling zorgt voor voldoende vaardigheden en expertise binnen het team dat verantwoordelijk is voor het ontwikkelen, implementeren en beheren van het ML-model. Dit omvat training en ontwikkeling van medewerkers om te zorgen voor een diepgaand begrip van ML-technieken, inclusief het identificeren en aanpakken van biases en discriminatie.

Transparency (Transparantie): De instelling bevordert transparantie door duidelijke communicatie over het gebruik en de werking van het ML-model. Dit omvat het verstrekken van heldere documentatie en uitleg over de gebruikte algoritmen, de besluitvormingsprocessen, de mogelijke risico's op biases en discriminatie, en de maatregelen die zijn genomen om deze risico's te beperken.

Good practice – Risicotolerantie en business rules

Een instelling heeft haar risicotolerantie vastgesteld en vertaalt deze naar business rules en/of modellen. Op basis hiervan heeft de instelling in haar business rules onder meer passende grenswaarden gedefinieerd voor het aantal betaalverzoeken, cryptobetalingen, betalingen van en naar hoogrisicolanden, cash opnames en stortingen. Dit betekent dat transacties die boven deze grenswaarden komen door het transactiemonitoringsysteem worden opgemerkt, waarna ze nader onderzocht worden.

Good practice – Grenswaarden

Een instelling heeft transactiemonitoringregels opgesteld gebaseerd op de risicobeoordeling en de risicotolerantie van de instelling. In de regels is opgenomen dat bij midden- en kleinbedrijven transacties onder een bepaalde grenswaarde, afhankelijk van de overige relevante factoren, wel of niet een alert genereren. Bij het bepalen van deze grenswaarde wordt rekening gehouden met de aard van het bedrijf en geldende objectieve indicatoren voor het melden van transacties.

Naast de business rule aanpak, wordt ook een machine learning model toegepast om afwijkende transacties te detecteren. Door historische transactiegegevens en cliëntinformatie te analyseren, kan het model patronen en anomalieën identificeren die wijzen op ongebruikelijke transacties. Voor een cliënt die een individuele transactie onder een door de instelling bepaalde grenswaarde doet, wordt afhankelijk van andere relevante factoren wel of niet een alert gegenereerd. Indien dat het geval is, wordt door de instelling beoordeeld of het noodzakelijk is de cliënt hierover te benaderen.

Ten aanzien van de risicofactor contant geld betekent dit bijvoorbeeld dat de instelling via business rules en modellen enkel transacties boven een bepaalde grenswaarde een alert genereren en dat transacties die daaronder liggen geen alert opleveren. Bij die grenswaarden is rekening gehouden met wat gebruikelijk is in de betreffende sector van de klant en de geldende objectieve indicatoren voor het melden van contante transacties. Wanneer een alert afgaat wordt ook gekeken naar eventuele andere risicofactoren, alvorens wordt besloten of het nodig is contact op te nemen met de klant.

Good practice – Jurisdicties met een verhoogd risico

Een instelling heeft in haar transactiemonitoringsysteem extra aandacht voor jurisdicties met een verhoogd risico. In haar business rules en/of modellen zijn onderdelen opgenomen op basis waarvan alerts ten aanzien van deze gebieden worden gegenereerd. Om te bepalen wat jurisdicties met een verhoogd risico zijn, hanteert de instelling meerdere bronnen:

- De lijst van hoogrisicolanden van de Europese Commissie.
- De waarschuwingslijsten van de FATF.
- De Corruption Perceptions Index van Transparency International.
- Een interne lijst die wordt bijgehouden op basis van eigen analyses, incidenten, FIU-meldingen en (internationale) witwasschandalen.

4.1.2 Pre-transactiemonitoring

Ratio

Pre-transactiemonitoring stelt instellingen in staat om ongebruikelijke transacties, of (andere) transacties die buiten de risicotolerantie vallen, voor of tijdens de uitvoering van de transactie te detecteren, te weigeren en te melden. Instellingen houden bij de beslissing om een transactie te weigeren ook rekening met het feit dat het meewerken aan een strafbaar feit, bijvoorbeeld witwassen, verboden is.

Good practice(s)

Good practice – Proces pre-transactiemonitoring

Een instelling heeft een geautomatiseerd proces ingericht om mogelijk ongebruikelijke transacties te detecteren en waar nodig te stoppen. Voor medewerkers zijn specifieke richtlijnen opgesteld op basis waarvan kan worden beoordeeld of een voorgenomen transactie kwalificeert als ongebruikelijke transactie. De richtlijnen zijn opgesteld met inachtneming van het risicoprofiel van de instelling en bij het opstellen ervan zijn medewerkers uit de eerste en tweede lijn betrokken.

Het proces voorziet erin dat voorgenomen transacties die door de eerste lijn zijn aangemerkt als ongebruikelijk worden doorgeleid naar de compliancefunctie. Na definitieve vaststelling dat de voorgenomen transacties ongebruikelijk zijn, worden de voorgenomen transacties gemeld – en waar nodig wordt de uitvoering geweigerd.

Good practice – Transactiepatronen

Met behulp van data-analyse detecteert een instelling transactiepatronen of netwerken en combinaties van transacties – dat is een samenstel van transacties van een of meerdere cliënten die op geaggregeerd niveau kunnen duiden op witwassen of terrorismefinanciering. De instelling past de volgende zaken toe:

- Gebruik van geavanceerde analysetechnieken: de instelling maakt gebruik van geavanceerde analysetechnieken om transactiegegevens te onderzoeken en patronen te identificeren die kunnen wijzen op verdachte activiteiten. Dit omvat het gebruik van statistische analyses, netwerkanalyse en andere data-analysetechnieken om inzicht te krijgen in de relaties en patronen binnen de transactiedata.

- Data-aggregatie en integratie: de instelling heeft onderzocht waar het transactiedata van verschillende bronnen kan aggregeren en integreren om een compleet beeld te krijgen van het transactielandschap. Dit omvat mogelijk ook het combineren van interne transactiegegevens met externe databronnen en open-source intelligence (OSINT) om een holistisch beeld te krijgen van potentiële risico's.
- Real-time monitoring: de instelling implementeert real-time monitoring van transactiepatronen en netwerken om snel te kunnen reageren op verdachte activiteiten. Dit omvat het gebruik van geautomatiseerde systemen die waarschuwingen genereren bij het identificeren van potentieel risicovolle transacties.

Good practice - Analysetools

Een instelling maakt gebruik van analysetools om op basis van inzichten verkregen uit literatuur, of outlier detectie, te zien of er ongebruikelijke transacties en/of ongebruikelijke transactiepatronen voorkomen bij de instelling. Deze analysetools worden naast het post-transactie monitoringssysteem gebruikt. Deze (ad-hoc) analyses stellen de instelling in staat om te zien in hoeverre haar dienstverlening vatbaar is voor steeds veranderende vormen van financieel economische criminaliteit, in hoeverre deze bij de instelling voorkomen en hoe deze gedetecteerd zouden kunnen worden. Hiermee is de instelling in staat om zich steeds aan te passen aan de continue veranderende vormen van financieel economische criminaliteit.

Good practice – Weigeren transactie na pre-transactiemonitoring en het tipping off-verbod bij melden

Een instelling detecteert tijdens de pre-transactiemonitoring een transactie waarbij er een aanmerkelijke kans is op witwassen of financieren van terrorisme. Daarom weigert de instelling de transactie. Voorts doet de instelling ook melding aan de FIU van de voorgenomen transactie. De melding van een ongebruikelijke transactie die gedaan wordt aan de FIU wordt geheim gehouden.

Good practice – Oplopende geldtransacties, weigeren dienstverlening

Een geldtransactiekantoor ziet dat een cliënt geregeld geld overmaakt naar dezelfde persoon in een derde land. Het totaalbedrag loopt in twee maanden op naar meer dan EUR 10.000. Na een kort onderzoek concludeert de instelling dat er geen logische reden is voor de omvang van deze transacties. De reeds uitgevoerde transacties worden gemeld aan de FIU. Bij een volgende storting kan de cliënt bij doorvragen onvoldoende verklaren waar het geld vandaan komt. De instelling weigert de transactie en doet melding aan de FIU.

Good practice – Weigeren afkoop polis levensverzekeraar

Een cliënt sluit een polis met waarde-opbouw af bij een levensverzekeraar. Via de tussenpersoon stort de cliënt EUR 750.000 op de polis. Vier maanden later wil de cliënt de polis beëindigen, waarbij hij een afkoopsom van de levensverzekeraar zou ontvangen.

De verzekeraar vermoedt dat er sprake is van witwassen en weigert de afkoop. De storting en de voorgenomen afkoop worden gemeld aan de FIU.

Good practice – Vermoedelijke witwastransactie

Een bank is betrokken bij de verkoop van vastgoed van een cliënt. Er meldt zich een geïnteresseerde partij uit een jurisdictie die een reputatie heeft als veilige haven voor criminele gelden. De bank vraagt door en desgevraagd geeft de geïnteresseerde partij aan dat de financiering komt van een partij uit het Midden-Oosten die zijn vermogen heeft verworven met oliewinning in Zuid-Amerika. Als bewijs van de gelden verstrekt de partij een bankafschrift van een Aziatische vennootschap van de partij uit het Midden-Oosten.

Uit onderzoek van de bank blijkt dat de genoemde Zuid-Amerikaanse olievelden nauwelijks productief zijn. Uit verder onderzoek blijkt dat de Aziatische bank het verstrekte bankafschrift niet herkent.

De bank weigert de transactie en meldt de voorgenomen transactie aan de FIU.

Good practice – Onderliggende producten handelsfinanciering komen niet overeen met cliëntprofiel

Een bank signaleert bij een aanvraag voor een documentair krediet dat de betrokken producten niet passen bij het bedrijfsmodel van de cliënt. De transactie wordt 'on hold' gezet en bij de compliancefunctie gemeld. De compliancefunctie adviseert om navraag te doen bij de cliënt. Uit navraag door de accountmanager bij de cliënt blijkt dat de cliënt een tweede activiteit is begonnen en daarvoor investeringen doet. Het bewijs hiervan wordt inderdaad aangeleverd. Na akkoord van de compliancefunctie wordt de transactie alsnog uitgevoerd. De accountmanager werkt het cliëntdossier bij.

4.1.3 Post-event transactiemonitoring

Ratio

Post-event transactiemonitoring ziet op het monitoren van transacties nadat deze zijn uitgevoerd. Dit stelt de instelling in staat transacties en transactiepatronen te identificeren die wijzen op mogelijke betrokkenheid bij witwassen of financieren van terrorisme.

Good practice(s)

Good practice – Verschillende methoden van alert generatie

Een instelling kan verschillende detectiemethoden toepassen die alerts kunnen genereren:

- Een deel van de monitoring kan plaatsvinden met gebruikmaking van business rules. Hiermee kunnen bijvoorbeeld transacties die voldoen aan de objectieve indicator worden geïdentificeerd. Ook kunnen afwijkingen van het verwachte transactieprofiel worden geconstateerd en nader onderzocht. Verder kan de instelling nagaan of typologieën die gezien haar risicoprofiel relevant zijn zich voordoen in haar transacties.
- Een deel van de monitoring kan plaatsvinden met behulp van AI en modellen. Op deze manier kan de instelling mogelijk ongebruikelijke patronen en complexe transacties beter detecteren en nader onderzoeken.
- Op basis van data-analyse en modellen detecteert een instelling bijvoorbeeld afwijkende gevallen ('outliers'). Hierbij kan onder meer worden gekeken naar transactievolumes, aantallen transacties, transacties naar hoogrisicolanden of -sectoren, en ook naar afwijkende patronen in gebruikte IP-adressen of andere technische kenmerken.

Good practice – Alertgeneratie financieren van terrorisme

Een instelling wordt geconfronteerd met een door een cliënt uitgevoerde pintransactie in een grensgebied van een land in oorlog. Dit land wordt ook in verband gebracht met terrorisme. De instelling volgt de nieuwsberichten van de FIU nauwlettend, waaronder een lijst met plaatsnamen in het grensgebied. Het monitoringssysteem genereert op basis daarvan voor deze transactie een zogenaamd terrorismefinancieringsalert. De instelling doet nader onderzoek op basis van de alert.

Good practice - Indicatoren gebruik contant geld

Een instelling heeft in haar beleid indicatoren vastgesteld wanneer het gebruik van contant geld in de context van de cliënt nadere aandacht vereist. Hieruit blijkt dat de instelling oog heeft voor:

- wat zij ziet als opnemen/afstorten van ongebruikelijke bedragen door een cliënt in een specifieke sector.
- wat zij ziet als ongebruikelijk patronen in opname/afstort gedrag.
- het opnemen en/of afstorten van ongebruikelijke hoeveelheden grote coupures (bijvoorbeeld EUR 500 en EUR 200), terwijl dit niet goed verklaard kan worden op basis van de bedrijfsactiviteiten van de cliënt. Vooral bij gebruik van bankbiljetten van EUR 500 ligt grotere waakzaamheid in de rede.
- frequente transacties die kunnen duiden op het zogenoemde 'smurfen' (opsplitsen van grote transacties in meerdere kleinere transacties met als doel om onder eventuele cashlimieten of meldgrenzen te blijven).

De instelling besteedt in dit kader ook aandacht aan de meldingsplicht aan de FIU (zie paragraaf 4.2). Een enkele transactie met wat hoge coupures vergt op zichzelf geen nadere aandacht, tenzij dit niet aansluit bij de informatie die de instelling over de cliënt heeft verzameld. Dan doet de instelling nader onderzoek.

4.1.4 Alert behandeling

Ratio

Alerts zijn signalen die wijzen op een mogelijk ongebruikelijke transactie. Dit zijn bijvoorbeeld transacties die buiten het verwachte patroon en/of profiel vallen of die geen economisch of juridisch doel lijken te hebben. Alert behandeling is van belang om ervoor te zorgen dat ongebruikelijke transacties opgemerkt worden en onverwijld aan de FIU worden gemeld.

Good practice(s)

Good practice – Werkproces behandeling alerts

Een instelling beschikt over procedures en werkprocessen om alerts te beoordelen en af te handelen. De betrokken medewerkers beschikken over actuele instructies en opleiding om ongebruikelijke transacties te herkennen.

In de procedures en werkprocessen is onder meer opgenomen dat elk signaal risicogebaseerd beoordeeld, en zo nodig onderzocht wordt. De instelling beoordeelt bij (een combinatie van) alerts of er sprake is van een ongebruikelijke transactie en betreft daarbij onder meer cliënt- en transactie informatie. Waar nodig worden externe bronnen geraadpleegd en/of wordt de cliënt gevraagd naar de achtergrond en het doel van de transactie. De beoordeling van een alert kan leiden tot een herbeoordeling van het risicoprofiel van de cliënt.

De procedures en werkprocessen borgen dat de doorlooptijden vanaf het genereren van de alert tot aan de melding aan de FIU beperkt blijven en dat de juiste prioriteiten in de afhandeling van de alerts kunnen worden gesteld. Hierbij wordt meegenomen dat een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden, aan de FIU moet worden gemeld.

De instelling beschikt over betrouwbare managementinformatie ten aanzien van het werkproces van behandeling van alerts. Hieruit blijken relevante datapunten zoals bijvoorbeeld de doorlooptijden van de behandeling van een alert.

De instelling legt vast wat de overwegingen en conclusies zijn om een alert te sluiten en om de transactie al dan niet als ongebruikelijk te melden aan de FIU.

Good practice – Verantwoordelijkheden bij alerts

De organisatie is zodanig ingericht dat de eerste lijn een primaire verantwoordelijkheid heeft voor de transactiemonitoring en dat, voor zover de instelling hierover beschikt, de compliancefunctie een adviserende en controlerende taak heeft. Daarbij meldt de compliancefunctie ongebruikelijke transacties aan de FIU. Het is daarmee van belang dat de instelling een procedure in werking heeft die erin voorziet dat de compliancefunctie betrokken wordt als er sprake is van een ongebruikelijke transactie.

Good practice – Geautomatiseerd sluiten alert

Een instelling heeft een proces ingericht om alerts bij lagere risico's geautomatiseerd te sluiten. De instelling heeft in dit kader:

- bij voorbaat maatregelen genomen passend bij haar risicotolerantie met betrekking tot bepaalde transacties;
- het onderliggende risicogebaseerde beslismodel goed gedocumenteerd;
- een procedure ingericht waarin de geautomatiseerd gesloten alerts geëvalueerd worden, bijvoorbeeld door middel van een steekproef. Er is daarin ook rekening gehouden met het feit dat een relatief groot aantal geautomatiseerd gesloten alerts kan wijzen op een niet adequaat beslismodel.

Good practice – Toeristische uitgaven

Een cliënt is op vakantie in een HRTC en doet daar toeristische uitgaven. Uit hoofde van de verscherpte controle op transacties gerelateerd aan een HRTC merkt de instelling dit via alerts op. De instelling analyseert de transacties, betreft daarbij de transactie-informatie als aanvullende informatie, en concludeert, mede aan de hand van het verwachte transactieprofiel van de cliënt, dat er sprake is van toeristische uitgaven, met een laag risico op witwassen en financieren van terrorisme. De instelling heeft voldoende informatie en ziet geen aanleiding om contact met de cliënt op te nemen. De conclusie wordt vastgelegd en de alerts worden gesloten.

Good practice – Analyse alert

Bij een instelling wordt door het transactiemonitoringsysteem een alert gegenereerd naar aanleiding van substantiële contante stortingen op een zakelijke rekening. Vervolgens wordt een analyse gemaakt van het cliënt- en transactieprofiel. Hierbij wordt vastgesteld dat de gebruikte rekening op naam staat van een horecagelegenheid en dat in het cliëntdossier geen bijzondere risico's zijn onderkend. Uit een additioneel onderzoek naar de achtergrond van de cliënt blijkt van een transparante situatie zonder (historische) bijzonderheden.

Uit het transactieonderzoek blijkt dat contante stortingen op deze rekening geregeld voorkomen, waarbij het volume maandelijks fluctueert tussen de 5.000 en 15.000 euro. In de zomerperiode is dit volume eenmalig toegenomen tot meer dan 20.000 euro. In die specifieke periode is het in het risicoprofiel van de cliënt vastgestelde verwachte volume aan contante stortingen overschreden. In het onderzoek wordt vastgesteld dat de contante stortingen een stabiel percentage van de totale inkomsten vormen.

Op basis van de werkinstructie kan de alert-behandelaar, na onderzoek, bevestigen dat dit percentage conform de verhoudingen in deze sector zijn en ook gebruikelijk voor deze cliënt. Dit is te verklaren binnen de reguliere bedrijfsactiviteiten van de cliënt, waarbij een seizoenspatroon en extra inkomsten in de zomerperiode gebruikelijk zijn.

De alert-behandelaar concludeert op basis van de verrichte analyse dat de contante stortingen niet ongebruikelijk zijn. Dit wordt vastgelegd. Er vindt geen melding aan de FIU plaats.

Good practice – Analyse alert terrorismefinanciering

Een cliënt neemt geld op in een regio die op dat moment vaak in het nieuws is omdat in het naastgelegen buurland een terroristische organisatie actief is geworden. De terroristische organisatie probeert mensen te rekruteren. Vanuit meerdere plekken in de wereld reizen mensen naar deze regio om van daaruit de grens over te steken en zich aan te sluiten bij de terroristische organisatie. De bank heeft deze regio vanwege deze omstandigheden aangemerkt als risicogebied. De geldopname door de cliënt levert een alert op, maar het leidt niet tot de conclusie dat sprake is van een ongebruikelijke transactie. Het betreft een klein bedrag en er zijn verder geen indicaties dat er sprake zou zijn van witwassen of financieren van terrorisme. Deze beslissing wordt vastgelegd.

Twee maanden na deze transactie vraagt de cliënt een lening aan van EUR 10.000 bij de bank. De medewerker van de bank stelt vast dat vier maanden eerder aan deze cliënt reeds een lening is verstrekt van EUR 10.000, waarbij de cliënt had aangegeven dat de lening bedoeld was voor onder andere de aankoop van een auto. De medewerker doet nader onderzoek vanwege deze combinatie van omstandigheden en stelt vast dat het bedrag van de eerste lening vrijwel direct in verschillende transacties naar het buitenland is overgeboekt.

Ook vermoedt de medewerker een verband met de eerdere alert, de pintransactie in de regio die door de bank is aangemerkt als risicogebied.

Naar aanleiding hiervan stelt de medewerker diverse vragen aan de cliënt over de geldstromen in relatie tot de lening met betrekking tot de aankoop van de auto, maar de cliënt kan geen duidelijke reden geven voor de transacties. De tweede lening wordt hierop geweigerd en alle transacties, zowel de pin-transactie als de beide aangevraagde leningen, worden als ongebruikelijk aangemerkt en gemeld aan de FIU.

4.1.5 Feedback en testen

Juridisch kader

Instellingen zijn op grond van artikel 2c lid 4 Wwft verplicht om hun gedragslijnen, procedures en maatregelen (waaronder dus ook het transactiemonitoringsysteem) systematisch te toetsen en, waar nodig, zorg te dragen voor bijstelling daarvan (zie ook [paragraaf 2.1.2](#)).

Ratio

Nieuwe risico's of risico's die niet meer relevant zijn, wijzigen de risico-beoordeling waardoor bijstelling van het transactiemonitoringsysteem nodig kan zijn. Daarnaast kan in de praktijk blijken dat gebruikte modellen of business rules niet meer effectief zijn: ze genereren te weinig relevante alerts, of juist te veel, maar irrelevante alerts. Het doorlopend testen en bijstellen van het transactiemonitoringsysteem helpt de effectiviteit verhogen.

Q&A(s)

Vraag

Is testen ook bij de inzet van geavanceerde technieken voor transactiemonitoring nodig?

Antwoord

Ja. Bij geavanceerde technieken is validatie juist nodig om onverwachte en mogelijk ongewenste uitkomsten tijdig te signaleren. Backtesten en vergelijking met andere detectietechnieken kunnen daarin een belangrijke rol spelen.

Bij zelflerende systemen is het daarbij van belang te borgen dat ontwikkelingen in het model niet geleidelijk tot niet-plausibele of ongewenste resultaten leiden.

Good practice(s)

Good practice – Testen systeem transactiemonitoring

Een instelling documenteert op welke wijze zij tot een definitie van een business rule is gekomen, hoe ze doorlopend haar business rules onderhoudt en hoe ze de rules periodiek test met behulp van *back-testing*. Met de uitkomsten van de *backtests* toetst de instelling de effectiviteit van de toegepaste business rules en modellen en past deze waar nodig aan. Ook monitort de instelling op basis van management-informatie of de output van de verschillende business rules en modellen (bijvoorbeeld in de vorm van aantallen alerts, FIU-meldingen en bijbehorende bedragen) aansluit bij de in de risicobeoordeling geïdentificeerde risico's, een zogenoemde dekkingstest. Een te beperkte output van het transactiemonitoringsysteem geeft de instelling inzicht in welke business rules en modellen onvoldoende de inherente risico's in de portefeuille oppikken en of er aanvullende maatregelen moeten worden getroffen.

De instelling legt de resultaten van deze analyse en de analyse zelf en overwegingen hieromtrent vast. De instelling heeft verder de structurele inrichting van de kwaliteitscontrole en de periodieke tests die uitgevoerd worden gedocumenteerd. Waar nodig voert de instelling aanpassingen door naar aanleiding van de uitkomsten van de testen.

Ook gebruikt de instelling de getrokken lessen uit FIU-meldingen, incidenten, thematische onderzoeken en cliëntreviews om te bezien of de risicobeoordeling nog actueel is en of het transactiemonitoringsysteem herijkt zou moeten worden.

Good practice – Feedback-loop

Een instelling beschikt over een systeem dat regelmatig de effectiviteit van zowel business rules als modellen evalueert. Het systeem analyseert een breed scala aan variabelen om te bepalen welke variabelen mogelijk de prestaties van zowel de business rules als de modellen kunnen verbeteren.

In de periodieke controle is een business rule op internationale transacties omhooggekomen met veel meer *false positives* op transacties binnen de EU dan op transacties buiten de EU.

De instelling heeft deze waarneming aangevuld met een data-analyse en risicobeoordeling, om na te gaan of bij potentiële aanpassingen de business rule het beoogde risico nog voldoende afdekt. Vervolgens heeft de instelling een aanpassing gedaan in de business rule door de grenswaarde voor transacties binnen de EU op te hogen ten opzichte van de grenswaarde voor transacties buiten de EU. De feedback-loop heeft zo geleid tot een business rule met een hogere effectiviteit.

Good practice – Gebruik FIU-data en typologieën

Een instelling heeft een procedure die ervoor zorgt dat de risico-beoordeling wordt geactualiseerd met als input de FIU-meldingen en de terugmeldingen van FIU. In dat kader houdt de instelling er ook rekening mee dat risico's en inzichten veranderen, wat kan betekenen dat zaken die in het verleden als meldenswaardig werden beschouwd dat wellicht niet meer zijn. Andere bronnen, zoals typologieën en recente ontwikkelingen, worden ook betrokken bij de herijking van de risicobeoordeling. Aan de hand van de bijgewerkte risicobeoordeling bekijkt de instelling ook de gebruikte werkwijzen, business rules en/of modellen en past deze waar nodig aan.

Good practice – Identificatie *false negatives*

Naar aanleiding van een publicatie over een witwaszaak gaat een bank betalingen na die naar een bij die zaak betrokken land zijn gedaan. Het blijkt dat enkele cliënten in korte tijd veel transacties naar dit land hebben gedaan.

De bank ziet ook dat het transactiemonitoringsysteem geen alerts heeft gegenereerd op deze transacties. De bank vindt dit ongewenst en past de business rules of modellen aan zodat dergelijke transacties wel worden opgemerkt. Daarnaast beoordeelt de bank of de transacties gemeld moeten worden aan de FIU.

Good Practice - Backtesting

Evaluatie van business rules en modellen kan plaatsvinden door middel van het zogenaamde 'backtesting'. Bij backtesting worden historische gegevens, zoals (gemelde) transacties, gebruikt om de accuraatheid van een business rule of model te testen. Op basis van de uitkomsten van de backtest voert de instelling eventueel aanpassingen door in het transactiemonitoringsysteem.

Het doel van deze tests is de business rules en modellen verder te optimaliseren en effectiever te maken, zodat deze meer *true positive alerts* en minder *false positive alerts* kunnen genereren.

Backtesting kan op verschillende manieren plaatsvinden, zoals:

- Een test waarbij achteraf een selectie van transacties wordt geanalyseerd die binnen de toenmalige configuratie van het systeem niet tot een alert hebben geleid. Het doel hiervan is vast te stellen of deze transacties terecht niet tot een alert hebben geleid (*true negatives*) of dat bepaalde transacties toch indicatief zijn voor mogelijk ongebruikelijk gedrag (*false negatives*).
- Een analyse van de transacties die als mogelijk ongebruikelijk zijn opgemerkt via een andere route dan post-transactiemonitoring. Het doel van deze vorm van backtesting is te analyseren in hoeverre het transactiemonitoringsysteem in staat is deze ongebruikelijke transactiepatronen en transacties te detecteren.
- Een test waarbij business rules met veel of alleen maar *false positive alerts* worden geanalyseerd. Het doel van deze test is te onderzoeken of deze business rules wel relevant zijn en eventueel hoe deze business rules, na aanpassing, verhoudingsgewijs meer *true positives* kunnen genereren.
- Een test waarbij wordt geanalyseerd of het systeem de instelling in staat stelt te voldoen aan de verplichting om ongebruikelijke transacties onverwijld te melden.

4.2 Melden ongebruikelijke transactie

Juridisch kader

Meldingsplicht

De Wwft bepaalt dat een instelling een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie onverwijld nadat het ongebruikelijke karakter van de transactie bekend is geworden, moet melden aan de FIU. In het Uitvoeringsbesluit Wwft zijn per type instelling indicatoren vastgesteld aan de hand waarvan wordt beoordeeld of een transactie wordt aangemerkt als

een ongebruikelijke transactie. De meeste van deze indicatoren zijn objectieve indicatoren. Objectieve indicatoren bevatten over het algemeen een (objectief) grensbedrag dat bepaalt wanneer een transactie moet worden gemeld bij de FIU. Naast deze objectieve indicatoren geldt dat een transactie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt indien de transactie de instelling aanleiding geeft te veronderstellen dat die transactie verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme (de subjectieve indicator). In het Uitvoeringsbesluit Wwft is ook opgenomen dat het in de rede ligt dat transacties die in verband met witwassen of financieren van terrorisme aan politie of OM worden gemeld, ook aan de FIU worden gemeld; er is immers de veronderstelling dat deze transacties verband kunnen houden met witwassen of financieren van terrorisme.

Indien de instelling beschikt over een compliancefunctie, dan bepaalt de Wwft dat de taak van het melden van ongebruikelijke transacties bij de compliancefunctie is belegd.

Bij een melding moet de instelling een aantal gegevens verstrekken, waaronder:

- de identiteit van de cliënt, van de UBOs en, voor zover mogelijk, van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt en, voor zover mogelijk, van de overige in onderdeel a bedoelde personen;
- de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden of andere waarden die bij de transactie betrokken zijn;
- de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt.

De FIU kan aan DNB inlichtingen geven over het meldgedrag van instellingen.

Inlichtingenverzoek FIU

De FIU kan gegevens of inlichtingen opvragen bij een instelling die een melding heeft gedaan of een instelling die volgens de FIU beschikt over gegevens of inlichtingen die relevant zijn voor het analyseren door de FIU

van een transactie of voorgenomen transactie of van een zakelijke relatie. De instelling moet deze gegevens of inlichtingen onverwijld aan de FIU verstrekken.

Vrijwaringen

In de Wwft is een strafrechtelijke vrijwaring opgenomen met betrekking tot de meldingsplicht. Op grond van deze vrijwaring kunnen gegevens of inlichtingen die de instelling te goeder trouw bij een melding of als reactie op een inlichtingenverzoek van de FIU heeft verstrekt, niet worden gebruikt ten behoeve van een opsporingsonderzoek of strafrechtelijke vervolging van de instelling ter zake van witwassen of financieren van terrorisme. Deze vrijwaring geldt ook voor personen die werkzaam zijn voor de instelling.

De – ook in de Wwft opgenomen – civielrechtelijke vrijwaring houdt in dat een instelling niet civielrechtelijk aansprakelijk is voor enige schade die een derde (waaronder de cliënt) als gevolg van een melding lijdt wanneer is gehandeld in de redelijke veronderstelling dat uitvoering wordt gegeven aan de meldingsplicht.

Tipping off-verbod

Instellingen, en de personen die voor hen werkzaam zijn, zijn jegens eenieder verplicht geheim te houden dat een melding van een ongebruikelijke transactie is gedaan (het tipping off-verbod), omdat dit mogelijk de opsporing kan belemmeren.

De Wwft bevat enkele uitzonderingen op het tipping off-verbod. Onder strikt geformuleerde voorwaarden wordt bijvoorbeeld uitwisseling van informatie over een melding tussen twee instellingen die tot dezelfde groep behoren, of tussen twee instellingen die dezelfde cliënt hebben en bij dezelfde transactie betrokken zijn, toegestaan.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 15 Wwft
- Artikel 16 lid 1 en 2 Wwft

- Artikel 17 Wwft
- Artikel 19 Wwft
- Artikel 20 Wwft
- Artikel 23 Wwft
- Artikel 23a Wwft
- Uitvoeringsbesluit Wwft

De volgende beleidsuitingen zijn met name relevant:

- Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), Ministerie van Financiën & Ministerie van Justitie en Veiligheid
- Instructies van de FIU
- Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA

Ratio

Door ongebruikelijke transacties te melden aan de FIU zijn de autoriteiten beter in staat gerichte opsporingsmiddelen in te zetten om witwassen en financieren van terrorisme tegen te gaan.

Q&A(s)

Vraag

Moeten instellingen blijven melden aan de FIU indien zij over een cliënt of transactie ook een vordering van het OM om gegevens te verstrekken ontvangen?

Antwoord

Ja. Instellingen kunnen geconfronteerd worden met een vordering van het OM om informatie te verstrekken in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. De verplichting tot het melden van ongebruikelijke transacties (die gerelateerd zouden kunnen zijn aan de gedane vordering) blijft gelden.

Vraag

Moeten instellingen blijven melden aan de FIU als zij ook aangifte van een strafbaar feit bij de politie hebben gedaan?

Antwoord

Ja. De FIU onderzoekt gemelde transacties. Dit onderzoek kan ertoe leiden dat een transactie 'verdacht' wordt verklaard. In dat geval meldt de FIU de transactie aan de opsporingsinstanties. Opsporingsinstanties kunnen deze informatie vervolgens gebruiken bij de opsporing van en het onderzoek naar strafbare feiten.

Good practice(s)

Good practice – Melden door instellingen zonder compliancefunctie

Een instelling die niet beschikt over een compliancefunctie heeft in haar beleid vastgelegd wie verantwoordelijk is voor het melden van ongebruikelijke transacties. Bij de inrichting van het beleid houdt de instelling rekening met de Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA. De instelling zorgt ervoor dat degene die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het meldproces hiervoor voldoende bevoegdheden, capaciteit en middelen heeft. Dat betekent bijvoorbeeld dat andere (eerstelijns) prioriteiten het meldproces niet mogen belemmeren of beïnvloeden. De beslissing om tot melden over te gaan wordt op onafhankelijke basis genomen. Indien de uitvoering van het meldproces (gedeeltelijk) in de eerste lijn is belegd, moeten de betrokken medewerkers dit deel van hun werkzaamheden zelfstandig en onafhankelijk van de eerste lijnwerkzaamheden kunnen uitvoeren.

Good practice – Uitbesteding

Een instelling heeft de compliancefunctie uitbesteed, inclusief de taak om ongebruikelijke transacties bij de FIU te melden. Hierbij houdt de instelling rekening met de Guidelines on the role and responsibilities of the AML/CFT Compliance Officer van de EBA. Het beoordelen van een transactie als ongebruikelijk wordt gedaan binnen de instelling en is de verantwoordelijkheid van de eerste lijn.

Good practice – Procedure inzake meldingen

Een instelling meldt ongebruikelijke voorgenomen en uitgevoerde transacties onverwijld en volledig aan de FIU. Meldingen worden gedaan conform de instructies hiertoe van de FIU. De instelling beschikt over beleid waarin is opgenomen hoe het meldproces er intern uitziet en waaruit blijkt hoe in voorkomende gevallen dient te worden gehandeld. Het beleid borgt ook dat er onverwijld wordt gemeld zodra het ongebruikelijke karakter van een transactie bekend is geworden.

Onderdeel van het beleid is dat eerdere en aanverwante transacties van de cliënt in het onderzoek worden betrokken om te beoordelen of er achteraf gezien sprake kan zijn van ongebruikelijke transacties die ook of alsnog moeten worden gemeld. Daarbij worden het risicoprofiel van de cliënt en het bijbehorende transactieprofiel heroverwogen. Een onderdeel van het beleid is tevens dat wanneer er wordt besloten niet over te gaan tot melden, de overwegingen voor deze keuze door de instelling worden vastgelegd.

Good practice – Training

Een instelling geeft voldoende informatie aan haar medewerkers over het melden van ongebruikelijke transacties door bijvoorbeeld ieder kwartaal voorbeelden uit de praktijk te bespreken en door deze ook op te nemen in het reguliere opleidingsprogramma.

Good practice – Melden op basis van objectieve indicator

Met betrekking tot transacties die voldoen aan een objectieve indicator heeft een instelling een geautomatiseerd meldproces ingericht. De compliancefunctie toetst periodiek de werking van het geautomatiseerde meldproces op volledigheid en juistheid. Hiermee voorkomt de instelling dat ongebruikelijke transacties mogelijk niet onverwijld gemeld worden en vermindert ze de administratieve lasten.

Good practice – Geheimhouding en tipping off-verbod

Een instelling heeft in haar beleid vastgelegd op welke wijze geheimhouding ten aanzien van ongebruikelijke transacties en meldingen aan de FIU is geborgd in verband met het tipping off-verbod. Dit omvat ook het periodiek verstrekken van informatie en training aan medewerkers, met aandacht voor medewerkers die contact hebben met cliënten. Voor deze medewerkers is het belangrijk om te weten wanneer mogelijk sprake is van ongebruikelijke transacties, welke vragen aan een cliënt moeten worden gesteld en welke informatie juist niet aan de cliënt mag worden gegeven.

Het beleid besteedt ook aandacht aan de beveiliging van informatiestromen en aan het toekennen van de juiste toegangsrechten voor toegang tot vastgelegde informatie die wordt gebruikt voor het afhandelen van alert meldingen van mogelijk ongebruikelijke transacties.

Good Practice - Grensbedragen

Bij objectieve indicatoren die zijn gerelateerd aan een grensbedrag beoordeelt de instelling of er sprake is van een verband tussen twee of meerdere transacties. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan aan de hand van het soort transactie en de bedragen waar het om gaat. Indien de instelling vermoedt dat er een verband is en de transacties gezamenlijk het grensbedrag overschrijden, meldt de instelling deze transacties onder de subjectieve indicator.

4.3 Review van de cliënt

Juridisch kader

Onder review van de cliënt wordt verstaan het in sommige gevallen opnieuw verrichten van het cliëntenonderzoek en het actueel houden van de gegevens van de cliënt.

Verrichten cliëntenonderzoek

De Wwft schrijft voor in welke gevallen een instelling cliëntenonderzoek moet verrichten, dit staat beschreven in hoofdstuk 3. Onder omstandigheden verplicht de Wwft een instelling om dat cliëntenonderzoek opnieuw te verrichten, namelijk:

- Indien er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme.
- Indien de instelling twijfelt aan de juistheid of volledigheid van eerder verkregen gegevens van de cliënt.
- Indien het risico van betrokkenheid van een bestaande cliënt bij witwassen of financieren van terrorisme daartoe aanleiding geeft.
- Indien er een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme bestaat gelet op de staat waarin de cliënt woont of zijn zetel heeft.

Actueel houden gegevens

De Wwft vereist bovendien dat een instelling redelijke maatregelen neemt om de gegevens van de cliënt actueel te houden. De gegevens met betrekking tot de cliënt worden in elk geval geactualiseerd indien relevante omstandigheden van de cliënt veranderen. Voorts dienen de gegevens in ieder geval geactualiseerd te worden indien de Wwft ertoe verplicht contact op te nemen met de cliënt om de informatie met betrekking tot de UBOs te evalueren, en indien de instelling daartoe verplicht is op grond van Richtlijn 2011/16/EU van de Raad van 15 februari 2011 betreffende de administratieve samenwerking op het gebied van de belastingen en tot intrekking van Richtlijn 77/79/EEG. Daarbij worden door instellingen ook signalen betrokken die aanleiding zouden kunnen vormen voor een wijziging in het risicoprofiel van de cliënt.⁶² De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA geven nadere duiding aan het actueel houden van de gegevens van de cliënt.

In het geval de instelling vereenvoudigd cliëntenonderzoek toepast vereist de Wwft dat deze redelijke maatregelen neemt om de gegevens op grond waarvan zij heeft vastgesteld dat vereenvoudigd cliëntenonderzoek verricht kan worden en de vaststelling zelf actueel worden gehouden. In het geval van verscherpt cliëntenonderzoek vereist de Wwft dat de instelling redelijke maatregelen neemt om de gegevens die zijn verkregen naar aanleiding van het treffen van verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen actueel te houden.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 3 lid 5 Wwft
- Artikel 3 lid 11 Wwft
- Artikel 6 lid 3 Wwft
- Artikel 8 lid 11 Wwft.

⁶² Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 52.

De volgende overige beleidsuiting is met name relevant:

- De ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Ratio

Een review van de cliënt is van belang om het risicoprofiel en de onderliggende gegevens actueel te houden. Zo kan de instelling nagaan of zij op passende wijze omgaat met het risico dat de cliënt met zich brengt, of het nodig is om aanvullende mitigerende maatregelen te nemen of dat volstaan kan worden met minder mitigerende maatregelen.

Good practice(s)

Good practice – Beleid intensiteit review

De instelling heeft in haar beleid per risicocategorie vastgelegd welke gegevens relevant zijn voor de vastgestelde risico's en hoe vaak de gegevens in het cliëntendossier geactualiseerd moeten worden. Afhankelijk van het risico en de signalen kan de instelling bij het uitvoeren van de review in sommige gevallen volstaan met het raadplegen en analyseren van interne en externe bronnen. De instelling beoordeelt aan de hand van de omstandigheden of cliëntcontact nodig is.

Good practice – Periodieke en event-driven review

De instelling heeft per risicocategorie de periodiciteit van de review vastgelegd. Voor hogere risico's hanteert de instelling ten minste een periodieke review met daarnaast ook nog een 'event-driven review'. Voor lagere risico's hanteert de instelling enkel een systeem van event-driven review. Een event-driven review wil zeggen dat de instelling overgaat tot een review als hiertoe aanleiding is. Dit is bijvoorbeeld het geval bij wijzigingen in de gegevens van de cliënt, signalen over de cliënt vanuit externe bronnen of alerts vanuit transactiemonitoring. De instelling beschikt over adequate systemen en processen om deze zaken te detecteren.

De instelling heeft vastgelegd dat een review in ieder geval aan de orde is op het moment dat:

- de cliënt een nieuwe dienst of een nieuw product, waarmee nieuwe risico's gepaard gaan, wil afnemen;
- het transactiegedrag van de cliënt afwijkt van het verwachte transactieprofiel;
- er signalen zijn dat de cliënt is verhuisd naar een jurisdictie met een verhoogd risico;
- de cliënt een PEP wordt.

De instelling heeft in haar bedrijfsvoering, onder meer via haar transactiemonitoringssysteem, geborgd dat interne aanwijzingen tijdig naar boven komen. Daarmee borgt de instelling dat triggers die aanleiding geven tot een 'event-driven review' tijdig gedetecteerd worden. De instelling test periodiek de werking van het systeem. De compliancefunctie houdt hier toezicht op.

Good practice – Aanvullende informatie en exit

Tijdens de review blijkt dat de cliënt als PEP aangemerkt moet worden. De instelling neemt daarop de in haar beleid uitgewerkte extra maatregelen en vraagt in dat kader aanvullende informatie op. De cliënt weigert deze te verstrekken. Hierdoor kan de instelling het verscherpte cliëntenonderzoek niet met het gewenste resultaat afronden, waarop de instelling de exitprocedure start. De instelling doet ook een melding aan de FIU op grond van artikel 16 lid 4 Wwft.

Good practice – Wijzigingen in de organisatiestructuur

Een instelling maakt koppelingen met databases om geautomatiseerd geïnformeerd te worden over wijzigingen die relevant zijn voor de review van haar cliënten. Om bijvoorbeeld vast te kunnen stellen wanneer er wijzigingen plaatsvinden in de organisatiestructuur van een cliënt, heeft de instelling een koppeling met de Kamer van Koophandel ingebouwd in haar cliëntregistratiesysteem. Er wordt een melding gegenereerd als sprake is van bestuurderswisselingen en/of aandeelhouderswisselingen.

4.4 Beëindigen van de zakelijke relatie

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat indien een instelling met betrekking tot een zakelijke relatie niet kan voldoen aan de eisen van het cliëntenonderzoek (zie de inleiding bij [hoofdstuk 3](#) en [paragraaf 4.3](#)), de instelling de zakelijke relatie beëindigt. De eisen van het cliëntenonderzoek zijn:

- De cliënt identificeren en diens identiteit te verifiëren (zie [paragraaf 3.1.1](#));
- Vaststellen of de natuurlijke persoon die de cliënt vertegenwoordigt daartoe bevoegd is en in voorkomend geval de natuurlijke persoon te identificeren en diens identiteit te verifiëren (zie [paragraaf 3.1.2](#));
- Redelijke maatregelen nemen om te verifiëren of de cliënt ten behoeve van zichzelf optreedt dan wel ten behoeve van een derde (zie [paragraaf 3.1.3](#));⁶³
- De uiteindelijk belanghebbende(n) van de cliënt identificeren en redelijke maatregelen te nemen om daarvan de identiteit te verifiëren, en indien de cliënt een rechtspersoon is redelijke maatregelen te nemen om inzicht te verwerven in de eigendoms- en zeggenschapsstructuur van de cliënt (zie [paragraaf 3.1.4](#));
- Het doel en de beoogde aard van de zakelijke relatie vaststellen (zie [paragraaf 3.1.5](#));

- Een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uitoefenen, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die de instelling heeft van de cliënt en diens risicoprofiel (zie [paragrafen 4.1, 4.2 en 4.3](#)), met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden (zie [paragraaf 3.1.6](#)).

Het is een instelling daarnaast verboden om een correspondentrelatie voort te zetten met een shellbank, of met een andere instelling waarvan bekend is dat deze een shellbank toestaat van haar rekeningen gebruik te maken. Ook in de omstandigheid dat de Wwft de instelling niet uitdrukkelijk verplicht om een zakelijke relatie te beëindigen, is het mogelijk dat een instelling een zakelijke relatie wil beëindigen omdat de instelling concludeert dat de zakelijke relatie buiten de risicotolerantie van de instelling valt.

De ML/TF Risk Factors Guidelines en de Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA geven nadere duiding over de beëindiging van de zakelijke relatie.

Meldingsplicht FIU bij beëindiging vanwege niet voldoen eisen cliëntenonderzoek

Indien een instelling een zakelijke relatie beëindigt omdat de instelling niet kan voldoen aan de eisen van het cliëntenonderzoek en er tevens indicaties zijn dat de betreffende cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme, dan is de instelling verplicht daarvan melding te doen aan de FIU. De instelling moet daarbij ook een beschrijving verstrekken waarom niet is voldaan aan de eisen van het cliëntenonderzoek en waarom er indicaties zijn van witwassen of financieren van terrorisme.

⁶³ Artikel 3 lid 2 Wwft.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 5 lid 3, lid 4 en lid 5 Wwft
- Artikel 16 lid 4 onder b en lid 5 Wwft

De volgende overige beleidsuitingen zijn met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA
- Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA

Good practice(s)

Good practice – Cliëntexitbeleid

Om te waarborgen dat op een adequate manier afscheid kan worden genomen van bestaande cliënten, heeft de instelling een cliëntexit-beleid opgesteld. Hierbij neemt de instelling de Guidelines on the policies and controls for the effective management of ML/TF risks when providing access to financial services van de EBA in acht. In het cliëntexitbeleid geeft zij aan onder welke omstandigheden en volgens welke procedure (inclusief de te hanteren termijnen) de relatie met de cliënt wordt beëindigd. De instelling monitort de voortgang van het exit-traject van de betreffende cliënten en onderneemt actie als hierbij de vastgestelde tijdlijnen worden overschreden.

Good practice – Exit in verband met vermoedens van witwassen

Een bank verricht onderzoek naar een cliënt in verband met de aan- en verkoop van voertuigen. De bank heeft per tegenpartij een grondig open bronnenonderzoek gedaan. Hieruit blijkt onder meer dat partijen die autobedrijven lijken te zijn, geen online aanwezigheid hebben en gevestigd zijn in een woonhuis. Ook valt een aantal tegenpartijen op omdat er een relatie lijkt te zijn met een groot fraudeonderzoek. Bovendien worden auto's ingekocht door branchevreemde partijen en ontvangt de onderneming huur- en borgbetalingen voor vrachtwagens, terwijl dat geen bedrijfsactiviteit van de onderneming is.

De instelling krijgt onvoldoende zicht op de geldstromen en stelt vast dat zij daardoor geen voortdurende controle op de zakelijke relatie uit kan oefenen. De instelling gaat over tot een exit-traject. Bovendien zijn er vermoedens van betrokkenheid bij witwassen. Dit leidt tevens tot een melding aan de FIU op basis van artikel 16 lid 4 Wwft.

Good practice – Gevolgen van een vordering tot het verstrekken van gegevens door de officier van justitie

Een instelling kan worden geconfronteerd met een vordering op basis van het Wetboek van Strafvordering om informatie te verstrekken over een cliënt of een transactie. Deze vordering wordt gedaan door de officier van justitie in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. Op de instelling rust een verplichting tot geheimhouding van dergelijke vorderingen op basis van het Wetboek van Strafvordering.

Een dergelijke vordering zal in de regel voor de instelling aanleiding zijn om nader (verscherpt) cliëntenonderzoek te doen en de transacties van de cliënt extra te monitoren. De uitkomst van het nadere cliëntenonderzoek kan voor instellingen aanleiding zijn om aanvullende beheersmaatregelen te treffen of om ongebruikelijke transacties te melden aan de FIU.

Indien de instelling beheersmaatregelen treft, waarborgt de instelling dat de beheersmaatregelen, en de communicatie daaromtrent, niet in verband kan worden gebracht met gegevens afkomstig van het OM vanwege de verplichting tot geheimhouding.

Een vordering van het OM hoeft voor een instelling geen aanleiding te zijn om de cliëntrelatie op basis van de Wwft of Wft te beëindigen of de dienstverlening op te schorten. Indien sprake is van onacceptabele risico's of indien niet kan worden voldaan aan de eisen van het cliëntenonderzoek, dient de instelling de cliëntrelatie te beëindigen.

Echter, indien het strafrechtelijk onderzoek vergt dat de cliëntrelatie en de transacties worden gecontinueerd, dan zal de officier van justitie de instelling verzoeken om de cliëntrelatie en de transacties te continueren. In die situatie bieden een verscherpte monitoring van de cliënt en zijn transacties, en een zorgvuldige vastlegging van de relevante feiten en omstandigheden in het cliëntendossier, waarborgen om mogelijke risico's te mitigeren.

5 Vastleggen van gegevens, bewaarplicht en bescherming persoonsgegevens

In dit hoofdstuk komt het vastleggen en bewaren van gegevens en het beschermen van persoonsgegevens aan bod. De Wwft-verplichtingen ten aanzien van het vastleggen van gegevens, de bewaarplicht en bescherming van persoonsgegevens zijn zowel op het initiële cliëntenonderzoek (hoofdstuk 3) als op de voortdurende controle (hoofdstuk 4) van toepassing.

Juridisch kader

De Wwft bepaalt dat een instelling de documenten en gegevens die zijn gebruikt voor het cliëntenonderzoek op opvraagbare wijze vastlegt. Daarbij geeft de Wwft aan welke documenten en gegevens in ieder geval moeten worden vastgelegd. De instelling bewaart deze documenten en gegevens op toegankelijke wijze voor een periode van vijf jaar na het tijdstip van beëindiging van de zakelijke relatie of gedurende vijf jaar na uitvoering van de transactie. Deze verplichtingen zien zowel op de documenten en gegevens die een instelling heeft gebruikt voor haar eigen cliëntenonderzoek, als op de documenten en gegevens die zij in het geval van introducerend cliëntenonderzoek heeft verkregen van de introducerende instelling. Ook de informatie verkregen in het kader van het vereenvoudigd of verscherpt cliëntenonderzoek moet door de instelling worden vastgelegd en bewaard.⁶⁴ Bovendien moet de instelling beschikken over systemen die haar in staat stellen onverwijld te melden en volledig te reageren op vragen van de FIU en de toezichthouder. Die systemen moeten voorzien in beveiligde kanalen, zodat de vertrouwelijkheid van verzoeken van de FIU en de toezichthouder gewaarborgd is.

⁶⁴ Kamerstukken II 2017-2018, 34 808, nr. 3, p. 79.

Daarnaast bepaalt de Wwft dat een instelling op opvraagbare wijze gegevens vastlegt die betrekking hebben op de melding van een ongebruikelijke transactie. De instelling bewaart die gegevens op toegankelijke wijze voor een periode van vijf jaar na het tijdstip van het doen van de melding, respectievelijk de ontvangst van het bericht van de FIU.

Voorts bepaalt de Wwft dat een instelling persoonsgegevens die zijn verzameld op grond van de Wwft, alleen verwerkt met het oog op het voorkomen van witwassen en financieren van terrorisme. Zij worden niet verder verwerkt voor commerciële doeleinden of andere doeleinden die onverenigbaar zijn met dit doel. Voordat een instelling een zakelijke relatie aangaat of een incidentele transactie verricht, verstrekt de instelling informatie aan de cliënt over de wettelijke verplichtingen voor het verwerken van persoonsgegevens op grond van de Wwft, zoals de bewaartermijn. Na het verstrijken van de bewaartermijn vernietigt de instelling onmiddellijk de persoonsgegevens die zij uit hoofde van de Wwft heeft verkregen, tenzij bij wet anders is bepaald. De instelling is daarbij gehouden aan de bepalingen uit de AVG.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 33 Wwft
- Artikel 34 Wwft
- Artikel 34a Wwft
- AVG

De volgende beleidsuiting is met name relevant:

- ML/TF Risk Factors Guidelines van de EBA

Ratio

Het vastleggen en bewaren van documenten en gegevens maakt voor zowel de instelling zelf, als voor de toezichthouder inzichtelijk welke risico's een cliënt al dan niet met zich brengt. Dit kan immers gevolgen hebben

voor de mate waarin een instelling ervoor kiest aandacht te besteden aan de cliënt. Het vastleggen en bewaren van gegevens dient dan ook mede om intern en aan de bevoegde autoriteit te kunnen aantonen dat de instelling de handelingen heeft verricht die, gelet op het door de instelling vastgestelde risico, passend zijn.

De gegevens uit het cliëntenonderzoek worden daarnaast vastgelegd om in die gevallen waar dat aan de orde is, een melding te verrichten aan de FIU, of te kunnen voldoen aan een bevel van een opsporingsinstantie.

Good practice(s)

Good practice – Vastlegging in cliëntendossier

Een instelling legt alle documenten en gegevens met betrekking tot het cliëntenonderzoek per cliënt vast in een overzichtelijk cliëntendossier. Als bijvoorbeeld gebruik is gemaakt van een referentiegroep bij het vaststellen van het doel en de beoogde aard van de relatie, is dit vastgelegd in het cliëntendossier. Het cliëntendossier is intern goed toegankelijk, bijvoorbeeld voor analisten binnen de instelling die signalen vanuit transactiemonitoring analyseren en voor de compliancefunctie.

Good practice – Afweging van belangen

Een instelling houdt in haar beleid omtrent het verzamelen en bewaren van gegevens en documenten naast de verplichtingen van de Wwft ook voldoende rekening met andere belangen, in het bijzonder het belang van privacy. De instelling besluit in dat kader de Functionaris Gegevensbescherming te betrekken in de vormgeving van het beleid omtrent het verzamelen en bewaren van gegevens.

6 Overig

In dit hoofdstuk komen een aantal onderwerpen aan bod die niet goed konden worden ondergebracht in één van de andere hoofdstukken omdat ze zien op verplichtingen die niet direct uit de Wwft volgen, maar daar wel sterk mee samenhangen, namelijk afgeschermdre rekeningen ([paragraaf 6.1](#)) en de meldregeling misstanden ([paragraaf 6.2](#))

6.1 Afgeschermdre rekeningen	76
6.2 Meldregeling misstanden	76

6.1 Afgeschermdde rekeningen

Juridisch kader

De Regeling afgeschermdde rekeningen Wft voorziet in een procedure voor banken en bijkantoren van banken ten aanzien van in Nederland bestaande en nog open te stellen afgeschermdde rekeningen die bij hen worden aangehouden.

Een afgeschermdde rekening is een rekening waarop een saldo in geld, effecten, edelmetalen of andere waarden kan worden aangehouden en waarbij de identiteit van de cliënt bij de transactieverwerking niet zichtbaar is of anderszins is afgeschermd door slechts gebruik te maken van een rekeningnummer, een nummer of een codewoord, terwijl de (tijdelijke of aangenomen) identiteit van de cliënt wel bekend is bij de bank of het bijkantoor. Door de woorden "tijdelijke of aangenomen identiteit" vallen ook de personen bedoeld in artikel 44 lid 1 Politiewet 2012 en artikel 15 lid 2 Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 onder het toepassingsbereik van de Regeling.⁶⁵

Afscherming van rekeningen voor het eigen personeel van de bank of het bijkantoor heeft tot doel de privacy en veiligheid van de betrokken cliënten te beschermen en gebruik van voorwetenschap te voorkomen en dient derhalve gerechtvaardigde belangen.⁶⁶ De bank of het bijkantoor voert een restrictief beleid ten aanzien van het openen van afgeschermdde rekeningen en stelt adequate instructies op voor het personeel over het openen en beheren van afgeschermdde rekeningen.

De Regeling schrijft voor dat de bank of het bijkantoor – onverminderd haar verplichtingen op grond van de Wwft – bij het gebruik van afgeschermdde rekeningen een centraal register aanhoudt. Dit register bevat ten minste de gegevens met betrekking tot het cliëntenonderzoek die op

grond van de Wwft vastgelegd moeten worden (zie paragraaf 5.1). Het centrale register verschaft ten minste op naam en nummer- of codesleutel toegang. Daarnaast wijst de bank of het bijkantoor een beheerder aan en heeft de compliancefunctie toegang.

De Regeling ziet alleen op het afschermen van de identiteit bij de transactieverwerking. De eisen van de Wwft omtrent het cliëntenonderzoek zijn onverminderd van toepassing, alsmede de eisen van de WTR2.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 14 lid 6 Besluit prudentiële regels Wft
- Regeling afgeschermdde rekeningen Wft

Ratio

In een beperkt aantal gevallen kan het vanwege de veiligheid of de privacy van de cliënt of het maatschappelijke belang wenselijk zijn om een afgeschermdde rekening aan de bieden. Hiertoe heeft DNB de Regeling afgeschermdde rekening Wft opgesteld. Instellingen dienen een restrictief beleid te voeren ten aanzien van het openen van deze rekeningen.

6.2 Meldregeling misstanden

Juridisch kader

De Wwft vereist dat een instelling beschikt over adequate procedures, die passend zijn bij de aard en omvang van de instelling en die het haar medewerkers mogelijk maken om een overtreding van de Wwft intern en op anonieme wijze te melden via een specifiek, onafhankelijk kanaal.

De Wet bescherming klokkenluiders is er voor de bescherming van mensen die een misstand melden. De Wet bescherming klokkenluiders schrijft net

⁶⁵ Stcrt. 2018, 57233. Zie ter toelichting over de bescherming van de identiteit van deze personen *Kamerstukken II* 2010-2011, 30 880, 11, p. 77 in samenhang met *Kamerstukken II* 1998-1999, 26 461, 7, p. 6-7, en *Kamerstukken II* 2016-2017, 34 588, nr. 3, p. 26

⁶⁶ Stcrt. 2006, 244, p. 31.

als de Wwft voor dat instellingen over een interne procedure moeten beschikken voor het melden van een vermoeden van een misstand binnen de organisatie. De Wet bescherming klokkenluiders geeft regels voor de inrichting van deze procedure. Instellingen, ongeacht hun omvang, moeten altijd voldoen aan de vereisten die de Wet bescherming klokkenluiders stelt aan de interne meldprocedure.

In de Wet bescherming klokkenluiders is DNB aangewezen als autoriteit die zorgdraagt voor de ontvangst en opvolging van een melding van een vermoeden van een misstand bij een financiële instelling. DNB beschikt daartoe over een meldkanaal voor meldingen van (vermoedens van) misstanden: het Meldpunt Misstanden.⁶⁷ Voorbeelden van misstanden zijn fraude, corruptie, belangenverstrengeling, witwassen of het verlenen van diensten zonder een vergunning van DNB.

De volgende wet- en regelgeving is met name relevant:

- Artikel 20a Wwft
- Artikel 2 Wet bescherming klokkenluiders
- Artikelen 2c en 2d Wet bescherming klokkenluiders

Ratio

Het is belangrijk dat (vermoedens van) misstanden in de financiële sector worden gemeld en onderzocht kunnen worden. Dit draagt bij aan een integere financiële sector en aan financiële stabiliteit.

⁶⁷ Meer informatie hierover en over het doen van een melding is te vinden op de website van DNB.

Afkortingenlijst

AI/ML model	Artificial Intelligence/Machine Learning Model
(A)ML	(Anti) Money Laundering
(C)FT	(Counter) Financing of Terrorism
AMLD	Anti-Money Laundering Directive, of anti-witwasrichtlijn.
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
Bpr	Besluit prudentiële regels Wft
EBA	European Banking Authority, of Europese Bankenautoriteit
eIDAS	Electronic Identification, Authentication and trust Services Regulation
FATF	Financial Action Task Force
FIU	Financial Intelligence Unit, of Financiële inlichtingen eenheid
HRTC	High Risk Third Country, of hoogrisicoland
MiCAR	Markets in Crypto Assets Regulation
NRA	National Risk Assessment, of nationale risicobeoordeling
OM	Openbaar Ministerie
PEP	Politically Exposed Person, of politiek prominent persoon
SIRA	Systematische Integriteitsrisicoanalyse
SNRA	Supranational Risk Assessment, of supranationale risicobeoordeling
Sw	Sanctiewet 1997
TFR	Transfer of Funds Regulation
UBO	Ultimate Beneficial Owner, of uiteindelijk belanghebbende
Wft	Wet op het financieel toezicht
WTR2	Wire Transfer Regulation (2)
Wtt 2018	Wet toezicht trustkantoren 2018
Wwft	Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme

Begrippenlijst

Begrip	Uitleg	Begrip	Uitleg
Alert	Alerts zijn signalen die wijzen op een mogelijk ongebruikelijke transactie. Dit zijn bijvoorbeeld transacties die buiten het verwachte patroon en/of profiel vallen of die geen economisch of juridisch doel hebben.	Risicotolerantie	De risicotolerantie geeft aan welke integriteitsrisico's een instelling acceptabel vindt nadat beheersmaatregelen zijn toegepast en welke risico's een instelling niet wil lopen.
Alert behandeling	De instelling onderzoekt bij (een combinatie van) alerts of er daadwerkelijk sprake is van een ongebruikelijke transactie.	Pre-transactiemonitoring	Transactiemonitoring voordat een transactie is uitgevoerd.
Beleid	Gedraglijnen, procedures en maatregelen als bedoeld in artikel 2c Wwft.	Post-transactiemonitoring	Transactiemonitoring nadat een transactie is uitgevoerd.
Bureauonderzoek	Deskresearch, het verzamelen en analyseren van reeds bestaande data ten behoeve van de onderzoeksvraag.	Wwft-beleidsbepaler	De dagelijks beleidsbepaler van de instelling die is belast met de verantwoordelijkheid voor de naleving door de instelling van de Wwft.
Business rule	Een business rule is een detectieregel met scenario's en grenswaarden over relevante risico's op witwassen en financieren van terrorisme. Een instelling kan gebruik maken van business rules in haar transactiemonitoringssysteem. Aan de hand van de business rules worden 'alerts' gegenereerd die ongebruikelijke transacties kunnen signaleren.	Naam-nummer controle	De controle op de combinatie van de naam van de cliënt en het rekeningnummer van de cliënt.
Grenswaarden	Een opgegeven minimum- of maximumwaarde.	Three lines of defence	Een organisatiestructuur met een eerste lijn, tweede lijn en derde lijn, waarbij iedere lijn eigen taken en verantwoordelijkheden heeft ten aanzien van het beoordelen en beheersen van de risico's binnen de instelling.
Typologie	Kenmerken of groepen van kenmerken die duiden op witwassen of het financieren van terrorisme.		

De Nederlandsche Bank N.V.
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
020 524 91 11
dnb.nl

Volg ons op:

 LinkedIn

 Twitter

 Instagram

DeNederlandscheBank

EUROSYSTEEM